

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminologie

**Zaměstnávání odsouzených žen v závislosti na
spáchané trestné činnosti**

Diplomová práce

**Employment of convicted women depending on the type of crime
committed**

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Ondřej Kolář, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Petra Neprašová

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Havlíčkově Brodě, dne 28. 2. 2023

Bc. Petra Neprašová

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování vedoucímu diplomové práce Mgr. Ondřejovi Kolářovi, Ph.D. za obětavou pomoc, za odborné a metodické vedení při tvorbě diplomové práce, cenné připomínky a konzultace. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, za jejich přínos pro výzkumnou část.

ANOTACE

Vězeňská služba České republiky klade výrazný akcent na zaměstnávání vězňů a obsah této práce je zaměřen na danou problematiku. V teoretické části je přiblížen výkon trestu vězňů a dále bezpečnostní rizika, která souvisí se zaměstnáváním vězňů, přičemž možnosti zařazení do zaměstnání jsou odlišné dle umístění do určitého typu věznice. Práce analyzuje celkovou problematiku zaměstnanosti vězňů, činnost odborných zaměstnanců při posuzování zařazení do zaměstnání a bezpečnostní rizika, která souvisí se zaměstnáváním vězňů. Analýzou dané problematiky je zjištění faktorů, které negativně ovlivňují zaměstnávání vězňů a možná bezpečnostní rizika související s neodborným posuzováním.

ANNOTATION

Prison service of the Czech Republic pays huge attention for employment of inmates and conclusion of this thesis is focused on this topic. In theoretical part of work is described incarceration and then specific security risks which are connected with employment of inmates in which case possibilities for integration to work are different, according to placement to concrete type of prison. Thesis analyses all problems of inmate's employment, the activities of professionals during evaluation their integration to work and security risks which are connected with it. Analysing of this problem can find factors which can have a negative influence for employment of inmates and possible security risks connected with unprofessional evaluation process of inmate's employment

KLÍČOVÁ SLOVA

Vězeňská služba České republiky, Trest odnětí svobody, Bezpečnostní rizika, Zaměstnanost vězňů, Vězeňská osoba, Zařazení do zaměstnání.

KEYWORDS

Prison service of the Czech Republic, Serving the sentence of imprisoned, Security risks, Employment of imprisoned persons, Imprisoned person, Inclusion in employment

Obsah

Úvod	7
1. Významné změny v oblasti vězeňství	9
1.1 Historie výkonu trestu odsouzených žen	9
1.2 Vnitřní a vnější diferenciacce	11
1.3 Věznice Světlá nad Sázavou	17
2. Zaměstnávání vězňených osob	20
2.1 Historický pohled na zaměstnávání vězňených osob	20
2.2 Otázka současného zaměstnávání vězňených osob	20
2.3 Formy zaměstnávání	21
2.3.1 Vnitřní režie věznice	22
2.3.2 Středisko hospodářské činnosti	22
2.3.3 Cizí podnikatelské subjekty	23
2.4 Vývoj zaměstnanosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody	24
2.5 Koncepční úvahy a záměry VS ČR v oblasti zaměstnávání	26
3. Zaměstnávání odsouzených žen ve Věznici Světlá nad Sázavou	29
3.1 Vývoj zaměstnanosti odsouzených žen	30
3.2 Druhy a specifika pracovišť	31
3.2.1 Střežené pracoviště	31
3.2.2 Nestřežené pracoviště	33
3.2.3 Pracoviště s volným pohybem mimo věznici	34
3.2.4 Pracoviště s volným pohybem v prostoru věznice	35
3.3 Nepracovní provoz	35
3.4 Vzdělávání odsouzených žen	38
3.5 Zaměstnání jako možnost výdělků pro splácení dluhů	40
4. Způsob realizace zařazení odsouzených žen do zaměstnání	42
4.1 Zaměstnávání jako součást programu zacházení	42
4.2 Komise pro posuzování pracovišť odsouzených žen	43
4.3 Komise posuzující zařazení odsouzených žen na pracoviště	44

5. Mimořádné události související se zaměstnáváním vězňů ...	47
5.1 Rizika související se zaměstnáváním	47
5.2 Krizový štáb věznice	49
5.3 Opatření přijatá v návaznosti na druh mimořádné události	50
5.4 Prošetřování mimořádných událostí	52
6. Empirický výzkum	54
6.1 Metodologie výzkumu	54
6.2 Cíle výzkumu	54
6.3 Výzkumné hypotézy	55
6.4 Výzkumný vzorek	55
6.5 Metody analýzy dat	55
6.6 Rozhovory s členy odborné komise	57
6.7 Analýza dat z vězeňského informačního systému	65
6.7.1 Shrnutí výsledků analýzy dat z vězeňského informačního systému	67
6.8 Analýza mimořádných a jiných závažných událostí	68
6.8.1 Shrnutí výsledků analýzy mimořádných a jiných závažných událostí	72
6.9 Shrnutí empirického výzkumu	73
Závěr	76
Seznam použité literatury	78
Seznam tabulek a grafů	84
Seznam příloh	85

Úvod

Vězení vždy bylo, je a vždy bude obráceným zrcadlem každé společnosti. Trest odnětí svobody patří mezi nejpřísnější sankce, které se ukládají fyzickým osobám v podmínkách demokratických a právních států. Na celém světě snad již neexistuje země, která by nevyužívala vězeňský systém. Za spáchaný trestný čin se ukládají tresty a jedním z nich je uložení nepodmíněného výkonu trestu odnětí svobody. Výkon trestu odnětí svobody v nepodmíněné podobě je zároveň sankcí nejpřísnější a je vykonáván ve specifických podmínkách ve věznicích nebo v ústavech. Již ze samotného názvu vyplývá, že se jedná o značný zásah do práv a svobod člověka, které demokratické zřízení umožňuje.¹

V průběhu výkonu trestu odnětí svobody Vězeňská služba České republiky usiluje o přijatelný návrat odsouzených do společnosti, kdy jednou z cest nápravy je získání rekvalifikace, odbornosti a pracovních návyků. Značná část vězňených osob přichází do výkonu trestu s absencí těchto návyků a s pracovními povinnostmi se tak některé z vězňených osob setkávají ve vězení poprvé. I z tohoto důvodu je zaměstnávání přikládán značný resocializační a výchovný význam. Zaměstnávání vězňených osob je jednou z nedílných součástí programu zacházení, kterého se vězňené osoby účastní a tomuto tématu je věnována značná pozornost.

V diplomové práci se budu věnovat problematice zaměstnávání odsouzených žen, kdy pro pracovní zařazení je zásadní druh pracoviště, na které je odsouzená žena posuzována a v jakém stupni zabezpečení je umístěna, s čímž souvisí mimo jiné závažnost trestné činnosti.

Cílem diplomové práce je deskriptivní popis činnosti jednotlivých členů zařazující odsouzené ženy do zaměstnání a v této souvislosti mimo jiné navrzení nových inovativních přístupů při schvalovacím procesu.

Diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol. V první kapitole se obecně věnuji změnám v oblasti vězeňství. V druhé kapitole se zaměřuji na zaměstnávání

¹ BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, str. 11. ISBN 978-80-7502-408-4

vězněných osob s pohledem do historie a dále jsou zde přiblíženy jednotlivé formy zaměstnávání. Třetí kapitola je zaměřena na oblast zaměstnávání odsouzených žen ve Věznici Světlá nad Sázavou, kde jsou blíže specifikována jednotlivá pracoviště, kam mohou být odsouzené ženy zařazeny. Čtvrtá kapitola je věnována programu zacházení, jehož nedílnou součástí je zaměstnávání. V této kapitole je zahrnuta i problematika komisí pro posuzování pracovišť a komise posuzující zařazení odsouzených žen na pracoviště. Obsahem páté kapitoly jsou činnosti při řešení mimořádných událostí související se zaměstnáním odsouzených žen.

Součástí této diplomové práce je empirický výzkum. Výzkumu je věnována šestá kapitola a bude prováděn pomocí rozhovorů s odbornými zaměstnanci, dále za pomoci analýzy dat vězeňského informačního systému a analýzy mimořádných a jiných závažných událostí, přičemž smyslem bude najít jaké důvody vedou k zaměstnávání nebo naopak nezaměstnávání odsouzených žen.

1. Významné změny v oblasti vězeňství

Vývoj vězeňství na našem území je určován především vývojem trestního práva a tím, jak společnost přistupuje k pachatelům trestných činů. Jeho počátky můžeme datovat již do desátého století. Obecně nahlížíme na vývoj trestání, nejen na našem území, jako na odplatu, izolaci, odstrašení a nápravu.²

Periodizaci dějin českého vězeňství můžeme rozdělit dle Mařádka na:

- „*období krutého zacházení s vězni (994-1774),*
- *zákaz mučení (1775-1847),*
- *utváření systému (1848-1917),*
- *moderní základy (1918-1938),*
- *rasová msta (1939-1945),*
- *třídní msta (1945-1964),*
- *rozvíjení odbornosti (1965-1980) a*
- *úpadek odbornosti (1981-1989).*³

Po roce 1989 došlo k řadě změn nejen ve společnosti, ale i ve vězeňství, které si vyžádaly přípravu koncepčního materiálu, který se následně promítl do vzniku koncepce. Mezi významné změny se řadí modernizace vězeňského systému, humanizace vězeňství, modernizace vězeňských zařízení a jejich vybavení a dále zásadní změny v legislativě upravující výkon trestu, výkon vazby a vznik výkonu zabezpečovací detence.⁴

1.1 Historie výkonu trestu odsouzených žen

Pohledem do historie lze považovat za samostatný objekt pro odsouzené ženy Věznici Pardubice. Stavba této věznice byla dokončena 1. listopadu 1891 a byli zde na přechodnou dobu umístěny společně ženy a muži. Až po určité době se

² RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie I.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 15. ISBN 978-80-7435-264-5

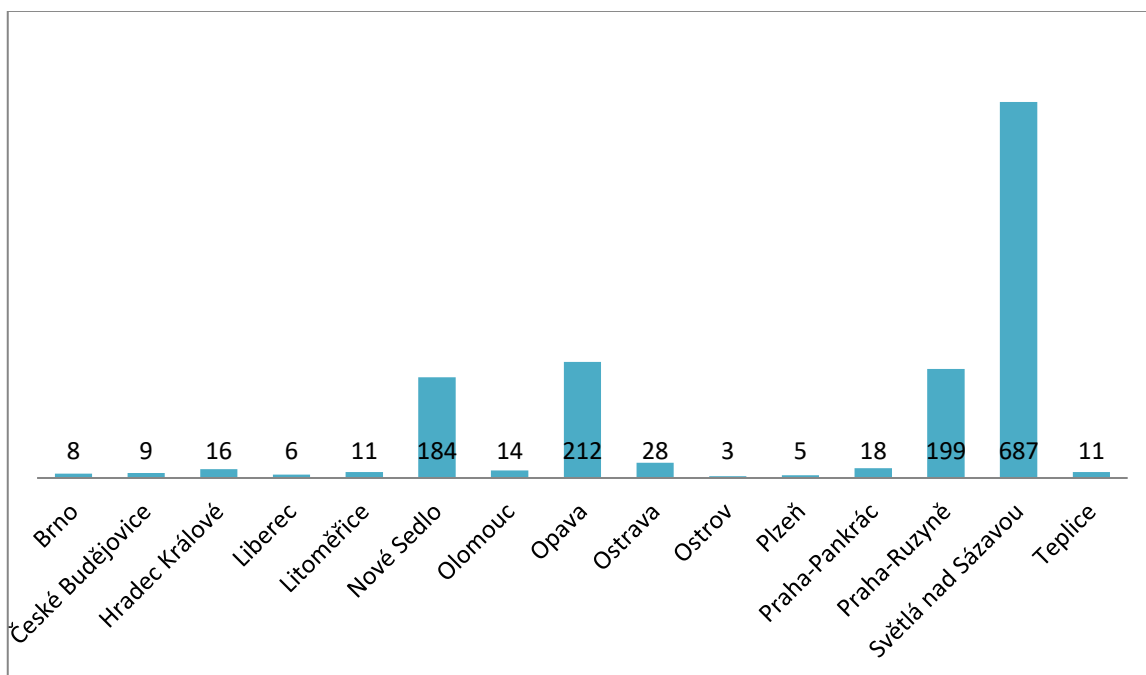
³ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství.* Praha, 2021, s. 13. ISBN 978-80-7676-066-0

⁴ RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie I.* Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 34. ISBN 978-80-7435-264-5

Věznice Pardubice stala věznicí, kde vykonávaly trest odnětí svobody výhradně ženy. To trvalo do doby vzniku nové věznice ve Světlé nad Sázavou v roce 2000, kdy byly postupně odsouzené ženy přemístěny z věznice z Pardubic do věznice ve Světlé nad Sázavou. Přemísťování odsouzených žen bylo realizováno v letech 2000–2004 a od roku 2004 se stala Věznice Pardubice věznicí, kde vykonávají trest odnětí svobody pouze muži.⁵

V České republice jsou odsouzené ženy umístěny i v jiných věznicích a vazebních věznicích. Z grafu č. 1 je zřejmé, že počet odsouzených žen v těchto vězeňských zařízeních je však v poměru s Věznicí Světlá nad Sázavou poměrně nízký.

Graf 1 Přehled dle počtu odsouzených žen v jednotlivých věznicích a vazebních věznicích k 31. 12. 2021⁶



⁵ Věznice Pardubice Historie [online]. [cit. 1. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-pardubice/sekce/historie>

⁶ Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2021 [online]. 2022. [cit. 15. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

1.2 Vnitřní a vnější diferenciacce

Vývoj českého vězeňství nepochybně souvisí se vznikem samostatné České republiky. V roce 1993 byla přijata Evropská vězeňská pravidla, jejichž cílem bylo vytvoření moderního vězeňského systému, který spočíval ve zkvalitnění podoby českého vězeňství. S účinností od 1. 1. 1993 se zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky zanikl Sbor nápravné výchovy a k plnění úkolů státní správy ve vězeňství byla zřízena Vězeňská služba České republiky.⁷ Postupně docházelo v českém vězeňství k řadě změn a úprav. K prohloubení humanizace a odborného zacházení s odsouzenými byl vydán zákon č. 294/1994 Sb., který pozměnil a doplnil zákon č. 59/1956, o výkonu trestu odnětí svobody. Na základě tohoto zákona došlo ke zrušení dosavadního zařazování odsouzených do tří nápravně výchovných skupin a odsouzení byli zařazováni do čtyř typů věznic:

- a) s dohledem
- b) s dozorem
- c) s ostrahou
- d) se zvýšenou ostrahou.

Odsouzení mladiství byli zařazováni do zvlášť vyčleněné věznice.⁸

Zařazení do určitého typu věznice bylo realizováno na základě poznání kriminologické charakteristiky trestného činu, za který byl obviněný odsouzen k výkonu trestu.⁹

S účinností od 1. 1. 2000 byl přijat zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, který nahradil zákon č. 294/1994 Sb. Platný zákon i nadále využíval nových poznatků a zahraničních zkušeností a sbližoval české vězeňství s evropskými vězeňskými pravidly. Základní typy věznic však změněny nebyly.¹⁰

⁷ RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 63-64. ISBN 978-80-7435-264-5

⁸ KÝR, Aleš. *Činnost Vězeňské služby ČR (1993-2009)*. [online]. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/historie>

⁹ BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, str. 64. ISBN 978-80-7502-408-4

¹⁰ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody – kriminologická analýza*. 2016, s. 61. ISBN 978-80-7338-187-8

Uvedené členění typů věznic platilo beze změny až do roku 2017, kdy došlo k zásadní změně v základních typech věznic. Důvodem pro změnu bylo, mimo jiné, odlehčení soudům a přesun rozhodování na orgány vězeňské služby. Soudy byly přetíženy projednáváním návrhů na přeřazení odsouzených a vycházely přitom pouze z podkladů poskytnutých Vězeňskou službou.¹¹ K 1. 10. 2017 byla provedena redukce a namísto do čtyř typů věznic (s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou) byli odsouzení zařazováni do dvou typů věznic, a to:

- a) s ostrahou
- b) se zvýšenou ostrahou.

Rozdíl v uvedených typech věznic spočívá ve způsobu vnějšího střežení, zajištění bezpečnosti a režimu výkonu trestu odnětí svobody.

Věznice s ostrahou se dále vnitřně člení podle stupně zabezpečení na oddělení:

- s nízkým stupněm zabezpečení
- se středním stupněm zabezpečení
- s vysokým stupněm zabezpečení.¹²

Vedle základních typů věznic se zřizují oddělení pro výkon trestního opatření odnětí svobody, kam se zařazují mladistvé odsouzené.¹³

O umístění do určitého typu věznice rozhoduje i nadále soud. Zásadní změna nastala u určení konkrétního stupně zabezpečení, o kterém rozhoduje od 1. října 2017 Vězeňská služba České republiky, a to na základě vyhodnocení vnějších a vnitřních rizik. Česká republika se tak stala jednou z mnoha dalších evropských zemí, kde Vězeňská služba ČR rozhoduje o přeřazení do jednotlivých oddělení ve věznici.¹⁴

¹¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹² Zákon č. 58/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹³ Věznice Světlá nad Sázavou Základní informace. [online]. [cit. 10. 1. 2023]. Dostupné z: <http://www.vscr/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/sekce/zakladni-informace>

¹⁴ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 20, ISBN 978-80-7676-066-0

Vnější riziko vyjadřuje míru nebezpečnosti odsouzeného pro společnost, zejména s ohledem na závažnost trestné činnosti, uloženou délku trestu, formu zavinění a s přihlédnutím k tomu, zda se jedná o recidivu. Vnitřní riziko vyjadřuje míru rizika ohrožení bezpečnosti během výkonu trestu s ohledem na individuální charakteristiku odsouzeného. Zde se posuzuje především riziko útěku, průběh předchozích výkonů trestu, nevykonaná ochranná léčení, opakované násilné chování, stupeň a povaha narušení odsouzeného, nenastoupení nebo neoprávněné bránění nástupu do výkonu trestu odnětí svobody a další trestní řízení za specifickou trestnou činnost.¹⁵

Diferenciace odsouzených spočívá v umístění odsouzených dle různých kritérií. V praxi se nejčastěji setkáme s vnitřní a vnější diferenciací. U vnější diference se jedná o zajištění bezpečnosti, určuje tedy míru vnějšího střežení a jde o základní diferenciaci odsouzených, o které rozhoduje soud. Soud zpravidla zařadí odsouzeného do věznice s ostrahou tehdy, pokud nejsou splněny podmínky pro jeho zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou.¹⁶

Pachatelé odsouzení k trestu odnětí svobody na doživotí jsou vždy soudem zařazeni do věznice se zvýšenou ostrahou.¹⁷

V současné době je vnitřní diference spojena především se zařazováním do určitého stupně zabezpečení (nízký, střední a vysoký stupeň zabezpečení).¹⁸

¹⁵ *Výroční zpráva Vězeňské služby ČR za rok 2017* [online]. 2018. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/uredni-deska/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-vs-cr-za-rok-2017>

¹⁶ DRÁPAL Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 42. ISBN 978-80-7676-066-0

¹⁷ KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 37. ISBN 978-80-7552-163-7

¹⁸ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 42. ISBN 978-80-7676-066-0

Tabulka 1 Počet odsouzených v jednotlivých typech věznic k 31. 12. 2021¹⁹

Typ věznice	Muži	Ženy	Celkem
Ostraha nízký stupeň zabezpečení	587	167	754
Ostraha střední stupeň zabezpečení	3 748	536	4 284
Ostraha vysoký stupeň zabezpečení	10 158	652	10 810
Ostraha neumístěno	157	20	177
Zvýšená ostraha	1 127	32	1 159
Mladiství	55	4	59
Celkem	15 832	1 411	17 243

Z tabulky č. 1 vyplývá, že nejvyšší počet odsouzených je zařazených ve věznici s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení. V kategorii ostraha neumístěno jsou odsouzení, kteří jsou zařazeni soudem do věznice s ostrahou a ve věznici jim ještě nebyl stanoven stupeň zabezpečení. Po nástupu do výkonu trestu jsou odsouzení ubytováni v přijímacím oddílu věznice a během pobytu jsou podrobeni vstupnímu vyhodnocení vnějších a vnitřních rizik ke stanovení stupně zabezpečení. Pobyt v přijímacím oddílu zpravidla nepřevyšuje dva týdny.²⁰

Z jiného hlediska lze spatřovat vnitřní diferenciaci i v systému tzv. prostupných skupin vnitřní diference. Ve věznicích jsou zavedeny tři prostupné skupiny vnitřní diference a tvoří ucelený systém pozitivní motivace. Zařazení odsouzeného do určité prostupné skupiny je závislé na chování konkrétního odsouzeného v průběhu výkonu trestu, na plnění stanoveného programu zacházení, přístupu k zařazení do zaměstnání a celkový postoj odsouzeného k výkonu trestu. Odsouzení přicházející z nástupního oddílu jsou zařazeni do druhé prostupné skupiny vnitřní diference, jelikož si ještě nevytvořili podmínky pro případné přeřazení do první prostupné skupiny vnitřní diference. Vnitřní diference jsou charakteristické mírou určitých motivačních činitelů, které určují například dobu sledování televize, možnost návštěv bez zrakové a sluchové

¹⁹ *Měsíční statistické hlášení za měsíc prosinec 2021* [online]. 2022. [cit. 16. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/mddia/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistikymsh/12msh12-2021.pdf>, s. 5

²⁰ § 6 nařízení generálního ředitele č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů

kontroly, možnost dosáhnout na přerušení výkonu trestu nebo opuštění věznice v souvislosti s návštěvou, dále určuje výši finančních prostředků, za které je možno nakoupit ve vězeňském obchodu potraviny a hygienické potřeby.²¹

Do první přístupné skupiny vnitřní diference (I.PSV) jsou zařazeni odsouzení, kteří mají pozitivní postoj k výkonu trestu, aktivně plní program zacházení i své další povinnosti. Do druhé přístupné skupiny vnitřní diference (II.PSV) se řadí odsouzení, kteří plní program zacházení pouze částečně a jejich chování v průběhu výkonu trestu není zcela v souladu vnitřním řádem věznice. Do třetí přístupné skupiny vnitřní diference (III.PSV) se přeřadí odsouzení, kteří mají problém s plněním programu zacházení, případně jej neplní vůbec, neplní své povinnosti, nedodržují vnitřní řád věznice a jejich přístup k výkonu trestu je negativní. Změna přístupné skupiny se provádí zpravidla při vyhodnocení programu zacházení v daném časovém intervalu.²²

Vězeňské systémy a vězeňské prostředí jsou spíše přizpůsobeny vězněným mužům a problematika vězněných žen je specifická. Ženy tvoří celosvětově 5-10 % vězeňské populace, přičemž v České republice se počet uvězněných žen pohybuje kolem 8 % a naprostá většina se nachází ve výkonu trestu.²³

K 31. 12. 2021 bylo uvězněno celkem 1 507 žen, z toho 96 žen bylo obviněných, 12 žen ve výkonu zabezpečovací detence a 1411 žen odsouzených.²⁴

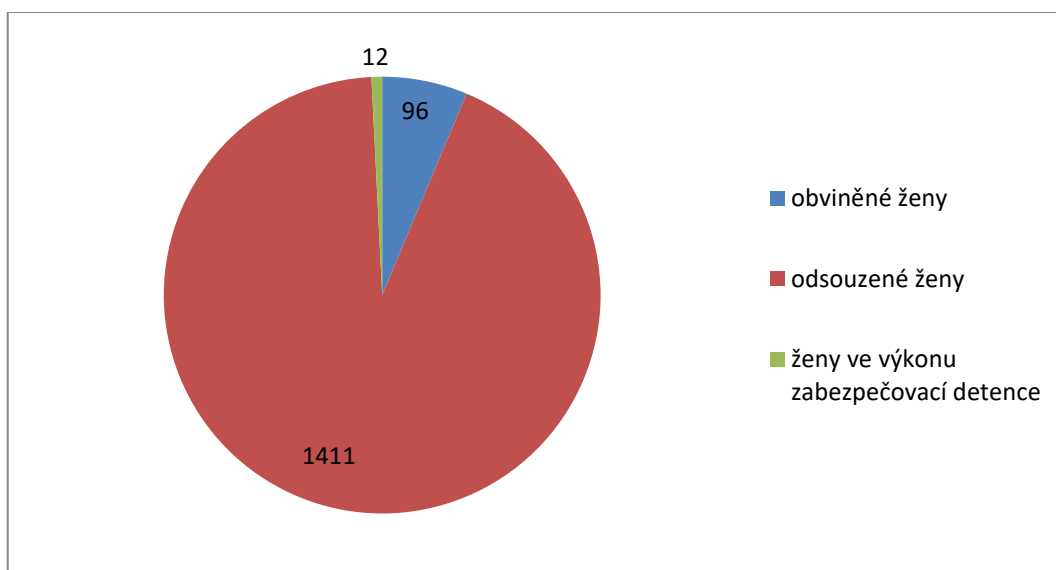
²¹ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 47, ISBN 978-80-7676-066-0

²² RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava HOFERKOVÁ. Kapitoly z penologie I. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, s. 90-91, ISBN 978-80-7435-264-5

²³ DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 182, ISBN 978-80-7676-066-0

²⁴ *Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2021*. [online]. 2022. [cit. 15. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka--rocenka-2021.pdf>

Graf 2 Přehled počtu vězňených žen k 31. 12. 2021



Z uvedeného grafu tedy vyplývá, že odsouzené ženy tvoří z celkového počtu vězňených žen převážnou část, přičemž počty obviněných žen a žen ve výkonu zabezpečovací detence tvoří nepatrný zlomek z celkového počtu.

Tabulka 2 Stavby odsouzených žen a mužů k 31. 12. příslušného roku²⁵

Rok	Muži	Ženy	Celkem
2010	18 320	1 129	19 449
2011	19 234	1 307	20 541
2012	19 129	1 300	20 429
2013	13 491	810	14 301
2014	15 411	1 022	16 433
2015	17 568	1 282	18 850
2016	19 019	1 482	20 501
2017	18 761	1 510	20 271
2018	18 155	1 522	19 677
2019	17 560	1 595	19 155
2020	16 152	1 460	17 612
2021	15 832	1 411	17 243

²⁵ *Statistické ročenky Vězeňské služby ČR v letech 2010-2021* [online]. [cit. 15. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/sekce/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>

V tabulce č. 2 je zaznamenán postupný nárůst počtu odsouzených, přičemž významný úbytek byl zaznamenán v roce 2013, a to v důsledku vyhlášení dílčí amnestie dne 1. 1. 2013. Po tomto roce počet odsouzených opět rostl a v roce 2016 dosáhl počtu 20 501. Od roku 2017 docházelo postupně ke snižování celkového počtu odsouzených a v roce 2021 bylo zaznamenáno celkem 17 243 odsouzených.

1.3 Věznice Světlá nad Sázavou

Dnem 1. března 2000 byla zřízena Věznice Světlá nad Sázavou, která vznikla v důsledku nedostatečné ubytovací kapacity ve věznicích. Záměrem bylo vybudovat moderní vězeňské zařízení pro odsouzené ženy. Ještě téhož roku prošlo několik budov částečnou rekonstrukcí a již 6. listopadu 2000 byly do věznice přemístěny první odsouzené ženy z Věznice Pardubice. Přestavbou objektu získala věznice ubytovací kapacitu 520 míst a pozdějším přebudováním půdních vestaveb byla navýšena ubytovací kapacita na 763 míst.²⁶

K dalšímu významnému navýšení kapacity věznice došlo dne 1. dubna 2022, kdy výstavbou nového ubytovacího objektu byla rozšířena kapacita pro odsouzené ženy na 945 míst. Jedná se o zcela autonomní ubytovnu, která splňuje evropské standardy vězeňství.²⁷

V rámci zákonných úprav je Věznice Světlá nad Sázavou profilována jako věznice s ostrahou, nicméně je v ní i oddělení se zvýšenou ostrahou, a to vzhledem k novému stavebně technickému zabezpečení související s novou ubytovnou. Trest odnětí svobody zde vykonávají ženy zařazené do všech bezpečnostních kategorií, tzn. v odděleních s ostrahou s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení. Mimo to věznice zajišťuje výkon trestu odnětí svobody specifickým skupinám odsouzených, které vyžadují zvláštní přístup:

²⁶ RAJDLOVÁ, Jana. Věznice Světlá nad Sázavou. In *České vězeňství*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2020, s. 31. ISSN 1213-9297

²⁷ Nová ubytovna ve Věznici Světlá nad Sázavou. In *České vězeňství*. 2022, č. 1, s. 18. ISSN 1213-9297

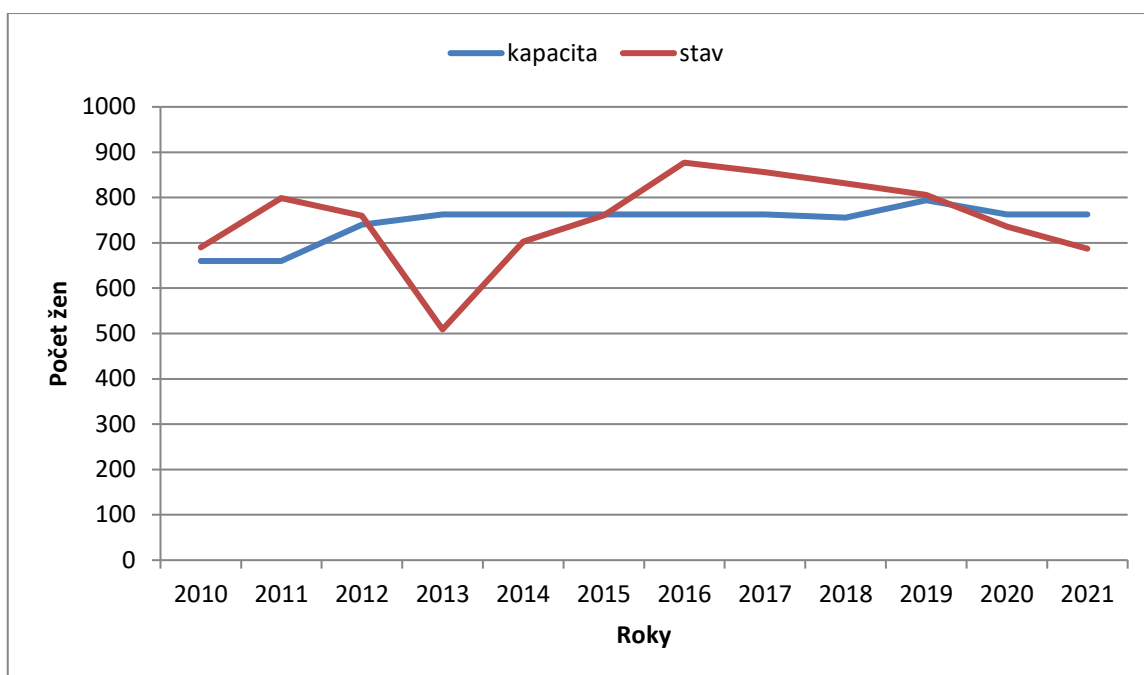
- dne 1. 10. 2002 byl ve věznici otevřen specializovaný oddíl pro matky s dětmi, který je jediný v ČR. Na tento oddíl jsou umísťovány děti po dovršení 1 roku zpravidla do tří let věku dítěte s tím, že jejich matky by měly ukončit trest do dovršení 3 let věku dítěte a vykonávají trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou s nízkým, středním i vysokým stupněm zabezpečení,²⁸
- specializované oddíly pro trvale pracovně nezařaditelné odsouzené v oddělení s ostrahou s nízkým, středním i vysokým stupněm zabezpečení a v oddělení se zvýšenou ostrahou. Zde se řadí odsouzené plně invalidní, důchodového věku a odsouzené, jejichž zdravotní stav neumožňuje pracovní zařazení,
- mladistvé odsouzené ženy, které trestný čin spáchaly před hranicí plnoletosti a byly odsouzeny k výkonu trestního opatření odnětí svobody. Práce s nimi je zaměřena na změnu v chování a jednání, které je násilné až agresivní povahy,
- obviněné těhotné ženy a obviněné matky nezletilých dětí do jednoho roku věku dítěte,
- výkon trestu matek nezletilých dětí do jednoho roku věku dítěte, kde se jedná o matky vykonávající trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení, nebo ve věznici se zvýšenou ostrahou.²⁹
- specializovaný oddíl pro výkon trestu odsouzených žen s poruchami duševními a poruchami chování s individuálním zacházením v oddělení s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení, nebo v oddělení se zvýšenou ostrahou.³⁰

²⁸ Věznice Světlá nad Sázavou Základní informace [online]. [cit. 10. 1. 2023]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/sekce/zakladni-informace>

²⁹ RAJDLOVÁ, Jana a Monika MYŠIČKOVÁ. *Věznice Světlá nad Sázavou 2000-2020*. Světlá nad Sázavou: Věznice Světlá nad Sázavou, 2020, s. 2. ISBN 978-80-907836-4-5

³⁰ Bod 6.5. nařízení generálního ředitele č. 5/2022, kterým se mění nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 34/2021 o vazebních věznicích a profilaci věznic Vězeňské služby České republiky v platném znění

Graf 3 Vývoj ubytovacích kapacit a stavů odsouzených žen ve Věznici Světlá nad Sázavou k 31. 12. příslušného roku³¹



V grafu č. 3 je znázorněn postupný nárůst počtu odsouzených žen, přičemž ubytovací kapacita byla v letech 2010 až 2012 nedostatečná. Přebudováním půdních vestaveb byla ubytovací kapacita v roce 2012 navýšena na 740 míst a v roce 2013 na 763 míst. Dne 1. 1. 2013 byl v důsledku vyhlášené dílčí amnestie zaznamenán výrazný úbytek počtu odsouzených žen a ubytovací kapacity byly dostačující. Ovšem ihned v následujících letech došlo k rapidnímu růstu odsouzených žen a v roce 2016 opět stav odsouzených žen převyšoval ubytovací kapacitu, a to až do roku 2019, přestože počty odsouzených žen po roce 2016 postupně klesaly.

³¹ *Statistické ročenky Vězeňské služby ČR v letech 2010-2021 [online]. [cit. 15. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/sekce/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>*

2. Zaměstnávání vězňů

Zaměstnávání vězňů bylo důležité nejen v minulosti, ale i v současnosti. Řadí se mezi významný prvek jejich resocializace a věznice vytváří podmínky pro zaměstnávání odsouzených, které je realizováno různými formami.

2.1 Historický pohled na zaměstnávání vězňů

V minulosti bylo zaměstnávání vězňů považováno především za jednu z forem trestu, a proto vězni vykonávali převážně těžké práce, které nikdo jiný vykonávat nechtěl. Před rokem 1989 byla zaměstnanost vězňů téměř 100 %, což bylo důsledkem zestátněného hospodářství, kdy nebylo problémem státním podnikům určovat kvóty zaměstnaných odsouzených a přinutit je tyto kvóty dodržovat. Po roce 1989 došlo k významné změně v oblasti zaměstnávání vězňů. Celá řada státních podniků nabízejících stovky pracovních příležitostí zanikla a nabídka ze strany soukromých firem v současné době zpravidla nepřesáhne několik desítek pracovních míst. Vyšší zaměstnanosti vězňů dále příliš nenapomáhá klesající úroveň vězeňské populace, zejména z hlediska kvalifikace, dovedností a pracovních návyků.³²

2.2 Otázka současného zaměstnávání vězňů

Zaměstnávání vězňů představuje pro Vězeňskou službu České republiky jeden ze základních způsobů v oblasti odborného zacházení s odsouzenými a pomáhá při jejich návratu do společnosti.³³

Věznice zaměstnávají odsouzené buď v rámci svého vnitřního provozu, vlastní výroby, provozovny střediska hospodářské činnosti nebo u cizích subjektů. Pokud je odsouzená osoba zařazena do zaměstnání u jiného subjektu, než je věznice, musí k tomu dát předchozí písemný souhlas. Odvolání souhlasu odsouzeným se

³² BLANDA, Robert. VS ČR chystá ofenzívu v zaměstnávání vězňů. In *České vězeňství*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2015, č. 4, s. 7. ISSN 1213-9297

³³ HALUZOVÁ, Soňa a Robert BLANDA. Při práci utíká trest rychleji. In *České vězeňství*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2019, č. 2, s.13. ISSN 1213-9297

nepovažuje za odmítnutí práce. Odsouzeným náleží za odvedenou práci finanční odměna, přičemž se při zařazení odsouzených do zaměstnání přihlíží k pracovní kvalifikaci, předpokladům vykonávat pracovní činnost a charakter práce musí odpovídat zdravotnímu stavu odsouzeného.³⁴

Do pracovní doby se nepočítají činnosti potřebné k zajištění každodenního provozu věznice a pracovní terapie, pokud je součástí programu zacházení. Tyto práce jsou odsouzení, pokud jsou zdravotně způsobilí, povinni vykonávat bez nároku na pracovní odměnu.³⁵ Za porušení této povinnosti je zpravidla ukládán kázeňský trest.

Je nepochybné, že pracovní aktivity představují pro odsouzené přínos, a to zejména:

- odsouzenému pomáhají při návratu do společnosti,
- napomáhají ke snížení recidivy,
- pracující vězni mohou platit náklady výkonu trestu ze svého výdělku,
- pracující vězni mohou hradit škody způsobené trestnou činností,
- práce vytváří a udržuje pozitivní návyky,
- získáním pracovních návyků a vyšší vzdělaností se odsouzení budou moci lépe uplatnit na trhu práce po propuštění z výkonu trestu.³⁶

2.3 Formy zaměstnávání

Věznice mají zákonem stanovený úkol vytvářet podmínky pro zaměstnávání vězňenských osob a zaměstnávat vězněné osoby lze několika způsoby:

- ve vnitřním provozu věznice (tzv. vnitřní režie),
- ve vlastní produkci,
- v rámci podnikatelské činnosti (středisko hospodářské činnosti),

³⁴ DRÁPAL Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 121-123-. ISBN 978-80-7676-066-0

³⁵ § 32 odst. 2) nařízení generálního ředitele č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů

³⁶ *Výhody zaměstnávání odsouzených* [online]. [cit. 5. 11. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/sekce/vyhody-zamestnavani-odsouzenych>

- smluvně u jiných subjektů.³⁷

2.3.1 Vnitřní provoz věznice

Jedná se o práce, kdy odsouzení zajišťují běžný chod věznice, např. provádění úklidových prací, zajišťování údržbářské práce, třídění odpadu, vypomáhání v kuchyni, zajišťování práce ve skladu, údržba vozového parku a další. Pracovní doba je stanovena podle množství vykonávaných činností.³⁸

2.3.2 Vlastní produkce

Odsouzené ženy ve Věznici Světlá nad Sázavou nemají tuto formu zaměstnávání, nicméně Vězeňská služba České republiky disponuje vlastní výrobou. Do této formy zaměstnávání se řadí např. dřevovýroba, kovovýroba, šití.³⁹ Na základě požadavku jednotlivých věznic se jedná o soustavné zajišťování výroby nových i o postupnou obnovu zastaralých kancelářských i vězeňských ubytovacích interiérů a prvků stavebně technických prostředků, dále zhotovování textilních výrobků pro odsouzené i pro příslušníky vězeňské služby.⁴⁰ Ve Věznici Mírov byla v roce 2012 otevřena vlastní vzorkovna nábytku, kde je představen nábytek vyrobený vězněnými osobami. Prioritně je nábytkářská výroba specializována na výrobu kancelářského nábytku, ale zabývá se i výrobou kuchyní a interiérového nábytku. Nábytek vyrobený ve Věznici Mírov byl dodán například na Krajský soud v Ostravě, na Úřad práce v Plzni, na Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a další státní subjekty.⁴¹

³⁷ JEŘÁBEK, Milan. Formy zaměstnávání vězněných osob. In *Evropské vězeňské systémy: sborník z mezinárodní konference konané ve dnech 21. 5-25. 6. 2004 v Kroměříži*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2004, s. 310. ISBN 80-239-3645-X

³⁸ BLANDA, Robert. VS ČR chystá ofenzívu v zaměstnávání vězňů. In *České vězeňství*. 2015, č. 4, s. 7. ISSN 1213-9297

³⁹ *Zaměstnávání odsouzených* [online]. [cit. 11. 11. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/sekce/zamestnavani-odsouzenych>

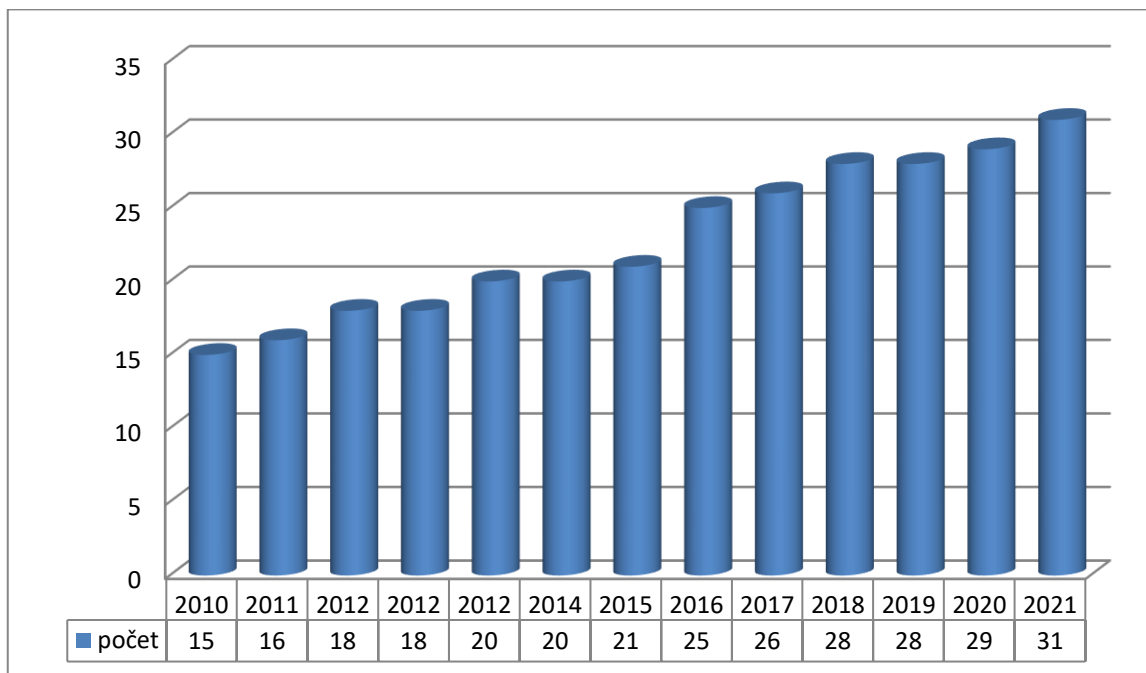
⁴⁰ JEŘÁBEK, Milan. Formy zaměstnávání vězněných osob. In *Evropské vězeňské systémy: sborník z mezinárodní konference konané ve dnech 21. 5-25. 6. 2004 v Kroměříži*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2004, s. 315. ISBN 80-239-3645-X

⁴¹ *Věznice Mírov otevře vzorkovnu nábytku včetně makety káznice* [online]. [cit. 11. 1. 2023]. Dostupné z: <http://denik.cz/ekonomika/veznice-mirov-otevre-vzorkovnu-nabytku-vcetne-makety-kaznice-20120409>.

2.3.3 Provozovna Střediska hospodářské činnosti

Zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů je dána možnost provozovat hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, případě i osob ve výkonu vazby. Hlavním úkolem provozovny střediska hospodářské činnosti je zaměstnávání odsouzených a dosažení zisku. Zisk je mimorozpočtovým zdrojem věznice a je využíván k rozvoji věznice, především na opravy a údržbu majetku, na pořízení investičního majetku, na nákup drobného dlouhodobého hmotného majetku a nákupu materiálu. V této formě zaměstnávání vykonávají odsouzení například zámečnické práce, stavební činnost, úklidové práce, montážní práce s kompletační práce.⁴²

Graf 4 Počet provozoven Střediska hospodářské činnosti v letech 2010–2021⁴³



⁴² BLANDA, Robert. VS ČR chystá ofenzívu v zaměstnávání vězňů. In *České vězeňství*. 2015, č. 4, s. 8. ISSN 1213-9297

⁴³ *Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2021* [online]. 2022. [cit. 15. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka--rocenka-2021.pdf>

2.3.4 Cizí podnikatelské subjekty

Cizí podnikatelské subjekty mohou vězněné osoby zaměstnávat na základě smlouvy o zaměstnání mezi podnikatelským subjektem a věznicí.⁴⁴ Za účelem zaměstnání vězněných osob mají možnost si pronajmout prostory uvnitř věznice. Zájem ale mají především o zaměstnání vězněných osob na svých pracovištích mimo areály věznic, tedy na vnějších pracovištích.⁴⁵ Zde se ale naráží na překážky v poptávce po pracujících vězněných osobách, jelikož se často jedná o pracoviště, která nejsou zabezpečena proti odchodu či jinému zneužití pracovního zařazení a podle stanovených kritérií je značně omezen počet odsouzených, které mohou být zaměstnány na vnějších pracovištích mimo areál věznic.⁴⁶ U podnikatelských subjektů vězněné osoby vykonávají zejména manuálně méně náročné práce, jako např. kompletace výrobků, balení propagačních materiálů, balení potravin, výroba jednoduchých výrobků z oblasti sklářství nebo strojírenství, lepení obálek, montáž kovových výrobků, sváření nebo broušení.⁴⁷

2.4 Vývoj zaměstnanosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody

Ve statistikách Vězeňské služby ČR se vychází z míry zaměstnanosti z odsouzených, kteří jsou práce schopných. Ze statistik jsou tak vyjmuty určité kategorie odsouzených, například odsouzení vyňatí z povinnosti pracovat (viz kapitola 3.3). Pokud by se ve statistikách vycházelo ze všech odsouzených, byla by reálná zaměstnanost nižší.⁴⁸

⁴⁴ BLANDA, Robert. VS ČR chystá ofenzívu v zaměstnávání vězňů. In *České vězeňství*. 2015, č. 4, s. 8. ISSN 1213-9297

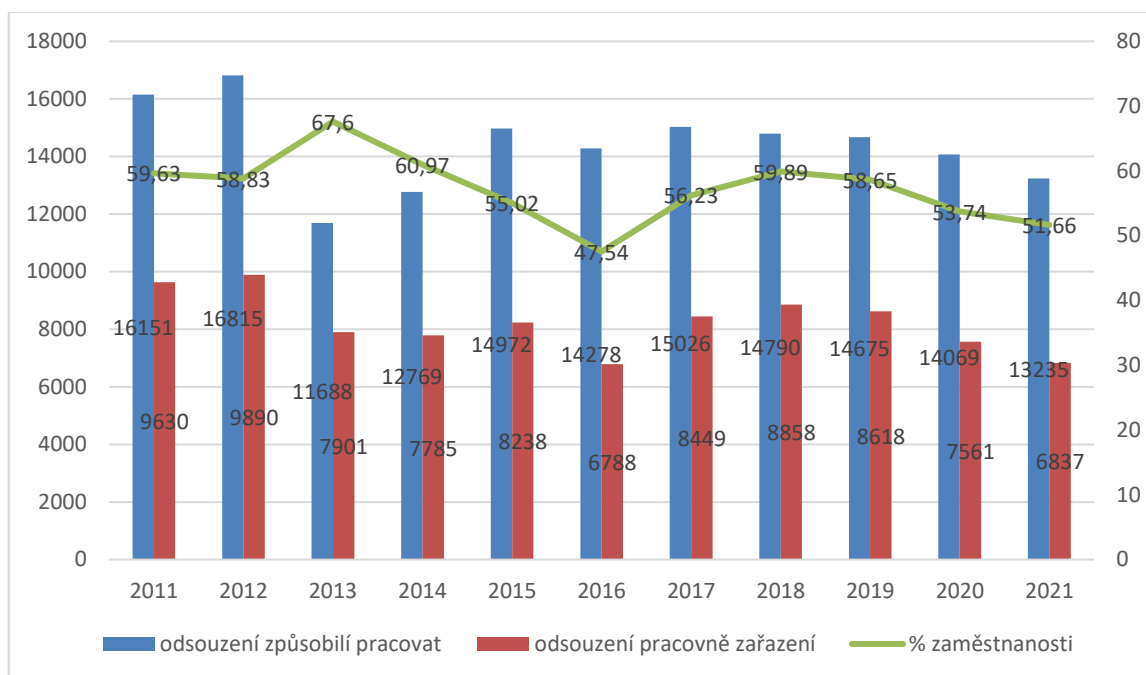
⁴⁵ Poznámka autora. Důvodem je, že firmy nepodléhají bezpečnostním kontrolám při vstupu na pracoviště, zásadám dodržování bezpečnosti v areálu věznice a na svých pracovištích mohou lépe a efektivněji zajišťovat logistiku.

⁴⁶ DRÁPAL Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 122, ISBN 978-80-7676-066-0

⁴⁷ BLANDA, Robert. VS ČR chystá ofenzívu v zaměstnávání vězňů. In *České vězeňství*. 2015, č. 4, s. 8. ISSN 1213-9297

⁴⁸ DRÁPAL Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 122-123. ISBN 978-80-7676-066-0

Graf 5 Vývoj zaměstnanosti odsouzených v letech 2011–2021⁴⁹



Průměrná denní zaměstnanost v roce 2021 byla 6 837 odsouzených z celkového počtu 13 235 zaměstnatelných odsouzených způsobilých k vykonávání práce. Z toho bylo v provozovnách hospodářské činnosti zaměstnáno průměrně 3 569 odsouzených, ve vnitřní režii a vlastní výrobě 2 799 odsouzených a u jiných subjektů bylo zaměstnáno průměrně 469 odsouzených. V nepracovním provozu bylo zařazeno do vzdělávacích programů 735 odsouzených, do terapeutických programů 643 odsouzených a na práce bez nároku na odměnu za vykonanou práci v rámci programu zacházení bylo průměrně zařazeno 528 odsouzených. Všechny tyto programy slouží odsouzeným pro budoucí pracovní zařazení (absolvování kurzů, učebních oborů či zaučování na budoucí pracovní pozice).⁵⁰

Ve srovnání s předchozím rokem se snížil počet zaměstnaných odsouzených o 724 osob. Zaměstnanost vězňených osob v roce 2020 činila 53,74 % a v roce

⁴⁹ *Statistické ročenky Vězeňské služby ČR v letech 2011-2021* [online]. [cit. 15. 10. 2022].

Dostupné z: <http://www.vscr.cz/sekce/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>

⁵⁰ *Výroční zpráva Vězeňské služby ČR za rok 2021* [online].2022. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/uredni-deska/vyrocní-zprava/vyrocní-zprava-vs-cr-2021.pdf>

2021 se snížila na 51,66 %, což znamená snížení o 2,08 %.⁵¹ Snížení zaměstnanosti bylo především v důsledku uzavření většiny vnějších pracovišť v období přijatých protiepidemických opatření v návaznosti na onemocnění COVID-19. Výjimku měly pouze pracoviště s potravinářskou výrobou.

V grafu č. 5 je znázorněn v roce 2013 procentuální nárůst zaměstnanosti, což bylo důsledkem dílčí amnestie prezidenta České republiky, jelikož bylo propuštěno více nezaměstnaných odsouzených než zaměstnaných.

2.5 Koncepční úvahy a záměry VS ČR v oblasti zaměstnávání

Současná Koncepce vězeňství do roku 2025 byla přijata usnesením vlády České republiky dne 3. února 2016 a pojímá vězeňství v širším pojetí neomezeném pouze na Vězeňskou službu České republiky.⁵²

Pro zpracování nové Koncepce vězeňství do roku 2025 byl sestaven tým cca 50 odborníků z Ministerstva spravedlnosti ČR, Vězeňské služby ČR, Probační a mediační služby, ministerstev a dalších institucí. Tito odborníci byli rozděleni do 9 pracovních podskupin, jejichž výstupem se stala koncepce obsahující specifické cíle a nástroje k jejich dosažení. Jedná se o:

- a) Zaměstnávání vězňů
- b) Zdravotnictví ve věznicích
- c) Vzdělávání
- d) Programy zacházení a SARPO
- e) Legislativní změny v oblasti vězeňství
- f) Řešení problematiky drog a ostatních návykových látek
- g) Financování vězeňství
- h) Resocializace propouštěných vězňů, návaznost na prevenci a post péči

⁵¹ *Výroční zpráva Vězeňské služby ČR za rok 2021* [online]. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/uredni-deska/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-vs-cr-2021.pdf>

⁵² *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016, s. 3. Dostupné také z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>

i) Bezpečnost ve věznicích.⁵³

Za prioritní cíle je vytýčeno zvýšení skutečné procentuální zaměstnanosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody, dále podpora zaměstnávání osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody, podpora pro rozšiřování provozoven Střediska hospodářské činnosti ve věznicích za účelem využití zisku jako mimorozpočtového příjmu pro rozvoj vězeňství, vyřešení otázky zdravotnictví ve věznicích a potlačení závislostí mezi vězni, a to zejména drogová problematika, efektivní náplň programů zacházení apod.⁵⁴

Problematicke zaměstnávání je věnována II. kapitola.

„Zaměstnávání představuje jeden ze základních způsobů odborného zacházení s odsouzenými a též jeden z hlavních faktorů, který napomáhá resocializaci osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody.“⁵⁵

S tím souvisí i snížení rizika možné recidivy trestné činnosti. Zaměstnávání přispívá nejen k optimalizaci průběhu výkonu trestu odnětí svobody, ale napomáhá odsouzeným udržet anebo získat pracovní návyky. Současně umožňuje získat finanční prostředky a dává tak možnost řešit svou finanční situaci a úhradu nákladů spojených s trestnou činností. Jedná se například o úhradu nákladů trestního řízení, plnění vyživovací povinnosti vůči rodině a úhradu dalších pohledávek. Existence dluhů je jedním z důvodů recidivy trestné činnosti a je nutné tuto problematiku řešit již během výkonu trestu, aby se tyto dluhy dále nenavyšovaly.⁵⁶

Mezi strategické cíle oblasti zaměstnávání patří:

- *„Zvýšení skutečné zaměstnanosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody*

⁵³ *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016, s. 4. Dostupné také z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>

⁵⁴ *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016, s. 5. Dostupné také z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>

⁵⁵ *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016, s. 8-9. Dostupné také z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>

⁵⁶ *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016, s. 9. Dostupné také z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>

- *Podpora zaměstnávání osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody*⁵⁷

Zvýšení zaměstnávání vězňených osob provází řada problémů. Jedním z nich je vybírání odsouzených na nestřežená pracoviště mimo věznice a na pracoviště s volným pohybem mimo věznice, kde hrozí riziko odchodu vězňené osoby z pracoviště. Dalším problémem je nízký počet věznic, které disponují vhodnými výrobními a skladovacími prostory, případně pokud jimi disponují, jsou často ve špatném stavebně technickém stavu se zastaralou a nespolehlivou zabezpečovací technikou. Problém je spatřován také v nedostatku personálu vykonávající dohled nad pracovní činností odsouzených a k zajištění dopravy odsouzených do zaměstnání. Přitom zejména ve větších provozech je zajištění dozorcí služby nezbytným opatřením, jak snižovat možnost vzniku mimořádných událostí. Nedostatečná je též provázanost vzdělávacího systému Vězeňské služby ČR s potřebami v oblasti zaměstnávání odsouzených. Mnohdy se jedná o osoby se základním vzděláním a je zapotřebí rozšiřovat kvalifikaci odsouzených osob v souladu s požadavky trhu práce a s výrobní činností spolupracujících subjektů. Vzhledem k tomu, že není obvyklý souběh jednotlivých aktivit, jako je vzdělávání se zaměstnáváním, jsou mnozí odsouzení postaveni před volbu, zda si zvýšit kvalifikaci studiem nebo dát přednost pracovnímu zařazení s nárokem na odměnu.⁵⁸

⁵⁷ *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016, s. 9. Dostupné také z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>

⁵⁸ *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016, s. 10-11. Dostupné také z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>

3. Zaměstnávání odsouzených žen ve Věznici Světlá nad Sázavou

Převážná část odsouzených žen z Věznice Světlá nad Sázavou je zaměstnána u cizích podnikatelských subjektů, které působí v různých odvětvích – v potravinářském a automobilovém průmyslu, kartonážní výrobě, v logistice a kovovýrobě. Na tato pracoviště denně opouští brány věznice více než 200 odsouzených žen. Další odsouzené ženy jsou zaměstnány ve věznici ve vnitřní režii, kde vykonávají pomocné práce v kuchyni, ve skladu, při údržbě objektu věznice a dále provádí úklidové práce v objektu věznice. Též jsou zřízena pracoviště podnikatelských subjektů uvnitř věznice. Jedná se o využití odsouzených žen jako telefonní operátorky a nově zřízené pracoviště působící ve fotovoltaickém průmyslu.⁵⁹

Věznice Světlá nad Sázavou nedisponuje velkými výrobními prostory a z tohoto důvodu je valná většina odsouzených žen zařazena na pracovištích mimo objekt věznice.⁶⁰

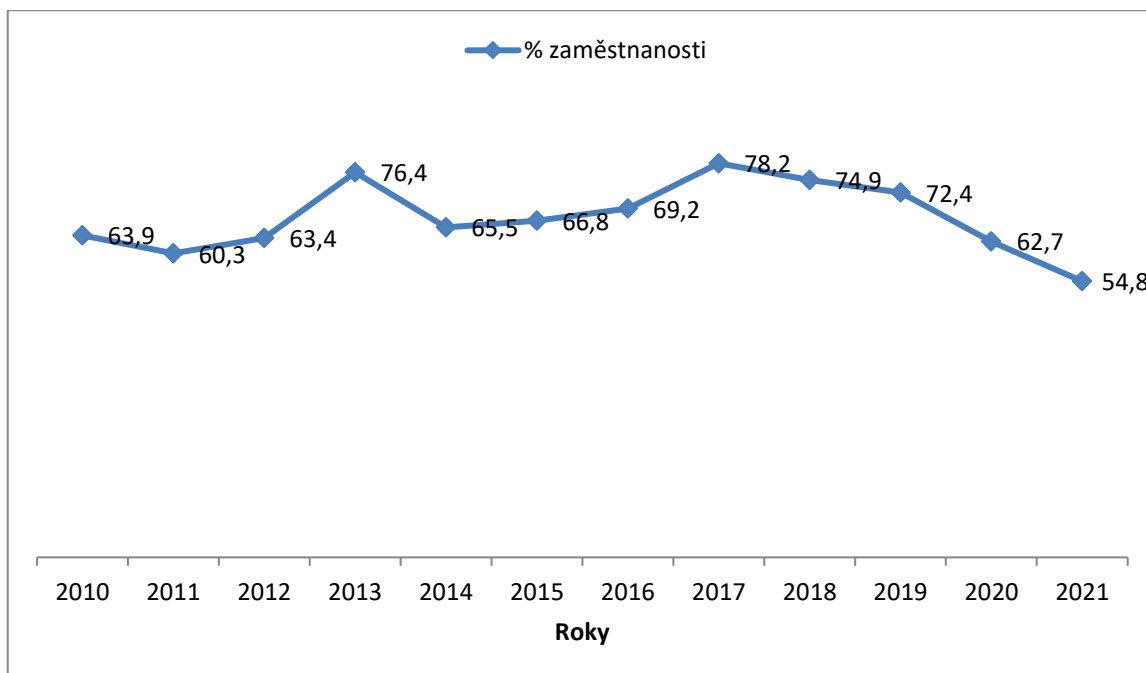
V podkapitolách se budu věnovat jednak vývojem zaměstnanosti odsouzených žen ve Věznici Světlá nad Sázavou, kde zaměstnanost významně ovlivnila přijatá protiepidemická opatření v návaznosti na COVID-19. Dále přiblížím druhy a specifika jednotlivých pracovišť, která jsou členěna s ohledem na způsob střežení. V závěru této kapitoly přiblížím problematiku komise posuzující pracoviště odsouzených žen a dále komise posuzující zařazení odsouzených žen na pracoviště, kde hraje významnou roli při posuzování na zařazení na určité pracoviště závažnost trestné činnosti, délka trestu a celková bezpečnostní rizika.

⁵⁹ RAJDLOVÁ, Jana. Věznice Světlá nad Sázavou. In *České vězeňství*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2020, č. 2, s. 32. ISSN 1213-9297

⁶⁰ Interní zpráva o kapacitě pracovišť Věznice Světlá nad Sázavou

3.1 Vývoj zaměstnanosti odsouzených žen ve Věznici Světlá nad Sázavou

Graf 6 Vývoj procenta zaměstnanosti odsouzených žen v letech 2010–2021⁶¹



V grafu č. 6 je zřejmý nárůst zaměstnanosti v roce 2017, kdy se Věznici Světlá nad Sázavou ve sféře zaměstnávání odsouzených žen velice dařilo. Došlo k uzavření nové spolupráce se čtyřmi firmami a ke stávajícím pracovištím tak přibyla čtyři pracoviště pro minimálně 120 žen.⁶² K nárůstu zaměstnanosti též přispěla stávající spolupráce s firmou Lion Products, s.r.o. a vybudováním nové výrobní haly v sousedství věznice. Provoz byl zahájen v červnu 2016 a ke konci roku 2016 bylo ve dvousměnném provozu zaměstnáno celkem až 240 odsouzených žen.⁶³ Naopak k výraznému poklesu zaměstnanosti došlo v roce 2021 v důsledku přechodného uzavření většiny vnějších pracovišť v období

⁶¹ Interní zpráva o procentech zaměstnanosti Věznice Světlá nad Sázavou

⁶² *Rok 2017 ve znamení vzestupu pracovních příležitostí* [online]. 2017. [cit. 11. 1. 2023]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/clanky/detail/rok-2017-ve-znameni-vzestupu-pracovnich-prilezitosti>

⁶³ *Metodika zaměstnávání vězňených osob a osob se záznamem v trestním rejstříku* [online]. [cit. 7. 11. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/zamestnavani-veznu/metodika-sovz.pdf>

COVID-19. Výjimku měly pouze pracoviště s potravinářskou výrobou. Firma Lion Products, s.r.o. byla až do konce roku 2021 největším a nejdéletrvávajícím zaměstnavatelem a jejich pracovní činností bylo balení čokoládových bonbonů a cukrovinek. V důsledku covidové krize v roce 2021 přišla společnost o významnou část zakázek, což se významným způsobem dotklo i zaměstnanosti odsouzených žen. Práce pro odsouzené ženy byla zajištěna do konce roku 2021 a dále byla ukončena spolupráce. Od počátku roku 2022 byla výrobní hala uzavřena a ze dne na den ztratila Věznice Světlá nad Sázavou téměř 200 pracovních míst a zaměstnanost vězňených osob klesla v lednu 2022 na 32,2 %.⁶⁴ V průběhu roku 2022 se společnosti podařilo opět získat zakázky a na krátkou dobu bylo zařazeno v jednosměnném provozu 80 odsouzených žen. Po splnění zakázek byla výrobní hala opět uzavřena. V současné době přetrvávají potíže v zaměstnanosti s touto firmou a nejsou zde pracovně zařazené žádné odsouzené ženy.

3.2 Druhy a specifika pracovišť Věznice Světlá nad Sázavou

Ve Věznici Světlá nad Sázavou vykonávají odsouzené ženy pracovní činnost buďto v objektu věznice nebo mimo objekt věznice, a to na střežených pracovištích, nestřežených pracovištích a pracovištích s volným pohybem. Rozdíl mezi jednotlivými druhy pracovišť spočívá v systému střežení, v zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených a rozdílem jsou i odlišná bezpečnostní kritéria při zařazování odsouzených žen do zaměstnání.

3.2.1 Střežené pracoviště

Střeženým pracovištěm se rozumí:

- a) pracoviště umístěné ve střeženém prostoru věznice nebo ústavu,
- b) pracoviště umístěné mimo prostor věznice nebo ústavu, jenž je místem výkonu práce, na kterém jsou k zabránění útěku nebo zajištění bezpečnosti

⁶⁴ Interní zpráva o zaměstnanosti Věznice Světlá nad Sázavou

používány prostředky vězeňské a justiční stráže a střežení příslušníky Vězeňské služby.⁶⁵

Na pracovištích umístěných ve střeženém prostoru věznice mohou být zařazené odsouzené ženy umístěné ve věznici s ostrahou v oddělení s nízkým, středním i vysokým stupněm zabezpečení a dále odsouzené ženy zařazené ve věznici se zvýšenou ostrahou.⁶⁶ Na tato pracoviště jsou převážně zařazovány odsouzené ženy, kterým vzhledem k jejich spáchané trestné činnosti není umožněno zařazení na pracoviště mimo objekt věznice.

V roce 2022 bylo ve výrobní zóně Věznice Světlá nad Sázavou otevřeno nové pracoviště SWPOWER Inovation a.s., kde odsouzené pracují ve dvousměnném provozu a vykonávají dělnické a manipulační práce při montáži technologických skříní pro fotovoltaický průmysl. Jedná se o nové pracoviště a je předpoklad, že se počet pracujících žen ještě zvýší po zabezpečení výrobních prostor stavebně technickými prostředky.

Specifikem Věznice Světlá nad Sázavou je výrobní hala Levimo společnosti Lion Products, s.r.o. Jedná se o unikátní projekt a v České republice o první střežené pracoviště umístěné mimo prostor věznice, které vybudoval soukromý investor, určené výhradně pro zaměstnávání vězněných osob. Bezpečnostní prvky byly instalovány dle potřeb věznice a průběžně přizpůsobovány aktuálním požadavkům na zajištění bezpečnosti. Toto pracoviště je propojeno s věznicí koridorem pro průchod odsouzených.⁶⁷ Na střežené pracoviště umístěné mimo prostor věznice je tak možné zařazovat odsouzené ženy, které nemohou být z bezpečnostních důvodů zařazeny na nestřežená pracoviště a výkon trestu odnětí svobody vykonávají ve věznici s ostrahou v oddělení s nízkým stupněm

⁶⁵ § 2 nařízení generálního ředitele č. 45/2015, o výběru odsouzených, obviněných a chovanců na pracoviště ve znění pozdějších předpisů

⁶⁶ § 51-54 nařízení generálního ředitele 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů

⁶⁷ *Otevření haly u Věznice Světlá nad Sázavou* [online]. [cit. 11. 1. 2023]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/clanky/otevreni-haly-u-veznice-svetla-n-s>

zabezpečení, středním stupněm zabezpečení nebo vysokým stupněm zabezpečení.⁶⁸

3.2.2 Nestřežené pracoviště

Nestřeženým pracovištěm se rozumí:

- a) pracoviště v administrativních budovách nebo obdobných objektech věznice a ústavu, které je umístěno mimo střežený prostor, kde odsouzení vykonávají úklidové, údržbářské nebo jiné výpomocné práce,
- b) místo výkonu práce odsouzených, mimo objekty věznice a ústavu, na kterém nejsou k zabránění útěku nebo zajištění bezpečnosti používány prostředky vězeňské a justiční stráže ani střežení příslušníky vězeňské služby.⁶⁹

Jedná se o pracoviště, kde je zajištěn dohled nad pracovní činností určeným zaměstnancem, přičemž stanovené intervaly kontrol se liší dle typu věznice, do kterého je odsouzená žena zařazena. Na nestřežená pracoviště mohou být zařazené odsouzené vykonávající trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou v oddělení s nízkým stupněm zabezpečení, středním stupněm zabezpečení nebo vysokým stupněm zabezpečení. Nejčastější intervaly dohledu nad pracovní činností jsou u odsouzených zařazených do věznice s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení, a to nejméně jedenkrát za 45 minut. U odsouzených zařazených v oddělení se středním stupněm zabezpečení jsou stanoveny intervaly dohledu nad pracovní činností nejméně jedenkrát za hodinu.⁷⁰ V případě, že na nestřežená pracoviště jsou zařazené odsouzené z různých typů věznic, časový interval dohledu nad pracovní činností se stanoví vždy s ohledem na přísnější typ věznice.

⁶⁸ § 51-53 nařízení generálního ředitele č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů

⁶⁹ § 3 nařízení generálního ředitele č. 45/2015, o výběru odsouzených, obviněných a chovanců na pracoviště ve znění pozdějších předpisů

⁷⁰ § 51-53 nařízení generálního ředitele č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů

Mezi nestřežená pracoviště, kde jsou zaměstnány odsouzené ženy z Věznice Světlá nad Sázavou, patří Jipocar Obaly, s.r.o., kde odsouzené ženy vykonávají dělnické a manipulační práce při obsluze mycích strojů. Pro tuto činnost není potřebná odborná kvalifikace a pracovní činnost zahrnuje ruční vkládání obalových přepravek na dopravník mycího stroje, jejich odebrání po umytí, kontrola, třídění a skládání na paletu podle technologického postupu. Dále mezi nestřežená pracoviště patří firma Futaba Czech s.r.o., kde odsouzené ženy vykonávají dělnické a montážní práce spojené s obsluhou svářečského automatu v kovovýrobě.⁷¹

Pro zařazení odsouzených žen na nestřežená pracoviště jsou ve Věznici Světlá nad Sázavou stanovena bezpečnostní kritéria, kde hraje významnou roli nařízena délka výkonu trestu odnětí svobody za spáchanou trestnou činnost. Přesto se daří uspokojit potřeby firem, jelikož se jedná o pracoviště, kde je zajištěn dozor nad pracovní činností odsouzených a bezpečnostní riziko není tak vysoké jako u pracoviště s volným pohybem mimo věznici.

3.2.3 Pracoviště s volným pohybem mimo věznici

Na pracoviště s volným pohybem mimo věznici mohou být zařazené vybrané odsouzené ženy vykonávající trest odnětí svobody v typu věznice s ostrahou v oddělení s nízkým nebo středním stupněm zabezpečení. Odsouzené musí splňovat přísná bezpečnostní kritéria umožňující zařazení na takové pracoviště. Dohled nad pracovní činností odsouzených, jejich chováním, přítomností na pracovišti, uložením přidělených nástrojů, náradí a materiálů, může na pracovišti zajišťovat také cizí subjekt, který zaměstnává vězněné osoby.⁷²

Kontrolní činnost zaměstnanců věznice a jejich dohled nad pracovní činností odsouzených na pracovišti je realizován nejméně jedenkrát týdně.⁷³

⁷¹ Poznámka autora. Přesný počet odsouzených nelze jednoznačně stanovit, neboť je značně variabilní, a to vzhledem k možnému propuštění, častému přeřazování odsouzených mezi jednotlivými druhy pracovišť a měnícím se požadavkům ze strany cizích subjektů.

⁷² § 4 nařízení generálního ředitele č. 45/2015, o výběru odsouzených, obviněných a chovanců na pracoviště ve znění pozdějších předpisů

⁷³ § 51-52 nařízení generálního ředitele č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů

Při posuzování zařazení na pracoviště s volným pohybem mimo věznici se přihlíží zejména k závažnosti spáchané trestné činnosti, délce trestu a průběhu výkonu trestu, jelikož je zde vysoké riziko zneužití udělení volného pohybu. Nutno podotknout, že počet odsouzených žen, které splňují podmínky pro zařazení na pracoviště s volným pohybem mimo věznici je velmi nízký a mnohdy se nedaří plně uspokojit potřeby firem.

Odsouzeným ženám ve Věznici Světlá nad Sázavou je udělen volný pohyb za účelem zaměstnání na pracovišti AMG Karel Pícha, s.r.o., kde odsouzené ženy vykonávají obráběcí a manipulační práce spojené s obsluhou hydraulického lisu a svářečského poloautomatu v kovovýrobě. Dále jsou odsouzené ženy zaměstnány na pracovišti TBS Světlá nad Sázavou, kde vykonávají práce při čištění a údržbě města Světlá nad Sázavou.

3.2.4 Pracoviště s volným pohybem v prostoru věznice

Vybraným odsouzeným ženám, zařazeným do typu věznice s ostrahou v oddělení s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení, může být při zařazení na pracoviště v objektu věznice udělen volný pohyb.⁷⁴ Jedná se zejména o pracovní činnosti při údržbě objektu věznice a při úklidech prostor věznice. Rozsah pohybu je omezen na konkrétní objekty a prostory, kde se může odsouzená žena, v rámci pracovní činnosti, pohybovat bez dozoru.

3.3 Nepracovní provoz

Výše byl popsán pracovní provoz, kdy odsouzené ženy dostávají za vykonanou práci odměnu. Níže je přiblížena problematika nepracovního provozu, jejíž členění je následující:

- pracovně nezařazené odsouzené
- odsouzené vyňaté z povinnosti pracovat

⁷⁴ § 5 nařízení generálního ředitele č. 45/2015, o výběru odsouzených, obviněných a chovanců na pracoviště ve znění pozdějších předpisů

- odsouzené, které nejsou započítávané do pracujících.⁷⁵

Pracovně nezařazené odsouzené

Ve Věznici Světlá nad Sázavou jsou do této kategorie zařazené odsouzené ženy:

- a) nezaměstnané odsouzené (po komisi)
- b) nezaměstnané mladistvé odsouzené
- c) odmítači a vyřazené pro neplnění pracovních povinností
- d) práce bez odměny pro zajištění každodenního provozu věznice ⁷⁶

Odsouzená, která je zařazena do práce rozhodnutím ředitelky věznice a odmítá pracovat (nenastoupí do práce), je po vyřazení z pracoviště začleněna do nepracovního provozu do kategorie „odmítači“. Nejdříve po uplynutí jednoho měsíce provede vychovatel s odsouzenou pohovor za účelem posouzení, zda nadále trvá stav odmítání práce a o tomto pohovoru sepíše záznam, který odsouzená podepíše. V případě, že odsouzená nadále odmítá práci, provede vychovatel s odsouzenou minimálně jedenkrát měsíčně pohovor.⁷⁷

Odsouzené vyřazené ředitelkou věznice pro neplnění pracovních povinností jsou po vyřazení z pracoviště začleněny do nepracovního provozu do kategorie „vyřazení pro neplnění pracovních povinností“. V této kategorii mohou být evidovány minimálně jeden měsíc a maximálně 3 měsíce. Minimálně jedenkrát měsíčně provede vychovatel s odsouzenou pohovor, zda tento stav trvá a sepíše záznam, který odsouzená podepíše. Pokud odsouzená projeví zájem o opakované zařazení do práce, může kdykoliv požádat vychovatele.⁷⁸

⁷⁵ Příloha č. 4 k pokynu generálního ředitele č. 8/2021, kterým se stanoví postup vedení přehledu o pracovním zařazení vězňených osob, překážkách v práci a tvorbě pracovních odměn a statistických údajů o zaměstnání ve znění pozdějších předpisů

⁷⁶ Interní zpráva o zaměstnanosti Věznice Světlá nad Sázavou

⁷⁷ § 8 odst. 8 pokynu generálního ředitele č. 8/2021, kterým se stanoví postup vedení přehledu o pracovním zařazení vězňených osob, překážkách v práci a tvorbě pracovních odměn a statistických údajů o zaměstnání ve znění pozdějších předpisů

⁷⁸ § 8 odst. 9 pokynu generálního ředitele č. 8/2021, kterým se stanoví postup vedení přehledu o pracovním zařazení vězňených osob, překážkách v práci a tvorbě pracovních odměn a statistických údajů o zaměstnání ve znění pozdějších předpisů

Odsouzené vyňaté z povinnosti pracovat

V této kategorii je evidován počet odsouzených žen v kmenovém stavu věznice, které se nezapočítávají do počtů práce schopných osob v evidenci zaměstnanosti. Do této kategorie se řadí odsouzené v nástupním oddělení, dále odsouzené vyňaté z bezpečnostních důvodů, odsouzené matky ve výkonu trestu odnětí svobody s dětmi, odsouzené v ochranné léčbě a odsouzené trvale pracovní nazařaditelné.⁷⁹

„Za trvale pracovní nazařaditelného je považován odsouzený, který během výkonu trestu:

- *dosáhl 65. rok věku, jestliže o zařazení do práce nepožádá sám,*
- *byl uznán za invalidního důchodce s III. stupněm invalidity, pokud sám nepožádá o zařazení na výkon prací a jeho zdravotní stav to umožňuje,*
- *vykazuje takový zdravotní stav, který mu trvale brání vykonávat práci.“⁸⁰*

Odsouzené, které nejsou započítávané do pracujících

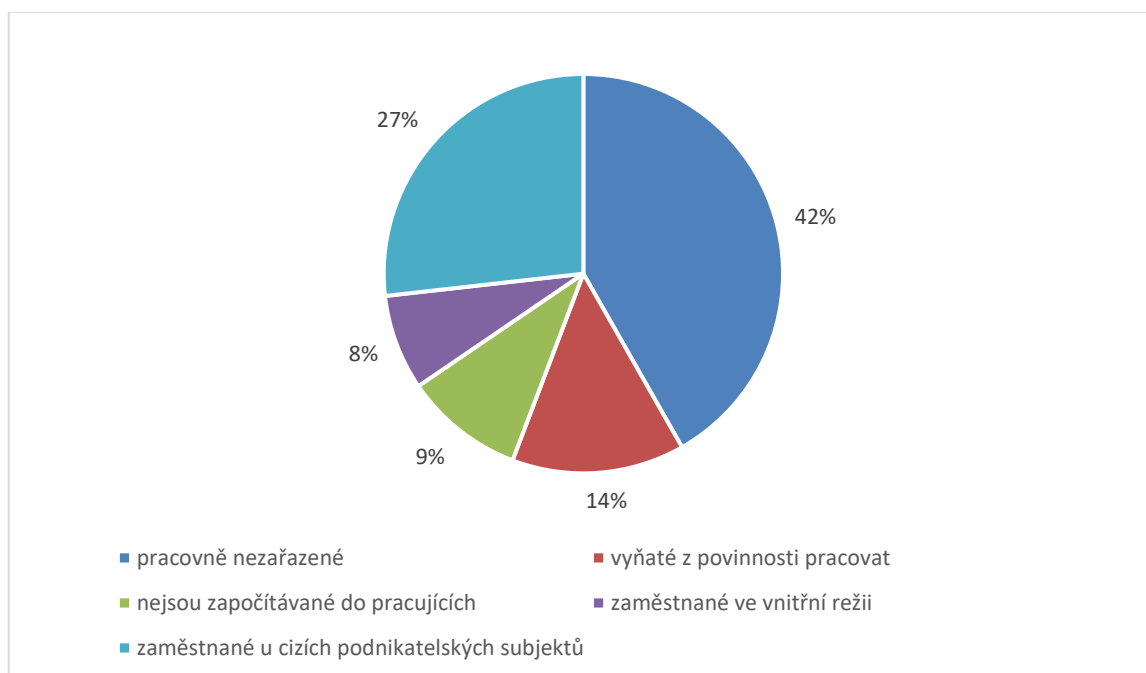
V této kategorii jsou ve Věznici ve Světlé nad Sázavou vedeny odsouzené ženy, které jsou zařazeny

- a) do terapeutických programů v trvání minimálně 21 hodin týdně
- b) do vzdělávacích programů v trvání minimálně 21 hodin týdně.

⁷⁹ § 21 pokynu generálního ředitele č. 8/2021, kterým se stanoví postup vedení přehledu o pracovním zařazení vězňených osob, překážkách v práci a tvorbě pracovních podmínek a statistických údajů o zaměstnání ve znění pozdějších předpisů

⁸⁰ BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 204. ISBN 978-80-7502-408-4

Graf 7 Přehled zaměstnanosti odsouzených žen k 12. 10. 2022⁸¹



3.4 Vzdělávání odsouzených žen

Vzdělávání je nutno chápat jako jeden z prostředků k získání a zvyšování pracovních dovedností, které odsouzené osobě zvýší šanci na úspěch na trhu práce a dopomohou k získání kvalifikovaného zaměstnání. Vzdělání se tak řadí mezi nejdůležitější a neúčinnější resocializační nástroje. Miloslav Jůzl se ve své knize Penitenciaristika jako věda žalávní zabývá vzděláváním odsouzených, přičemž tvrdí, že „penitenciární pedagogika se nezabývá pouze výchovou a převýchovou jedinců ve výkonu trestu odnětí svobody, ale i jejich vzděláváním. Dle statistik převažují ve věznicích osoby se základním vzděláním, popř. nedokončeným základním, speciálním či středním vzděláním.“⁸²

Vzdělávání odsouzených žen je důležitou součástí programu zacházení. Za téměř 22 let činnosti ŠVS ve Světlé nad Sázavou se značně proměnila nabídka kurzů a vzdělávacích aktivit. Je brán ohled na skutečnost, že vzdělávání se může

⁸¹ Interní zpráva o zaměstnanosti Věznice Světlá nad Sázavou

⁸² JŮZL, Miloslav. Penitenciaristika jako věda žalávní. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017, s. 343. ISBN 978-80-7452-131-7

vhodně doplňovat se současným zařazením do zaměstnání.⁸³ U odsouzených, které pracovat nemohou, například ze zdravotních důvodů, nahrazuje pracovní činnost. Odsouzené je tak dána konkrétní povinnost a umožňuje zvýšení její kvalifikace. Významnou roli zde hraje i preventivní stránka vzdělávání. Toto vše má velký význam nejen v průběhu výkonu trestu, ale i po propuštění, kdy odsouzená získává na základě výučního listu či osvědčení z kurzu lepší možnosti při hledání vhodného zaměstnání, přičemž z dokladů o získaném vzdělání není patrné, že byly získány ve výkonu trestu. Nezanedbatelnou roli plní vzdělávání také v oblasti snižování prizonizace, zvláště pak u mladistvých odsouzených.⁸⁴

Vzdělávání odsouzených žen od roku 2001 zajišťuje školské vzdělávací středisko, které od roku 2008 funguje jako externí pracoviště Středního odborného učiliště Vězeňské služby České republiky. Vzdělávací středisko ve Věznici Světlá nad Sázavou je jediné, kde se mohou v České republice vzdělávat odsouzené ženy. Aktuálně odsouzeným ženám nabízí dvouleté učební obory a dále jsou v nabídce kurzy.⁸⁵

„V současné době si mohou odsouzené ženy zvolit některou z následujících vzdělávacích aktivit:

- *učební obor Šití prádla*
- *učební obor Provozní služby*
- *kurz Doplnění základního vzdělání*
- *kurz Základy obsluhy počítače*
- *kurz Český jazyk pro cizince*
- *kurz Základy práce s keramikou*

⁸³ Kolektiv autorů. *Věznice Světlá nad Sázavou 2000-2015*. Světlá nad Sázavou: Věznice Světlá nad Sázavou, 2015, s. 34,

⁸⁴ Vzdělávání vězňů [online]. [cit. 3. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/sekce/vzdelavani-veznenych>

⁸⁵ *Věznice Světlá nad Sázavou 2000-2020*. Světlá nad Sázavou: Věznice Světlá nad Sázavou, 2020, s. 18. ISBN 978-80-907836-4-5

Z učebních oborů převažuje mírně zájem o učební obor Provozní služby, který obsahuje větší škálu studovaných předmětů (šití, vaření, úklid) a znamená tak větší možnost uplatnění na trhu práce.⁸⁶

Kromě školského vzdělávacího střediska se věznice soustředí na vzdělávání žen formou rekvalifikací ve spolupráci s externími subjekty. Důležitým kritériem při volbě nabídky rekvalifikačních kurzů je zejména vztah odsouzených žen ke studovanému předmětu. Odsouzené ženy tak doposud měly možnost získat osvědčení z rekvalifikačního kurzu Výpomoc při přípravě pokrmů. Dalším kurzem byl kurz Kadeřnice a poslední rekvalifikační kurz byl zaměřen na zahradnictví, konkrétně se jednalo o kurz Údržba veřejné zeleně.⁸⁷

3.5 Zaměstnání jako možnost výdělků pro splácení dluhů

Odsouzeným přísluší odměna podle vykonané práce. Ovšem je nutné podotknout, že odsouzení, kteří vykonávají nepravidelné a pomocné práce pro zajištění každodenního provozu věznice na pracovištích vnitřní režie, nemají nárok na odměnu a mohou zde být zařazeni po dobu jednoho měsíce.⁸⁸

Pracovní odměna odsouzeného se pro účely srážek daní a pojistného na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění považuje za příjem ze závislé činnosti. Odsouzení, kteří jsou zařazeni do zaměstnání, jsou při splnění dalších zákonných podmínek součástí důchodového pojištění.⁸⁹ Z pracovní odměny se po srážce zálohy na daň a pojistného provedou i další srážky jednak k úhradě výživného pro děti, kterým je odsouzený povinen poskytovat výživu, včetně příspěvku na úhradu nákladů při péči o dítě v ústavní nebo ochranné výchově, a jednak k úhradě nákladů výkonu trestu. Rozsah a pořadí dalších srážek z pracovní odměny odsouzeného stanoví ministerstvo vyhláškou. Přitom přihlédne zejména k zabezpečení výživy dětí odsouzeného a oprávněným nárokům poškozených

⁸⁶ RAJDLOVÁ, Jana. Věznice Světlá nad Sázavou. In *České vězeňství*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2020, č. 2, s. 33, ISSN 1213-9297

⁸⁷ Vzdělávání vězňených [online]. [cit. 3. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/sekce/vzdelavani-veznenych>

⁸⁸ § 8 odst. 3 k pokynu generální ředitelky č. 8/2021, kterým se stanoví postup vedení přehledu o pracovním zařazení vězňených osob, překážkách v práci a tvorbě pracovních odměn a statistických údajů o zaměstnání ve znění pozdějších předpisů

⁸⁹ § 5 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů

trestným činem. Je-li však soudem nařízen výkon rozhodnutí srážkami z pracovní odměny odsouzeného, postupuje se podle občanského soudního řádu a předpisů vydaných na jeho základě. Tento postup se uplatní i v případě exekuce nařízené správcem daně. Část pracovní odměny odsouzeného, která zbývá po provedení srážek, se dělí na kapesné a úložné. Odmítne-li odsouzený bez závažného důvodu pracovat, kapesné mu nenáleží. Ministerstvo stanoví vyhláškou způsob rozdělení části pracovní odměny na kapesné a úložné a stanoví rozsah a podmínky, za nichž odsouzený může úložné použít. Nevyčerpané úložné se odsouzenému vyplatí při propuštění z výkonu trestu, pokud se věznice s odsouzeným nedohodne jinak.⁹⁰

„Budou-li mít odsouzení možnost vyššího výdělku, současně s tím se zvýší jejich možnost hrazení dluhů (náklady výkonu trestu, náhrada škody způsobené trestnou činností, vyživovací povinnosti, exekuce) a lze předpokládat v tomto smyslu i snížení motivace páchat trestnou činnost po propuštění.“⁹¹

Průměrná měsíční odměna odsouzených za rok 2021 byla 5 809 Kč. Ve vnitřní režii a vlastní výrobě mělo 2 799 pracujících odsouzených průměrnou měsíční odměnu 6 950 Kč, v provozovnách Střediska hospodářské činnosti mělo 3 569 pracujících odsouzených průměrnou měsíční odměnu 5 175 Kč a 469 pracujících odsouzených zařazených u jiných podnikatelských subjektů mělo průměrnou měsíční odměnu 5 846 Kč.⁹²

⁹⁰ § 33 zákona č. 169/1699 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů

⁹¹ Věznice: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv [online]. [cit. 8. 1. 2023]. Brno: Veřejný ochránce práv-ombudsman, 2016, s. 24. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/14-2014-NZ-Souhrnna_zprava_z_navstev_veznice.pdf

⁹² *Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2021* [online]. 2022. [cit. 15. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka--rocenka-2021.pdf>

4. Způsob realizace zařazení odsouzených žen do zaměstnání

Pracovní aktivity jsou důležitou součástí programu zacházení, který se zpracovává na základě komplexní zprávy o odsouzeném. Komise, která posuzuje zařazení odsouzených žen na pracoviště, se zabývá komplexním obrazem jednotlivého vězně a predikcemi možných rizik vyplývajících z jeho budoucího zařazení.⁹³ Důležitá role náleží i komisi, která se zabývá výběrem a posuzováním pracovišť, přičemž charakter pracoviště je významný při výběru a posuzování zařazení odsouzených na dané pracoviště. V podkapitolách se zabývám stanovením programu zacházení a dále důležitostí rolí komisí posuzující pracoviště odsouzených žen a posuzující zařazení odsouzených žen na pracoviště.

4.1 Zaměstnávání jako součást programu zacházení

Na základě zpracované komplexní zprávy, jejíž účelem je vyhodnocení pravděpodobnosti rizika recidivy, se vytvoří program zacházení,⁹⁴ jež provází odsouzeného celým výkonem trestu. Program zacházení je formulován individuálně pro každého odsouzeného po přijetí k výkonu trestu odnětí svobody.⁹⁵

Odborně sestavený program zacházení je základem úspěšné resocializace odsouzených během výkonu trestu odnětí svobody. Programy zacházení upravuje zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. Ze zákona o výkonu trestu odnětí svobody vyplývá, že při sestavování programu zacházení se musí k odsouzeným přistupovat individuálně, je důležité je správně

⁹³ KUBÍB, Tomáš. Jak se rozhoduje o tom, kdo bude zařazen do práce? In DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RSZKOVÁ. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 125. ISBN 978-80-7676-066-0

⁹⁴ DRAHÝ, František, Jindřich HŮRKA a Michal PETRAS. *SARPO Charakteristiky odsouzených v českých věznicích Deskriptivní studie*. Vězeňská služba České republiky, 2018, s. 8. ISBN 978-80-270-5197-7

⁹⁵ SOCHŮREK, Jan. *Úvod do penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 46. ISBN 978-80-7372-287-6

motivovat a využívat jejich zájmů, dovedností a schopností.⁹⁶ Nelze opomenout, že drtivá většina odsouzených se vrátí zpět do společnosti a pouze nepatrná část tvoří doživotně odsouzené osoby.

Program zacházení je vytvářen ve spolupráci s každým jednotlivým odsouzeným, který vykonává trest odnětí svobody delší než 3 měsíce a je sestavován za účasti odborných zaměstnanců věznice. Před jeho určením je zpracována zpráva o odsouzeném, která obsahuje délku vykonávaného trestu, popis jeho osobnosti a důvody, pro které se dopustil trestné činnosti. Takové posouzení provádí psycholog s pedagogem, lékařem či sociálním pracovníkem, přičemž jsou ve zprávě zohledněna i rizika u odsouzeného a další poznatky, které se odsouzeného týkají.⁹⁷

Samotné programy zacházení, dříve resocializační programy, jsou velice důležitou součástí výkonu trestu odnětí svobody. Programy zacházení s odsouzenými mají následující složky:

- a) pracovní aktivity,
- b) vzdělávací aktivity,
- c) speciální výchovné aktivity,
- d) zájmové aktivity,
- e) oblast utváření vnějších vztahů.⁹⁸

Program zacházení je pravidelně vyhodnocován příslušným vychovatelem. Četnost vyhodnocení programu zacházení se liší dle typu věznice.

4.2 Komise pro posuzování pracovišť odsouzených žen

Každé pracoviště se nejdříve posuzuje komisionálně, a to zejména ohledem na:

⁹⁶ JŮZL, Miloslav. *Penitenciaristika jako věda žaláři*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017, s. 363. ISBN 978-80-7452-131-7

⁹⁷ BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020, s. 169. ISBN 978-80-7502-408-4

⁹⁸ RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie II*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, s. 17. ISBN 978-80-7435-378-9

- a) *„zajištění bezpečnosti z hlediska systému střežení, technicko-organizační záležitosti spojené s odchodem pracovně zařazených vězňených osob do práce a návratem z ní,*
- b) *vhodnost pracovní činnosti s ohledem na účel výkonu trestu odnětí svobody,*
- c) *vymezení potřebného času pro další vzdělávání vězňených osob spojené s jejich prací v časovém rozvrhu dne,*
- d) *kategorizace práce, katalogový list s ohledem na bezpečnost a ochranu zdraví při práci,*
- e) *zajištění požadavků na pracoviště a pracovní prostředí pro vězňené osoby a zaměstnance pověřené jejich dohledem, dle předpisů upravujících bezpečnost a ochranu zdraví při práci.⁹⁹*

Odborná komise, která se zabývá posuzováním pracovišť, se skládá z předsedy komise, kterým je 1. zástupce ředitelky věznice nebo služební zástupce ředitelky věznice. Dalšími členy komise je vedoucí nebo zástupce vedoucího oddělení výkonu vazby a trestu, vedoucí nebo zástupce vedoucí oddělení vězeňské stráže, vedoucí nebo určený příslušník oddělení prevence a stížností, vedoucí oddělení zaměstnávání, vedoucí provozovny střediska hospodářské činnosti, technik bezpečnosti práce a požární ochrany a lékař, případně další zaměstnanci, kteří jsou určeni ředitelkou věznice. Každé posouzení pracoviště je zpracováno písemně a za vypracování zpravidla odpovídá vedoucí oddělení zaměstnávání, případně jiný určený zaměstnanec, kterého určí předseda komise.¹⁰⁰

4.3 Komise posuzující zařazení odsouzených žen na pracoviště

Základním nástrojem v procesu zařazování odsouzených žen do práce je komise pro výběr a zařazování odsouzených na pracoviště. Komise je poradním orgánem ředitelky věznice a je složena z odborných zaměstnanců, kterými jsou:

⁹⁹ § 6 nařízení generálního ředitele č. 45/2015, o výběru odsouzených, obviněných a chovanců na pracoviště ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁰ § 7 nařízení generálního ředitele č. 45/2015, o výběru odsouzených, obviněných a chovanců na pracoviště ve znění pozdějších předpisů

- a) „předseda, jímž je 1. zástupce ředitele věznice nebo služební zástupce ředitele věznice, a
- b) členové:
- vedoucí nebo zástupce vedoucího oddělení výkonu vazby a trestu,
 - vedoucí nebo zástupce vedoucí oddělení vězeňské stráže,
 - vedoucí oddělení prevence a stížností, nebo určený příslušník oddělení prevence a stížností,
 - vedoucí oddělení správního, nebo určený zaměstnanec oddělení správního,
 - vedoucí oddělení zaměstnávání, nebo určený zaměstnanec oddělení zaměstnávání vězňených osob,
 - speciální pedagog,
 - psycholog,
 - sociální pracovník,
 - vychovatel.

Ředitelka věznice může rozšířit složení odborné komise o další členy.¹⁰¹

Účelem komise je posouzení komplexního obrazu jednotlivé odsouzené ženy a predikce možných rizik, které by mohly mít vliv na její případné pracovní zařazení. Při posuzování návrhů k zařazování nebo přeřazování odsouzených na pracoviště zohlední odborná komise soubory kritérií a hledisek, jakými jsou např. odborná způsobilost a dovednosti, jejich zdravotní klasifikace, charakter trestné činnosti včetně možné nebezpečnosti, chování v průběhu výkonu trestu, osobnostní charakteristika (např. agresivita, psychiatrické problémy), další trestní stíhání či zahájení vyšetřovacích úkonů, typ věznice, do které byla odsouzená soudem zařazena a charakter pracoviště, pro které se posuzování realizuje.¹⁰² Na

¹⁰¹ § 8 nařízení generálního ředitele č. 45/2015, o výběru a zařazování odsouzených, obviněných a chovanců na pracoviště ve znění pozdějších předpisů

¹⁰² § 9 nařízení generálního ředitele č. 45/2015, o výběru a zařazování odsouzených, obviněných a chovanců na pracoviště ve znění pozdějších předpisů

základě doporučení odborné komise může ředitel věznice zařadit odsouzenou osobu na konkrétní druh pracoviště.¹⁰³

Tomáš Kubín se dále k této problematice vyjadřuje v knize České vězeňství následovně:

„Jedná se o ryze individuální posouzení rizik, jehož primárním cílem a smyslem je minimalizovat selhání konkrétního vězně (zneužitím neoprávněným opuštěním pracoviště, pácháním protiprávního jednání apod.). Z tohoto důvodu je zásadní profesionální přístup a práce jednotlivých členů komise v oblasti získávání, zpracování a efektivní analýzy informací. Je třeba si uvědomit, že uvedená činnost komise není pouhým jednorázovým aktem, tj. vězeň je zařazen na pracoviště a práce s ním končí, ale kontinuálním procesem, v jehož průběhu se sledují proměnlivé faktory (chování a přístup vězně), tak např. i povaha nově získaných informací (zahájení dalšího trestního stíhání, zamítavé rozhodnutí soudu o podmíněném propuštění, rozpad rodinných vazeb, úmrtí v rodině). V daných případech je nezbytné opětovné posouzení nově vzniklých rizik ze strany odborného personálu věznice a případná revize rozhodnutí o jeho) jejím pracovním zařazení. Veškeré tyto nové skutečnosti mohou působit negativně na počínání vězně, jenž se může např. rozhodnout z pracoviště uprchnout. Pokud odpovědný zaměstnanec provádějící znovu posouzení rizik dospěje k závěru, že došlo k jejich zvýšení, navrhne odborná komise řediteli věznice pozastavit zařazování vězně do pracovních směn, nebo i jeho vyřazení z pracoviště. Důvodem pro vyřazení, kromě již výše uvedených, může být např. také závažné porušení norem upravujících trest odnětí svobody. Nelze nicméně očekávat, že přes značné úsilí zaměstnanců věnované odhadu rizika u každého vězně, se podaří jeho selhání vždy zabránit.“¹⁰⁴

¹⁰³ § 14 nařízení generálního ředitele č. 45/2015, o výběru a zařazování odsouzených, obviněných a chovanců na pracoviště ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁴ KUBÍN, Tomáš. Jak se rozhoduje o tom, kdo bude zařazen do práce? In DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. České vězeňství. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 125. ISBN 978-80-7676-066-0

5. Mimořádné události související se zaměstnáváním vězňených osob

„Mimořádnou událostí se ve Vězeňské službě rozumí událost, která ohrožuje nebo poškozuje chráněné hodnoty nebo práva a oprávněné zájmy.“¹⁰⁵

Z hlediska závažnosti se dělí mimořádné události na:

- a) závažné,
- b) ostatní.

Zatímco za závažnou mimořádnou událost se mimo jiné považuje útěk, pokus o útěk a prokazatelná příprava k útěku, tak za ostatní mimořádnou událost se mimo jiné považuje zneužití povolení volného pohybu mimo organizační jednotku při plnění pracovních úkolů, k návštěvě zdravotnického, rehabilitačního a obdobného zařízení, odchod z nestřeženého pracoviště, odchod z oddělení s nízkým stupněm zabezpečení věznice s ostrahou nebo samostatného objektu věznice, kde jsou umístěni pouze odsouzení zařazení do oddělení s nízkým stupněm zabezpečení věznice s ostrahou; zneužití povolení k opuštění věznice v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení nebo s přerušením výkonu trestu odnětí svobody uděleným podle právního předpisu; dopadení nebo zadržení vězňené osoby.¹⁰⁶

5.1 Rizika související se zaměstnáváním

Vedle pozitiv existují tedy i rizika spojená se zaměstnáváním vězňených osob. Jedná se především o:

- odchod vězňených osob z vnějšího pracoviště. Jako příklad mohu uvést:
 - mimořádnou událost ze dne 9. 1. 2023, kdy telefonicky nahlásil občanský zaměstnanec Vězeňské služby České republiky

¹⁰⁵ § 2 nařízení generálního ředitele č. 55/2017, o mimořádných událostech ve Vězeňské službě ČR ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁶ § 2 nařízení generálního ředitele č. 55/2017, o mimořádných událostech ve Vězeňské službě ČR ve znění pozdějších předpisů

vykonávající dohled na vnějším nestřeženém pracovišti, že se zde nenachází pracovně zařazený odsouzený. Naposledy byl spatřen v čase 22.10 hodin. Odsouzený se vrátil sám do areálu firmy následující den v čase 04.22 hodin,

- navazování nedovolených styků na pracovištích s civilními zaměstnanci, například:
 - otěhotnění odsouzené ženy na vnějším nestřeženém pracovišti, ke kterému došlo v průběhu pracovní doby na toaletách s agenturním zaměstnancem firmy,
- používání a přechovávání nepovolených předmětů na pracovišti. Příkladem mohu uvést:
 - mimořádnou událost ze dne 21. 12. 2022, kdy příslušník Vězeňské služby České republiky našel při kontrole pracoviště s volným pohybem mimo věznici v šatně určené pro pracující vězněné osoby mobilní telefon,
 - mimořádnou událost ze dne 3. 1. 2023, kdy byl příslušníky Vězeňské služby České republiky nalezen na vnitřním pracovišti ve střežené části věznice mobilní telefon, který byl vložený do černého pouzdra a přilepený lepící páskou pod skříňkou na ukládání osobních věcí vězněných osob,
 - mimořádnou událost ze dne 10. 1. 2023, kdy příslušník Vězeňské služby České republiky našel během prohlídky nestřeženého pracoviště 2 ks SIM karet ukrytých ve skříňce přidělené odsouzenému,
 - mimořádnou událost ze dne 7. 2. 2023, kdy přistihl příslušník Vězeňské služby České republiky během kontroly pracoviště s volným pohybem mimo věznici odsouzeného při manipulaci s mobilním telefonem včetně 2 ks vložených SIM karet,
- pokusy o vnesení nepovolených či nebezpečných předmětů a zakázaných látek do objektu věznice. Příkladem mohu uvést:
 - mimořádnou událost ze dne 23. 1. 2023, kdy byl po návratu odsouzeného z vnitřního střeženého pracoviště zjištěn pomocí

detektoru kovu v oblasti rekta kovový předmět. Jednalo se o mobilní telefon, který následně odsouzený vyjmul a při důkladné osobní prohlídce byla v ústech odsouzeného nalezena SIM karta,

- mimořádnou událost ze dne 14. 1. 2023, kdy byl příslušníkem Vězeňské služby České republiky nalezen v čekárně před prohlídkovou místností, která je určena pro odsouzené po návratu z pracovišť, mobilní telefon ukrytý na plechové skříňce pod stropem,¹⁰⁷

- zneužití zakázaných látek přímo na pracovišti:

- na pracovištích dochází ke zneužívání nejen návykových látek, ale i čistících prostředků s obsahem alkoholu. Z praxe mohu uvést případ, kdy odsouzená žena pracovníčně zařazena do vnitřního provozu věznice na úklidové práce požila prostředek na mytí oken.

Zvýšená rizika jsou především spjata s vykonáváním pracovních činností mimo objekt věznice v prostorách zadavatele. Vězněné osoby jsou většinou v přímém kontaktu s ostatními zaměstnanci a ostraha je na těchto pracovištích minimalizována. Možnost kontaktu vězněných osob s civilní osobou je znatelně usnadněna a může tak dojít ke vzniku mimořádné události.¹⁰⁸

Při řešení mimořádných událostí hraje důležitou roli krizový štáb věznice, který je pracovním orgánem ředitelky věznice a zabezpečuje přijetí odpovídajících opatření k zamezení nebo minimalizaci následků hrozících mimořádnou událostí.

5.2 Krizový štáb věznice

Krizový štáb Věznice Světlá nad Sázavou řeší vzniklé situace či přijímá odpovídající opatření k zamezení nebo minimalizaci následků hrozících mimořádných událostí ve věznici.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Interní zpráva o mimořádných událostech ve Vězeňské službě České republiky

¹⁰⁸ SLÁMOVÁ, Martina a Milan KOCÍK. Návykové látky ve výkonu trestu odnětí svobody. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie ČR, 2021, č. 4, s. 112. ISSN 2571-4589

¹⁰⁹ § 23 nařízení generálního ředitele č. 26/2019, o činnosti Vězeňské služby České republiky po vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a činnosti krizového štábu Vězeňské služby České republiky ve znění pozdějších předpisů

Jeho členem je ředitel věznice, pokud není povolán na jednání Krizového štábu generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, předsedou krizového štábu věznice je zpravidla 1. zástupce nebo služební zástupce ředitele věznice, pokud se ředitel věznice nerozhodne řídit krizový štáb sám, dalšími členy jsou vedoucí oddělení vězeňské stráže, vedoucí, nebo jimi určení zástupce těch oddělení, jež stanoví ředitel věznice prováděcím předpisem, zástupce vedoucí oddělení vězeňské stráže pro služební přípravu a ostatní příslušníci a zaměstnanci, jež stanoví ředitel věznice prováděcím předpisem.¹¹⁰

Každý člen krizového štábu plní úkoly, které vyplývají z jeho pracovního zařazení a v návaznosti na konkrétní mimořádnou událost.¹¹¹

5.3 Opatření přijatá v návaznosti na druh mimořádné události

Zabývat se budou problematikou, která souvisí s odchodem odsouzené z vnějšího nestřeženého pracoviště a se zneužitím povolení volného pohybu mimo organizační jednotku při plnění pracovních úkolů. V takových případech je vždy nezbytná spolupráce s Policií České republiky a případně i dalšími složkami.

Vězeňská služba České republiky za účelem pátrání po „uprchlém“ vězni zajišťuje složení výjezdových skupin, které realizují neprodlené pátrání a blokaci možných strategických míst v místě. Pro členy výjezdové skupiny a Policii České republiky upřesní údaje o vězněné osobě z osobní karty a připraví identifikační údaje.

Případy, kdy vězeň uprchne z objektu věznice či v průběhu eskorty jsou spíše výjimečné. Častější jsou případy pokusu o útěk z objektu věznice a nejvíce případů je evidováno při opuštění nestřeženého pracoviště či zneužití volného pohybu v rámci pracovního zařazení mimo objekt věznice.¹¹²

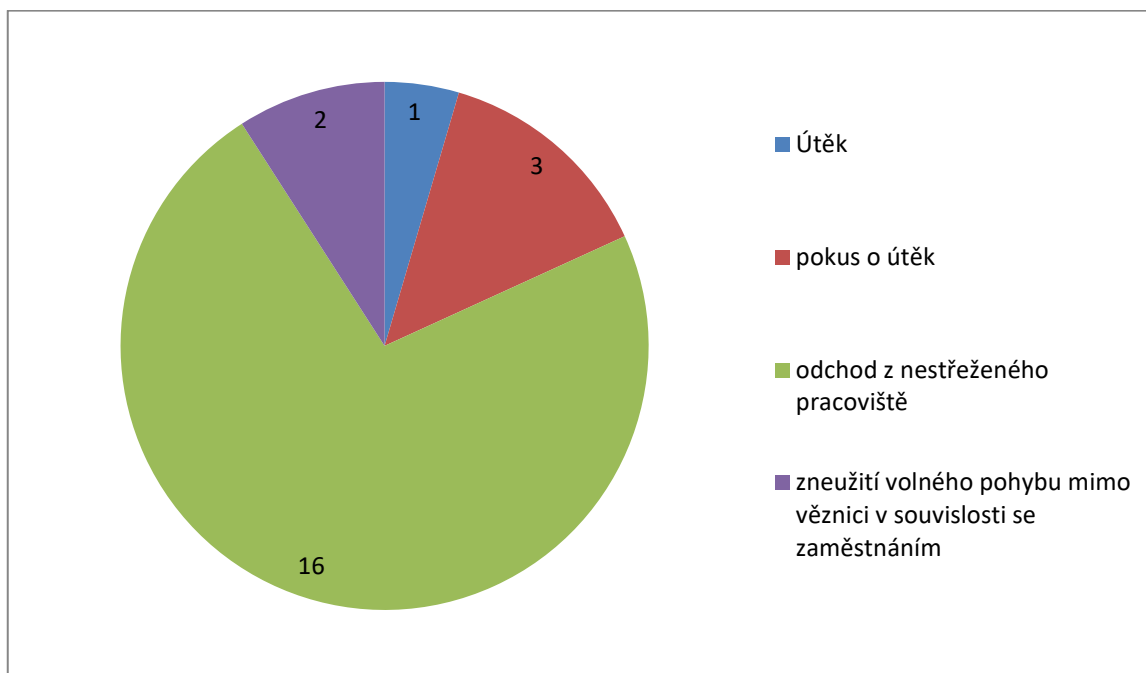
¹¹⁰ § 24 nařízení generálního ředitele č. 26/2019, o činnosti Vězeňské služby České republiky po vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a činnosti krizového štábu Vězeňské služby České republiky ve znění pozdějších předpisů

¹¹¹ § 14 nařízení ředitelky věznice č. 12/2022, o činnosti Věznice Světlá nad Sázavou po vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a činnosti krizového štábu věznice

¹¹² DRÁPAL Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství*. 2021, s. 114. ISBN 978-80-7676-066-0

Za selhání je zpravidla odpovědná konkrétní vězněná osoba, přičemž následky za takové selhání mohou být ve formě kázeňského či trestního postihu. Vězeňská služba České republiky vždy přijímá v takových případech výchovná i bezpečnostní opatření, a to především v oblasti eskort mimo objekt věznice, přeřazením do jiné dostupné skupiny vnitřní diferenciacce, přeřazením do vyššího stupně zabezpečení, udělením kázeňských trestů. Další opatření mohou být přijímána například odejmutím motivačních výhod a stanovením přísnějšího režimu návštěv s osobami blízkými, kdy jsou často realizovány tzv. bezkontaktní návštěvy. Nutno zdůraznit, že Vězeňská služba České republiky je však povinna činit kroky a opatření, aby k těmto negativním jevům nedocházelo.¹¹³

Graf 8 Mimořádné události v roce 2021 - počty odsouzených¹¹⁴



¹¹³ DRÁPAL Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ. *České vězeňství*. 2021, s. 114-115. ISBN 978-80-7676-066-0

¹¹⁴ *Statistická ročenka za rok 2021*. [online]. 2022. [cit. 15. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

5.4 Prošetřování mimořádných událostí

Specifickým orgánem Vězeňské služby České republiky je Oddělení prevence a stížností. Preventivní činnost tohoto orgánu souvisí s prošetřováním nedovolené činnosti vězňených osob. Do této oblasti lze zařadit prošetřování trestné činnosti související s průnikem návykových látek do věznic, zneužívání mobilních telefonů, násilí vězňených osob apod. V mezích své působnosti spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení, případně s dalšími institucemi, přičemž na základě zákonných zmocnění vyřizuje dožádání těchto orgánů. Oddělení prevence a stížností se též podílí na zařazování odsouzených do zaměstnání, kdy je členem odborné komise.¹¹⁵

Jedním z výrazných problémů, které souvisí s nedovolenou činností vězňených osob je infiltrace mobilních telefonů do věznic. Existuje mnoho možností, jak mobilní telefony do věznic pronikají a neexistuje univerzální způsob, jehož eliminací by došlo k výraznému poklesu průniku mobilních telefonů do vazebních věznic a věznic. Přestože vězeňské orgány činí opatření k zabránění průniku mobilních telefonů, vzhledem k množství různých množností infiltrace je zamezení průniku velmi komplikované. Se zajištěním mobilního telefonu u vězňené osoby souvisí činnost Oddělení prevence a stížností, kdy je důležité zjistit, zda nebyl přístroj používán k přípravě, či k následnému páčání jiné trestné činnosti. Zde však aktivita Oddělení prevence a stížností naráží na komplikace v souvislosti s legislativou, kde je stanoveno, za jakých okolností se údaje o telekomunikačním provozu zjišťují. Tím ovšem není dotčena možnost kázeňského postihu vězňené osoby za držení, či přechovávání nepovolené věci. Další klíčovou skutečností, která je pro činnost Oddělení prevence a stížností důležitá, je odhalování a zneužívání návykových látek vězňenými osobami. I zde jsou možnosti infiltrace do vazebních věznic a věznic různorodé a nelze jednoznačně určit, jakým způsobem se do vazebních věznic a věznic dostávají. Detekování návykových látek u vězňené osoby je realizováno na základě monitoringu moči. Po potvrzení positivity akreditovaným pracovištěm je snahou Oddělení prevence a stížností

¹¹⁵ KOLÁŘ, Ondřej. Monitorování projevu extremismu v prostředí českých věznic. In VRÁBLOVÁ, Miroslava. Trestnoprávne a kriminologické možnosti eliminácie extrémizmu. Leges, 2019, s. 143-144. ISBN 978-80-7502-420-6

zjistit celkový tok nepovolené látky do věznice či vazební věznice až po jeho zneužití vězněnou osobou. Jsou-li následně konstatovány skutečnosti odůvodňující zahájení trestního stíhání konkrétní osoby, je celá věc postoupena policii ČR k dalšímu opatření.¹¹⁶

¹¹⁶ KOLÁŘ, Ondřej a Tomáš KUBÍN. Protiprávní jednání vězněných osob a role Pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. [online]. 2017, č. 3, s. 135-138. [cit. 21. 2. 2023]. ISSN 2571-4589. Dostupné z <http://www.veda.polac.cz/wp-content/uploads/2018/11/032017Protiprávní-jednání-vězněných-osob-a-role-pověřeného-orgánu-Vězeňské-sluzby-ČR.pdf>

6. Empirický výzkum

Součástí diplomové práce je empirický výzkum, který se zabývá shromážděním dat, jež by mohly být přínosem pro všechny zaměstnance, kteří se zabývají zaměstnáváním vězněných osob.

6.1 Metodologie výzkumu

V úvodní části byly čerpány informace z odborné literatury a v teoretické rovině byla přiblížena oblast zaměstnávání vězněných osob, kdy jsou možnosti zaměstnání ovlivněny závažností spáchané trestné činnosti. Následující část diplomové práce bude zaměřena na výzkum dané oblasti a bude vycházet ze zkušeností odborných zaměstnanců pracujících ve Věznici Světlá nad Sázavou. Dále bude výzkum zaměřen na analýzu mimořádných a jiných závažných událostí související se zaměstnáním vězněných osob mimo objekt věznice a na analýzu dat z vězeňského informačního systému, které se týkají zaměstnaných vězněných osob.

V této kapitole je obsažen cíl výzkumu, výzkumné hypotézy i otázky, analýza mimořádných a jiných závažných událostí, analýza dat z vězeňského informačního systému a výzkumný vzorek.

6.2 Cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu diplomové práce je analýza problematiky zaměstnávání odsouzených žen a činnost zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby ČR podílejících se na procesu zařazení vězněných osob do zaměstnání. Vězeňská služba ČR klade vysoký důraz na zaměstnanost vězněných osob a v případě dosažení nízké zaměstnanosti nás zajímají příčiny, které k tomuto negativnímu jevu vedou a možnost ovlivnění rizik, která přímo souvisí se zaměstnaností. Výzkumné otázky, ze kterých jsem stanovila 4 výzkumné hypotézy, jsou zaměřeny na činnost odborných zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby ČR posuzující zařazení odsouzených žen do zaměstnání, jaká rizika jsou spjata se zaměstnáním

odsouzených žen a jaký je hlavní motiv odsouzených žen pracovat. Po analýze stanovisek členů odborné komise navrhnout případné zefektivnění zaměstnávání vězňených osob.

6.3 Výzkumné hypotézy

Stanovené hypotézy:

H1 V současné době nemají cizí subjekty zájem o odsouzené ženy z důvodu jejich nekvalifikovanosti.

H2 Nejvyšší riziko při zaměstnání odsouzených žen na vnějších pracovištích je spatřováno v odchodu odsouzené z vnějšího pracoviště.

H3 Při posuzování zařazení odsouzených žen na pracoviště nelze zcela vyloučit všechna rizika spojená se vznikem mimořádné události.

H4 Hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání je získání finančních prostředků.

6.4 Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem jsou členové odborné komise, kteří se podílí na procesu zařazení odsouzených žen do zaměstnání, dále data z Vězeňského informačního systému týkající se zaměstnaných odsouzených žen a mimořádné a jiné závažné události z Věznice Světlá nad Sázavou.

6.5 Metody analýzy dat

Pro výzkum jsou využity metody kvalitativního a kvantitativního výzkumu, které se mohou vzájemně doplňovat. Kvalitativní a kvantitativní metody mohou být tedy využity v rámci jedné výzkumné akce.¹¹⁷

¹¹⁷ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2016, str. 58. ISBN 978-80-262-0982-9

Kvantitativní výzkum se zabývá získáváním údajů o četnosti výskytu něčeho a účelem je získat měřitelné číselné údaje. Výhodou této metody je získání potřebných informací od více respondentů.¹¹⁸ Tato metoda je nejvíce využitelná například u dotazníků.

Kvalitativní výzkum je založen na míněních, postojích, hodnotách a názorech. Pracuje se zde zpravidla s menším vzorkem a používá se například při rozhovorech a případových studiích (kazuistika).¹¹⁹

V diplomové práci byla zvolena kombinace obou metod. Kvalitativní výzkum se opírá o rozhovory a případovou studii mimořádných a jiných závažných událostí a kvantitativní výzkum je založen na datech získaných z vězeňského informačního systému.

Prostřednictvím rozhovoru byly získány potřebné informace na základě postojů, názorů a zkušeností členů odborné komise podílejících se na procesu zařazení odsouzených žen do zaměstnání. Jedná se o náročnou metodu, kdy respondenti poskytující rozhovor odpovídají na strukturované otázky. Výhodou této metody je prostor pro doplňující a upřesňující otázky a nevýhodou této metody lze spatřovat v časové náročnosti, kdy jednotlivý rozhovor činí zhruba 45 minut. K poskytnutí rozhovoru bylo osloveno 15 členů odborné komise a otázky byly formulovány tak, aby poskytly ucelený obraz o činnostech členů odborné komise a o problematice, která souvisí se zaměstnáváním odsouzených žen.

Analýzou dat z vězeňského informačního systému byly získány informace týkající se odsouzených žen zařazených do zaměstnání. Pro výzkum bylo náhodně vybráno 12 odsouzených žen, které jsou zaměstnány na různých pracovištích – vnitřním střeženém pracovišti, vnějším nestřeženém pracovišti, pracovišti s volným pohybem. Předmětem sběru dat byla charakteristika trestné činnosti, délka trestu za spáchaný trestný čin a chování odsouzené v průběhu výkonu trestu.

¹¹⁸ KOZEL, Roman a kol. *Moderní marketingový výzkum*. 2006, Praha: Grada Publishing, s. 120. ISBN 80-247-0966-X

¹¹⁹ KOZEL Roman a kol. *Moderní marketingový výzkum*. 2006, Praha: Grada Publishing, s. 120. ISBN 80-247-0966-X

Součástí výzkumu jsou i případové studie týkající se mimořádných a jiných závažných událostí ve Věznici Světlá nad Sázavou. Sběr dat byl zaměřen na události, při kterých došlo k zneužití zařazení odsouzených žen do zaměstnání, na tresty a opatření, které byly následně přijaty a na charakteristiku odsouzených žen, které se dopustily těchto skutků.

6.6 Rozhovory s členy odborné komise

Pro sběr dat byl zvolen strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Rozhovory náleží mezi explorativní techniky, která se neopírají o písemná vyjádření respondenta, ale vychází z ústní komunikace.¹²⁰ Smyslem strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami je získání odpovědí na předem připravený, pečlivě formulovaný soubor otázek. Minimalizují se tak možné variace otázek kladené dotazovanému a získaná data v jednotlivých rozhovorech se nebudou výrazně strukturně lišit.¹²¹

Pro výzkum diplomové práce bylo vybráno patnáct respondentů, kteří jsou členy odborné komise posuzující zařazení odsouzených žen do zaměstnání. Vytipování členové odborné komise byli osloveni se žádostí o poskytnutí rozhovoru. Byl jim představen cíl diplomové práce a koncepce šetření. Třináct respondentů ochotně souhlasilo a po dohodnutém termínu poskytlo rozhovor. Dle dohody byl u sedmi respondentů rozhovor zachycen v písemné podobě a u šesti respondentů byl rozhovor zaznamenán na mobilní telefon a poté zpracován do písemné podoby. Dva vybraní respondenti pracující na pozici vychovatele odmítli poskytnout rozhovor. V jednom případě byla důvodem časová náročnost rozhovoru a v jednom případě údajná nekompetentnost k poskytnutí rozhovoru týkající se zaměstnávání a posuzování odsouzených žen do zaměstnání. Na další dotazy ohledně posuzování odsouzených žen do zaměstnání a zaznamenání stanoviska do tabulky „Posouzení a přehodnocení odsouzených na pracoviště“ byl rozhovor ze strany vychovatele ukončen odpovědí, že se necítí kompetentní poskytnout

¹²⁰ PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2007, s. 117. ISBN 978-80-7184-569-0

¹²¹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2016, s. 177. ISBN 978-80-262-0982-9

rozhovor k této problematice, kdy za kompetentní osoby považuje speciální pedagogy a oddělení zaměstnávání. Sama sebe vnímá jako osobu, která nemá zkušenosti.

Rozhovor se spolupracujícími respondenty obsahoval 18 předem připravených otázek, na které postupně odpovídali. V níže uvedeném textu jsou prezentovány odpovědi respondentů na tazatelské otázky. Pro lepší přehled jsou otázky zpracovány postupně a přepis všech poskytnutých rozhovorů je přílohou diplomové práce.

1) Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

Dva respondenti jsou zaměstnáni na pozici vychovatel, dva respondenti na pozici sociální pedagog, dva respondenti na pozici sociální pracovník, dva respondenti na oddělení prevence a stížností, dva respondenti na pozici psycholog, jeden respondent na správním oddělení, jeden respondent na oddělení vězeňské stráže a jeden respondent na oddělení zaměstnávání.

2) Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Všichni respondenti uvedli, že jsou členy odborné komise a podílí se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání.

3) Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

Všichni respondenti uvedli, že za účelem posuzování a přehodnocování odsouzených žen do zaměstnání je zpracována excelová tabulka „Posouzení a přehodnocení odsouzených žen do zaměstnání“, do které zadávají svá stanoviska. Posuzují vhodnost zařazení odsouzených žen na střežené pracoviště, nestřežené pracoviště a pracoviště s volným pohybem.

4) Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Respondenti uvádějí, že jim poznatky a zkušenosti byly při nástupu předány služebně staršími kolegy v rámci oddělení a posuzování realizují především na základě vlastních zkušeností. Pouze jeden respondent z oddělení zaměstnávání uvedl, že další poznatky a zkušenosti získal na poradách vedoucích oddělení. Jedna respondentka byla v rámci proškolení seznámena s prostory i s charakterem práce na všech pracovištích. Téměř všichni se shodli, že nechtějí v této oblasti žádnou změnu, jedna respondentka uvedla, že by bylo přínosné, kdyby se všichni členové odborné komise seznámili s charakterem práce na pracovištích a s prostory, kde je vykonávána pracovní činnost, což by vedlo k zefektivnění zařazovacího procesu.

5) Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Deset respondentů uvedlo, že mají dostatek zkušeností, tři respondenti uvedli, že nemají dostatek zkušeností. Respondenti, kteří se domnívají, že mají dostatek zkušeností toto odůvodňují délkou praxe, kdy se již nějakou dobu v této oblasti angažují.

6) Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Z odpovědí na tuto otázku je patrné, že jsou určité aspekty, které jsou posuzovány a zohledňovány současně několika členy odborné komise, a naopak jsou oblasti, které svou odborností náleží určitému členu odborné komise. V souhrnu při zařazování odsouzených žen do zaměstnání členové odborné komise posuzují délku trestu, stanovený konec trestu, zdravotní stav odsouzené, zda je odsouzená trvale pracovně nezařaditelná, u odsouzených cizí národnosti je pro zařazení do zaměstnání důležité, zda má přidělené rodné číslo nebo evidenční číslo pro cizince, dále je posuzováno, zda není odsouzená zbavená svéprávnosti a čeho se

případné omezení svéprávnosti týká, zda má odsouzená podanou žádost o podmíněčné propuštění, posuzuje se závažnost spáchané trestné činnosti, jaké má dosavadní pracovní zkušenosti z civilního života, dosažené vzdělání a zda není spíše vhodnější pro zařazení do vzdělávacího programu, jaké je její chování v průběhu výkonu trestu, plnění programu zacházení, zda je zařazena do Indexu útěkářů a nebezpečných osob, zda není vedena v bezpečnostních opatřeních věznice, zda proti ní není vedeno trestní stíhání, nemá plánované vyšetřovací či soudní úkony, jak je odsouzená pro pracovní zařazení sama motivována, psychický stav, psychiatrická léčba, osobní anamnéza před nástupem do výkonu trestu a abstinenční příznaky v souvislosti s užíváním drog.

7) V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Většina respondentů se shodla, že rizika zaměstnávání odsouzených žen spočívají především v přístupu k návykovým látkám, v navazování nedovolených styků s civilními zaměstnanci, kdy je u žen vyšší riziko otěhotnění a v pokusu pronesení zakázaných látek do věznice. Šest respondentů uvedlo, že vysoké riziko spatřují v odchodu odsouzené ženy z vnějšího pracoviště, které může nastat v důsledku řešení rodinných záležitostí a je ovlivněno psychickou stránkou odsouzené. Dva respondenti uvedli, že riziko odchodu odsouzené z vnějšího pracoviště není u odsouzených žen tak vysoké jako u mužů a je spíše výjimečné. Dva respondenti uvedli, že vnější pracoviště poskytují větší možnost a prostor ke zneužití mobilních telefonů.¹²²

8) Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Všichni respondenti se shodli, že všechna rizika predikovat nelze a smyslem posouzení členů odborné komise je minimalizovat selhání konkrétní odsouzené ženy. V průběhu pracovního zařazení odsouzené ženy mají významný vliv proměnlivé faktory např. rodinné události, hrozba dalšího trestního postihu, které

¹²² Poznámka autora. Zde se jednalo o vyjádření příslušníků oddělení prevence a stížností, kteří mají zkušenosti s danou problematikou

mohou ovlivnit psychický stav odsouzené a vyústit v její rozhodnutí z pracoviště odejít. Změny v chování odsouzených žen může zpozorovat především vychovatel, speciální pedagog nebo příslušníci dozorčí služby, kteří jsou v každodenním styku s odsouzenými. Vychovatelé kontrolují jejich korespondenci a telefonní hovory, odkud je možné zjistit např. navazování nedovolených styků, rodinné problémy apod. Pokud dojde ke zvýšení rizik, navrhne odborná komise ředitelce věznice pozastavení zařazení odsouzené ženy do zaměstnání, nebo i vyřazení z pracoviště. Jeden respondent uvedl, že úspěšnost predikce se zvyšuje úměrně se zkušenostmi, a to jak s různými kategoriemi odsouzených žen, tak s charakterem daných pracovišť.

9) Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

V průběhu rozhovorů někteří respondenti připustili, že určitě někdy k nesprávnému posouzení z jejich strany došlo. Šest respondentů uvedlo, že si nejsou vědomi nesprávného posouzení. Všichni ovšem zdůraznili, že je nutná součinnost všech členů odborné komise, vzájemně se hlídají, konzultují nad spornými stanovisky a na případné nedostatky v posouzení se upozorňují.

10) K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Tři respondenti uvedli, že v rámci jejich pracovního zařazení nejsou informováni o přestupcích spáchaných odsouzenými na pracovištích. Ostatní respondenti v souhrnu uvedli, že se jedná převážně o navazování nedovolených styků na pracovišti, pronášení nebo odcizení výrobků z pracoviště, pokusy o pronesení nepovolených předmětů z pracoviště do věznice, zneužívání návykových látek na pracovišti, zneužití mobilních telefonů na pracovišti, snaha o pronesení léků, na které odsouzená nemá povolení od lékaře, vzájemné fyzické a verbální napadání mezi odsouzenými, hrubé chování vůči civilním zaměstnancům, nechť pracovat, výjimečně odchody z vnějších pracovišť, porušování stanovené kázně, neplnění stanovených norem a nedodržování bezpečnosti.

11) Jsou odsouzené ženy trestány za přestupky spáchané na pracovišti?

Jaké tresty jsou ukládány?

Tři respondenti uvedli, že k této problematice nemají žádné informace. Ostatní respondenti se vyjádřili dle svého pracovního zařazení. Obecně uvedli, že ve většině případů je prvotním opatřením vyřazení odsouzené z práce.¹²³ Poté se odsouzené ženy trestají všemi dostupnými kázeňskými tresty dle závažnosti přestupku. Pokud jsou zjištěny okolnosti, kdy jednání odsouzené má znaky trestného činu, jsou věcně i místně příslušným policejním orgánem ve věci zahájeny úkony trestního řízení.

12) Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen?

Případně jaké?

Jeden respondent uvedl, že není schopen posoudit, zda existují komplikace spojené se zaměstnáváním odsouzených žen. Ostatní dotazovaní respondenti uvedli, že mezi komplikace řadí nedostatek pracovních příležitostí, tedy malé nabídky práce pro odsouzené ženy, dále absenci pracovních návyků, nízkou pracovní morálku, hrubé chování ze strany odsouzených žen směrem k civilním zaměstnancům, krádeže výrobků na pracovištích, zajištění bezpečnosti v pracovním provozu a délku trestu, která neumožňuje zařazení odsouzených žen na vnější pracoviště.

13) Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovním zařaditelná a proč?

Odpovědi respondentů jsou odlišné a mají různý náhled na danou problematiku. Dva respondenti uvedli, že nelze jednoznačně uvést, které odsouzené jsou nejlépe zařaditelné, ale obecně za nejlépe zařaditelné považují odsouzené s dlouhými tresty a za závažnou trestnou činnost. Takové odsouzené usilují o bezproblémový průběh výkonu trestu, plní si své povinnosti a jsou často zařazeny v první prostupné skupině vnitřní diferenciaci. Naráží se zde ale na kapacitu výrobních prostor ve střežené části věznice, kde by mohly být pracovní

¹²³ Poznámka autora. Vyřazení z práce není trestem, nýbrž bezpečnostním opatřením k zabránění páčání dalšího nedovolené činnosti vězněné osoby

zařazeny. Dva respondenti uvedli, že za nejlépe zařaditelné považují odsouzené za méně závažnou trestnou činnost jako například neplacení výživného, kdy by takové odsouzené mohly být pracovně zařazené ihned, mají uzavřena všechna trestní řízení a mají pracovní návyky. Dva respondenti uvedli, že nejlépe pracovně zařaditelné jsou odsouzené s dlouhými tresty a s pracovními návyky z civilního života. Jeden respondent též uvedl, že se jedná o odsouzené ženy s dlouhými tresty, kdy spáchaná trestná činnost předpokládá vyšší intelekt. Dva respondenti uvedli, že za nejlépe pracovně zařaditelné považují odsouzené, které mají vytvořené pracovní návyky, mají uzavřena všechna trestní řízení, nemají výrazně dlouhý trest či závažný charakter trestné činnosti. Čtyři respondenti uvedli, že do skupiny nejlépe pracovně zařaditelných řadí odsouzené umístěné v nízkém nebo středním stupni zabezpečení, které nemají dlouhé tresty a mají ukončena všechna trestní řízení. Jeden respondent uvedl, že nelze takto kategorizovat odsouzené a je to o individuálním posouzení každé odsouzené ženy.

14) V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen.

V čem vidíte zásadní problém?

Dva respondenti uvedli, že problém spatřují v nedostatečné kapacitě výrobních prostor ve střežené části věznice a všichni respondenti shodně odpověděli, že významný vliv na zaměstnanost odsouzených žen má současná ekonomická a politická situace, kdy je pro cizí subjekty výhodnější zaměstnat občany cizí národnosti a o zaměstnání odsouzených tak klesá zájem. Důvody pro zaměstnání občanů cizích národností, v současné době především občanů z Ukrajiny, spatřují ve faktu, že odsouzené ženy mají nízkou pracovní morálku, odmítají jezdit do práce a firmy raději přijmou zaměstnance, který bude pracovat, bude spolehlivý a bude podávat vyšší pracovní výkony a mnohdy za nižší mzdu. Navíc zaměstnavatelé získávají jejich zaměstnáním mnohé benefity od státu a nemusí být nastavena bezpečnostní opatření, která jsou spojena se zaměstnáváním odsouzených žen. Dále tři respondenti uvedli další významný aspekt, který ovlivnil zaměstnanost odsouzených žen, a tím byla covidová opatření, kdy tehdy čtyři společnosti zaměstnávající odsouzené ženy ztratily zakázky, stálé odběratele a ukončili s Věznicí Světlá nad Sázavou spolupráci.

15) Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Sedm respondentů se domnívá, že zajištění dozoru nad pracovní činností by pravděpodobně nezvýšilo zaměstnanost odsouzených žen. Dozor dle jejich názoru plní spíše funkci dodržování pracovní morálky. Pět respondentů uvedlo, že je v současné době nízká poptávka po zaměstnávání odsouzených žen, ale pokud by bylo hodně pracovních příležitostí, tak by zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených mělo vliv na zvýšení zaměstnanosti, a to z důvodu možnosti pracovně zařazovat široké spektrum odsouzených žen. Jeden respondent nebyl schopen odpovědět, jelikož neměl představu o tom, jak dozor nad pracovní činností probíhá.

16) Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Devět respondentů se domnívá, že kapacita výrobních prostor v objektu věznice není dostatečná. Tři respondenti se domnívají, že jsou prostory ve věznici dostatečné, ale cizí subjekty nemají zájem o pronájem těchto prostor. Další problém spatřují v nedostatečném stavebně technickém zabezpečení těchto prostor, kde by mohly být zařazeny odsouzené ženy za závažnou trestnou činnost. Jeden respondent nebyl schopen se k této problematice vyjádřit.

17) Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Dvanáct respondentů uvedlo, že hlavním motivem je především získání finančních prostředků za účelem hrazení dluhů, exekucí, výživného a dále za účelem využití finančních prostředků při nákupu ve vězeňské prodejně. Dalším motivem dle vyjádření respondentů je, že v rámci pracovního zařazení jsou v kontaktu s ostatními odsouzenými a je plnohodnotněji vyplněn jejich čas a průběh výkonu trestu odnětí svobody, dále čerpání výhod v podobě odměn, například opuštění

věznice v souvislosti s návštěvou, kladné hodnocení v souvislosti s pracovním zařazením a vyšší předpoklad k úspěchu při podmíněném propuštění, udělení přerušování trestu. Jeden respondent se domnívá, že hlavním motivem není získání finančních prostředků, ale u části odsouzených se jedná i o smysluplné vyplnění času.

18) Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? Proč se tak domníváte?

Čtyři respondenti nebyli schopni posoudit, zda existují rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a odsouzených mužů. Osm respondentů uvedlo, že určité rozdíly jsou, muži mají jinou stavbu těla, jsou silnější a jsou profese, které jsou manuálně i fyzicky náročnější. Příkladem uvedli firmu Hamerník, kde byly dříve odsouzené ženy zaměstnány v dřevovýrobě. Firma ukončila spolupráci s Věznicí Světlá nad Sázavou a navázala spolupráci s Věznicí Pardubice a zaměstnala odsouzené muže. Jeden respondent uvedl, že nejsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a odsouzených mužů.

6.7 Analýza dat z vězeňského informačního systému

Účelem sběru dat z vězeňského informačního systému bylo zjištění rozdílů mezi skupinami odsouzených žen zařazenými na vnitřní střežené pracoviště, vnější nestřežené pracoviště a pracoviště s volným pohybem, a to s ohledem na závažnost trestné činnosti, délku výkonu trestu odnětí svobody, chování odsouzené v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a zařazení do určitého typu věznice. Výběrový soubor tvoří dvanáct náhodně vybraných odsouzených žen. Pro potřeby diplomové práce jsou označeny číslicemi 1-12. Čtyři odsouzené ženy jsou zařazené na vnitřním střeženém pracovišti, čtyři na vnějším nestřeženém pracovišti a čtyři na vnějším pracovišti s volným pohybem.

Vnější nestřežené pracoviště – kazuistiky

Odsouzená č. 1 - konec věznění dne 2. 2. 2024, umístěna do typu věznice s ostrahou se středním stupněm zabezpečení pro trestné činy § 196/1 - zanedbání povinné výživy; § 205/2 - krádež, odsouzená je umístěna ve II. PSVD.

Odsouzená č. 2 - konec věznění dne 11. 6. 2025, umístěna do typu věznice s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení pro trestné činy § 205/1ab,2 – krádež; § 337/1g – maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání; § 178/1 – porušování domovní svobody, odsouzená je umístěna v I. PSVD.

Odsouzená č. 3 - konec věznění dne 15. 5. 2025, umístěna do typu věznice s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení pro trestné činy § 205/1d,2,4a – krádež; § 234/1,4a – neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, odsouzená je umístěna v III. PSVD.

Odsouzená č. 4 - konec věznění dne 21. 1. 2024, umístěna do typu věznice s ostrahou se středním stupněm zabezpečení pro trestný čin § 196/1 - zanedbání povinné výživy, odsouzená je umístěna v II. PSVD.

Vnitřní střežené pracoviště – kazuistiky

Odsouzená č. 5 - umístěna do typu věznice s ostrahou se středním stupněm zabezpečení pro trestné činy § 140/1 – vražda; 2x § 205/1a – krádeže, odsouzená je umístěna v I. PSVD.

Odsouzená č. 6 - konec věznění dne 7. 9. 2030, umístěna do typu věznice s ostrahou s vysokým stupněm zabezpečení pro trestné činy § 329/1c,3a, b – zneužití pravomoci úřední osoby; § 206/1,5a – zpronevěra; § 329/1c – zneužití pravomoci úřední osoby, odsouzená je umístěna v I. PSVD.

Odsouzená č. 7 - konec věznění dne 13. 1. 2050, umístěna do typu věznice se zvýšenou ostrahou pro trestné činy 3x § 140/2,3h, j trestního zákoníku – vražda; § 140/2,3j trestního zákoníku – vražda; § 249/1 trestního zákoníku – nedovolené ozbrojování, § 345/1,3e trestního zákoníku – křivé obvinění, odsouzená je umístěna v I. PSVD.

Odsouzená č. 8 - konec věznění dne 5. 12. 2028, umístěna do typu věznice s ostrahou se středním stupněm zabezpečení pro trestné činy 3x § 146/1 trestního zákoníku – ublížení na zdraví; § 145/1,3 trestního zákoníku – těžké ublížení na zdraví, odsouzená je umístěna v I. PSVD.

Vnější pracoviště s volným pohybem – kazuistiky

Odsouzená č. 9 - konec věznění dne 10. 3. 2023, umístěna do typu věznice s ostrahou se středním stupněm zabezpečení, pro trestný čin § 337/1g trestního zákoníku – maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, odsouzená je umístěna v I. PSVD.

Odsouzená č. 10 - konec věznění dne 23. 4. 2023, umístěna do typu věznice s ostrahou s nízkým stupněm zabezpečení, pro trestné činy § 337/1g trestního zákoníku – maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání; § 234/1 – neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku; § 205/1 – krádež; § 205/1a,2 – krádež, odsouzená je umístěna v I. PSVD.

Odsouzená č. 11 - konec věznění dne 16. 3. 2024, umístěna do typu věznice s ostrahou se středním stupněm zabezpečení, pro trestné činy § 337/1g trestního zákoníku – maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání; § 196/1 – zanedbání povinné výživy, odsouzená je umístěna v I. PSVD.

Odsouzená č. 12 - konec věznění dne 20. 4. 2024, umístěna do typu věznice s ostrahou se středním stupněm zabezpečení, pro trestný čin § 283/1 trestního zákoníku – nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, odsouzená je umístěna v II. PSVD.

6.7.1 Shrnutí výsledků analýzy dat z vězeňského informačního systému

Z výzkumného vzorku bylo zjištěno, že na vnějším nestřeženém pracovišti jsou zařazené odsouzené ženy převážně umístěné v typu věznice s ostrahou se středním a vysokým stupněm zabezpečení. Nejkratší doba konce věznění je stanovena dne 21. 1. 2024 a naopak nejdelší doba konce věznění je stanovena dne 11. 6. 2025. Odsouzené ženy jsou zařazeny do všech dostupných skupin

vnitřní diferenciaci, což znamená, že na vnější nestřežená pracoviště jsou zařazovány i odsouzené ženy, které zcela neplní program zacházení a mají problém s dodržováním vnitřního řádu věznice. Odsouzené ženy jsou na tato pracoviště zařazovány převážně za majetkovou trestnou činnost.

Na vnitřním střeženém pracovišti jsou zařazené odsouzené ženy umístěné převážně v typu věznice s ostrahou se středním a vysokým stupněm zabezpečení a umístěné ve věznici se zvýšenou ostrahou. Nejkratší doba konce věznění je stanovena dne 5. 12. 2028 a naopak nejdelší doba konce věznění je stanovena dne 13. 1. 2050. Všechny odsouzené ženy z výzkumného vzorku jsou umístěny do I. přístupné skupiny vnitřní diferenciaci, což znamená, že plní program zacházení v plném rozsahu a dodržují vnitřní řád věznice. Na vnitřní střežená pracoviště jsou zařazovány především odsouzené ženy za závažnou trestnou činnosti násilné povahy, a to vraždy, těžké ublížení na zdraví a závažnou majetkovou trestnou činnost.

Na vnějších pracovištích s volným pohybem jsou zařazovány odsouzené ženy umístěné v typu věznice s ostrahou s nízkým a středním stupněm zabezpečení. Nejkratší doba konce věznění je stanovena dne 10. 3. 2023 a naopak nejdelší doba konce věznění je stanovena dne 20. 4. 2024. Odsouzené ženy z výzkumného vzorku jsou umístěny do I. a II. přístupné skupiny vnitřní diferenciaci, což vypovídá o tom, že odsouzené dodržují vnitřní řád věznice, plní program zacházení a některých případech si ještě odsouzené ženy nevytvořily podmínky pro přeřazení z II. přístupné skupiny vnitřní diferenciaci do I. přístupné skupiny vnitřní diferenciaci.

6.8 Analýza mimořádných a jiných závažných událostí

Analýza mimořádných a jiných závažných událostí byla realizována rozhovorem a metodou obsahové analýzy dokumentů.¹²⁴ Pro potřeby této práce byly vybrány 4 případy, kdy byly vůči odsouzeným ženám zahájeny úkony trestního řízení v souvislosti se zneužitím zařazení na pracoviště mimo objekt věznice. Pro

¹²⁴ Výzkumný rozhovor s vedoucí oddělení prevence a stížností mjr. Mgr. Dagmar Beránkovou dne 10. 11. 2022

potřeby diplomové práce byly odsouzené ženy označeny písmeny A, B, C, D, E. Analýza je zaměřena na charakteristiku odsouzených žen, popis skutků, určení motivů pro jejich spáchání a tresty, které byly případně uloženy. Cílem tohoto výzkumu je zjištění, zda se dají zcela predikovat rizika související se zařazením odsouzených žen do zaměstnání mimo objekt věznice a jaké negativní dopady přináší selhání odsouzené.

a) Odchod odsouzené A z vnějšího nestřeženého pracoviště

Odsouzená A – umístěna do typu věznice s ostrahou pro trestný čin krádeže a porušování domovní svobody, přičemž byl stanoven konec věznění dne 27. 12. 2010. Trestného činu se dopustila tím, že dne 7. 10. 2010 v předem nezjištěné době od 12.30 hod. do 13.05 hod. před ukončením pracovní směny opustila v úmyslu navštívit své děti nestřežené pracoviště, kde v té době vykonávala práce mimo prostor Věznice ve Světlé nad Sázavou, kde je umístěna pro výkon trestu odnětí svobody, přičemž byla v době kolem 14.00 hod. na útěku z uvedeného nestřeženého pracoviště zadržena příslušníky Vězeňské služby České republiky za bytovým domem v blízkosti nestřeženého pracoviště.

Pro podezření z trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku (platného do 30. 6. 2012) byla věc předána policejnímu orgánu dle věcné a místní příslušnosti. Na základě Rozsudku byl uložen trest odnětí svobody v délce 6 měsíců do věznice s ostrahou ve věci trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku (platného do 30. 6. 2012).

b) Odchod odsouzené B z vnějšího nestřeženého pracoviště

Odsouzená B – umístěna do typu věznice s ostrahou pro trestný čin krádeže, přičemž byl stanoven konec věznění dne 27. 10. 2014. Trestného činu se dopustila tím, že dne 3. 7. 2014 v 9.20 hod. opustila odsouzená B bez povolení zaměstnance Věznice Světlá nad Sázavou nestřežené pracoviště, a to tím způsobem, že požádala mistrovou o možnost vzdálení se od pracovního pásu na toaletu. To jí mistrová povolila a odsouzená B odešla směrem k toaletám, přičemž

neprodleně opustila pracoviště a odešla z areálu pracoviště směrem k nákupnímu středisku. Dále pak pokračovala částí obce směrem k dálničnímu přivaděči, prošla pod D1 až přišla na čerpací stanici. Za čerpací stanicí vstoupila do přilehlého lesíku, kde byla v čase 12.00 hod. zadržena příslušníky Vězeňské služby České republiky.

Pro podezření z trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku (platného do 31. 5. 2020) byla věc předána policejnímu orgánu dle věcné a místní příslušnosti. Na základě Rozsudku byl uložen trest odnětí svobody v délce 5 měsíců do věznice s ostrahou ve věci trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku (platného do 31. 5. 2020).

c) Zneužití návykové látky odsouzenou C a odsouzenou D na vnějším nestřeženém pracovišti

Odsouzená C – umístěna do typu věznice s ostrahou do oddělení se středním stupněm zabezpečení pro trestný čin krádeže, přičemž byl stanoven konec věznění dne 2. 1. 2019. Trestného činu se dopustila tím, že dne 23. 8. 2018 přibližně v čase 8.35 hod. v průběhu směny na vnějším nestřeženém pracovišti, v prostoru toalet na výrobní hale užila nejméně v jednom případě látku THC (marihuana). V prostoru toalet nabídla zakázanou látku i odsouzené D – umístěné do typu věznice s ostrahou do oddělení se středním stupněm zabezpečení pro trestný čin krádeže, přičemž byl stanoven konec věznění dne 20. 5. 2019. Odsouzená D nabízenou zakázanou látku také užila. Výpovědi odsouzené C bylo zjištěno, že ubalenou cigaretu obsahující zakázanou látku získala od civilního zaměstnance firmy. Dne 23. 8. 2018 v čase 16.09 hod. se odsouzená C a odsouzená D podrobily na zdravotním středisku věznice orientačnímu toxikologickému vyšetření moče s pozitivními výsledky, když následným rozborem Toxikologické laboratoře byla v moči zjištěna přítomnost psychotropní látky kanabinoidy, která je zařazena jako látka psychotropní.

Proti odsouzené C byly zahájeny úkony trestního řízení na základě podezření z trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. g) trestního zákoníku. Odsouzená C byla odbornou komisí

z bezpečnostních důvodů vyřazena z vnějšího nestřeženého pracoviště, dále jí byl uložen kázeňský trest umístění do celodenního uzavřeného oddělení v délce trvání 20 dnů, byla přeřazena z II. prostupné skupiny vnitřní diference do III. prostupné skupiny vnitřní diference a současně byla přeřazena z oddělení se středním stupněm zabezpečení do oddělení s vysokým stupněm zabezpečení. Vzhledem k tomu, že trest, k němuž mohlo trestní stíhání vést a bylo zcela bez významu vedle souboru bezpečnostních, výchovných a systémových opatření Věznice Světlá nad Sázavou, rozhodlo Oddělení prevence a stížností Věznice Světlá nad Sázavou o odložení věci podezření ze spáchání trestného činu maření úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. h).

Současně bylo ale odsouzené C sděleno obvinění ze spáchání trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1 trestního zákoníku. Za tento trestný čin byl odsouzené C uložen Okresním soudem trest odnětí svobody v délce 200 dnů.

Proti odsouzené D byly zahájeny úkony trestního řízení pro podezření z trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. h) trestního zákoníku. V případě udělení trestu bylo postupováno shodně jako u odsouzené C. Odbornou komisí byla z bezpečnostních důvodů vyřazena z vnějšího nestřeženého pracoviště, dále jí byl uložen kázeňský trest umístění do celodenního uzavřeného oddělení v délce trvání 20 dnů, byla přeřazena z II. prostupné skupiny vnitřní diference do III. prostupné skupiny vnitřní diference a současně byla přeřazena z oddělení se středním stupněm zabezpečení do oddělení s vysokým stupněm zabezpečení. Vzhledem k tomu, že trest, k němuž mohlo trestní stíhání vést a bylo zcela bez významu vedle souboru bezpečnostních, výchovných a systémových opatření Věznice Světlá nad Sázavou, rozhodlo oddělení prevence a stížností Věznice Světlá nad Sázavou o odložení věci podezření ze spáchání trestného činu maření úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. h).

d) Zneužití návykové látky odsouzenou E na vnějším nestřeženém pracovišti

Odsouzená E – umístěna do typu věznice s ostrahou do oddělení se středním stupněm zabezpečení pro trestný čin krádeže, přičemž byl stanoven konec věznění dne 18. 2. 2019. Trestného činu se dopustila tím, že dne 13. 11. 2018 přibližně v čase 8.40 hod. převzala odsouzená E v prostoru pracoviště nejméně v jednom případě od civilního zaměstnance firmy 1x ubalenou cigaretu s obsahem psychotropní látky THC (marihuana), kterou následně ve shodném prostoru užíla vykouřením. Téhož dne v čase 16.07 hod. se podrobila na zdravotním středisku věznice orientačnímu toxikologickému vyšetření moče s pozitivním výsledkem. Následným rozbořem Toxikologické laboratoře byla v její moči zjištěna přítomnost psychotropní látky kanabinoidy, která je zařazena do seznamu psychotropních látek.

Proti odsouzené E byly zahájeny trestní úkony pro podezření z trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. h) trestního zákoníku. Šetření v dané věci bylo realizováno Oddělením prevence a stížností Věznice Světlá nad Sázavou a došlo k závěru, že odsouzená E nenaplnuje všechny znaky skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. h), kdy její jednání v celém kontextu nelze vzhledem k jejímu současnému dodržování základních povinností odsouzených stanovených v ustanovení § 28 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, označit jako závažné jednání směřující ke zmaření nebo účelu trestu. V dané věci se však mohlo jednat o kázeňský přestupek dle ustanovení § 28 odst. 3 písm. b) zákona č. 169/1999 Sb. a věc byla odevzdána ke kázeňskému projednání.

6.8.1 Shrnutí výsledků analýzy mimořádných a jiných závažných událostí

Analýzou mimořádných a jiných závažných událostí ve Věznici Světlá nad Sázavou bylo zjištěno, že selhání vězněných osob zaměstnaných na vnějších pracovištích spočívá především v odchodu z pracoviště a ve zneužívání návykových látek na pracovištích. Motivem k odchodu z vnějšího nestřeženého pracoviště bylo v obou případech momentální řešení dané situace, kdy v jednom

případě byl uveden jako motiv řešení rodinných problémů. Přestože v obou případech zbývala do konce věznění krátká doba, a to v řádech měsíců, konkrétně v prvním případě zbývaly 3 měsíce, ve druhém případě zbývaly 2 měsíce, neodradilo je to od spáchání nezákonného jednání spočívající v odchodu z pracoviště, přestože jsou všechny odsouzené ženy při zařazování do zaměstnání poučeny o negativních dopadech, když se dopustí protiprávních jednání. V obou případech byl Rozsudkem Okresního soudu navýšen trest odnětí svobody, a to v jednom případě o 6 měsíců, ve druhém případě o 5 měsíců.

Analýzou mimořádných událostí vyšlo najevo, že u méně závažnějších skutků je účelnější věc projednat v kázeňském řízení, jelikož trest, k němuž může trestní stíhání vést, může být zcela bez významu vedle souboru bezpečnostních, výchovných a systémových opatření Věznice Světlá nad Sázavou.

6.9 Shrnutí empirického výzkumu

V této části diplomové práce se budu věnovat potvrzením či vyvrácením stanovených hypotéz na základě zpracovaných rozhovorů s vybranými členy odborné komise posuzující zařazení odsouzených žen do zaměstnání, dále na základě analýzy dat z vězeňského informačního systému a analýzy mimořádných a jiných závažných událostí. Byly stanoveny čtyři hypotézy:

H1 V současné době nemají cizí subjekty zájem o odsouzené ženy z důvodu jejich nekvalifikovanosti.

V odpovědích respondentů je patrné, že je v současné době ve Věznici Světlá nad Sázavou evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen a nízký zájem cizích subjektů o jejich zaměstnání. Všichni dotazovaní respondenti se domnívají, že nízký zájem ze strany cizích subjektů je dán ekonomickou a politickou situací, kdy je pro firmy výhodnější zaměstnat osoby cizí národnosti například z Ukrajiny, jejichž pracovní výkon je zřejmě vyšší než u odsouzených žen, práce si váží a mnohdy pracují za nižší mzdu. Navíc zaměstnavatelé získávají mnohé benefity od státu a nemusí zajišťovat dopravu a další bezpečnostní opatření jako je tomu u odsouzených žen. Dle vyjádření dotazovaných respondentů mají odsouzené

ženy nízkou pracovní morálku, odmítají jezdit do práce a zpětná vazba od zaměstnavatelů je tak často negativní. Dalším významným aspektem, který ovlivnil současnou nízkou zaměstnanost odsouzených žen byla covidová opatření. Po všech celostátních karanténách, uzavření ekonomiky a společnosti se dostaly firmy do složitých situací. Firmy ztratily zakázky, stálé odběratele a za odsouzené ženy, které nesměly v době lockdownu opouštět věznici, musely přijmout agenturní zaměstnance. Čtyři společnosti zaměstnávající odsouzené ženy, jejichž kapacita byla 240 pracovních míst, tehdy ukončily s Věznicí Světlá nad Sázavou spolupráci.

Tato hypotéza se nepotvrdila, ale lze konstatovat, že kvalifikace a pracovní návyky by jistě měly vliv na pracovní výkony odsouzených žen a na spokojenost zaměstnavatelů s jejich odvedenou prací.

H2 Nejvyšší riziko zaměstnání odsouzených žen na vnějších pracovištích je spatřováno v odchodu odsouzené z vnějšího pracoviště.

Většina respondentů uvedla především rizika spočívající v přístupu k návykovým látkám na vnějších pracovištích a v nedovolených stycích s civilními zaměstnanci, kdy u žen hrozí riziko otěhotnění. Odsouzená, která byla drogově závislá, může podlehnout možnosti získat návykovou látku. Dále respondenti uvedli, že se odsouzené ženy pokouší pronést zakázané věci do věznice a může se jednat i o výrobky odcizené na pracovišti. Šest respondentů uvedlo, že vysoké riziko spatřují v odchodu odsouzené ženy z vnějšího pracoviště, které může nastat v důsledku zkratkovitého jednání, kdy odsouzená řeší rodinné záležitosti. Dva respondenti uvedli, že riziko spočívající v odchodu odsouzené z vnějšího pracoviště považují za minimální a dochází k němu spíše ve výjimečných případech. Riziko odchodu z pracoviště považují u odsouzených žen za menší než u mužů. Dva respondenti uvedli, že vnější pracoviště poskytují větší možnost a prostor ke zneužití mobilních telefonů.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Za nejvyšší rizika je považován přístup k návykovým látkám a v nedovolené styky s civilními zaměstnanci. Dle výpovědi respondentů je vyšší riziko odchodu z vnějšího pracoviště u odsouzených mužů

než u odsouzených žen. Z analýzy mimořádných a jiných událostí vyplynulo, že odchod z pracoviště je závažnějším přestupkem a může být kvalifikován jako trestný čin maření úředního rozhodnutí a vykázání.

H3 Při posuzování zařazení odsouzených žen na pracoviště nelze zcela vyloučit všechna rizika spojená se vznikem mimořádné události.

Všichni respondenti se shodli, že všechna rizika predikovat nelze a smyslem posouzení členů odborné komise je minimalizovat selhání konkrétní odsouzené ženy. V průběhu pracovního zařazení hrají u odsouzených žen významnou roli proměnlivé faktory např. rodinné události, hrozba dalšího trestního postihu, které mohou ovlivnit psychický stav odsouzené.

Tato hypotéza se potvrdila jednak realizovanými rozhovory a jednak analýzou mimořádných a jiných závažných událostí, kdy motivem odchodu z vnějších pracovišť bylo řešení momentální situace a rodinných problémů. V obou případech nepřesahovala délka zbývajících trestu tři měsíce.

H4 Hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání je získání finančních prostředků.

Téměř všichni dotazovaní respondenti se shodli, že hlavním motivem je především získání finančních prostředků a pro mnohé odsouzené ženy představuje zaměstnání jedinou možnost, jak finanční prostředky získat. Finanční prostředky jsou pak využity ke splácení dluhů, exekucí, k hrazení vyživovací povinnosti a odsouzené ženy si za ně mohou nakoupit ve vězeňské prodejně. Mezi další motivy řadí dotazovaní respondenti kontakt s ostatními odsouzenými, plnohodnotné vyplnění jejich volného času a průběhu výkonu trestu odnětí svobody a dále čerpání výhod v podobě odměn, například opuštění věznice v souvislosti s návštěvou, udělení přerušování trestu a kladné hodnocení v souvislosti s pracovním zařazením a tím vyšší předpoklad úspěchu při podmíněčném propuštění. Jeden respondent se domnívá, že hlavním motivem není získání finančních prostředků. Tato hypotéza byla potvrzena.

Závěr

Předložená diplomová práce s názvem Zaměstnávání odsouzených žen v závislosti na spáchané trestné činnosti se zabývá komplexní problematikou zaměstnávání a je zaměřena na výkon trestu odsouzených žen ve Věznici Světlá nad Sázavou. V procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání hraje významnou roli hned několik aspektů. Primárně je nutné rozlišovat o jaký druh pracoviště se jedná a po posouzení všech aspektů doporučit v součinnosti se všemi členy odborné komise vhodný druh pracoviště pro konkrétní odsouzenou. Z výsledku výzkumu, který byl též realizován ve věznici Světlá nad Sázavou vyplynulo, že se nejedná o jednorázovou činnost členů odborné komise, nýbrž o kontinuální proces, kdy je nutné sledovat proměnlivé faktory v průběhu pracovního zařazení, které mohou působit negativně na jednání odsouzené ženy a vést tak k rozhodnutí z pracoviště odejít. Nicméně ne vždy se všechna rizika podaří včas odhalit. Pokud i přes značné úsilí a snahu všech členů odborné komise dojde k mimořádné události, jedná se především o selhání konkrétní odsouzené ženy nikoli o pochybení členů odborné komise. Nelze však opomenout fakt, že členové odborné komise při posuzování pracovního zařazení odsouzených žen do zaměstnání vychází ze znalostí svých kolegů, které jim byly předány při nástupu do zaměstnání, a dále ze svých vlastních zkušeností. Jen nepatrná část odborných zaměstnanců byla seznámena i s charakterem pracovních činností a prostory, kde odsouzené ženy vykonávají pracovní činnost. Takovou možnost mají pouze odborní zaměstnanci, kteří jsou zároveň členy komise posuzující pracoviště odsouzených žen. Například vychovatelé, speciální pedagogové a psychologové nemají žádnou představu o prostorách, kde odsouzené ženy vykonávají pracovní činnost.

Jako doporučení pro zefektivnění procesu posuzování odsouzených žen do zaměstnání se jeví jednak seznámení všech členů odborné komise s prostorami a pracovní činností, kde odsouzené ženy vykonávají pracovní činnost a jednak zařazení specializačních kurzů do vzdělávacích programů určených pro členy odborné komise. Obsahem kurzu by kromě celkové problematiky posuzování

odsouzených žen do zaměstnání by mohla být i kazuistika, která by uváděla případy, kdy došlo k selhání pracovně zařazených odsouzených a motivy, které je k tomu vedly. V praxi by to znamenalo lepší předpoklad pro detekci možného rizika a zabránění selhání pracovně zařazené odsouzené ženy.

V současné době je zaměstnanost odsouzených žen ovlivněna politickou a ekonomickou situací a dále stále přetrvávajícími dopady z přijatých protiepidemických opatření. Důsledkem těchto okolností je ve Věznici Světlá nad Sázavou zaznamenán výrazný pokles v zaměstnanosti. I přes tuto nepříznivou situaci se Věznice Světlá nad Sázavou usilovně snaží najít vhodné zaměstnavatele a zaměstnanost opět zvýšit.

Diplomová práce poukazuje na současné problémy, které souvisí se zaměstnáváním odsouzených žen a může být nápomocna i všem osobám, které se touto problematikou zabývají.

Seznam použité literatury

Monografie:

BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8.

BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-408-4.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana*. Praha: Policejní akademie ČR, 2005. ISBN 80-7251-207-2.

DRAHÝ, František, Jindřich HŮRKA a Michal PETRAS. *SARPO Charakteristiky odsouzených v českých věznicích Deskriptivní studie*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2018. ISBN 978-80-270-5197-7.

DRÁPAL, Jakub, Václav JIŘIČKA a Tereza RASZKOVÁ (eds.). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0.

HENDL, Jan, *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

JŮZL, Miloslav a kol. *Aktuální dilemata českého, slovenského a polského vězeňství*. Brno: Institut mezooborových studií, 2016. ISBN 978-80-88010-06-7.

JŮZL, Miloslav. *Penitenciaristika jako věda žalární*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2017. ISBN 978-80-7452-131-7.

KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-163-7.

KOZEL, Roman a kol. *Moderní marketingový výzkum*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-0966-X.

MAREŠOVÁ, Alena., a kol. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody – kriminologická analýza*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-187-8.

PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2007. ISBN 978-80-7184-569-0.

RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-264-5.

RASZKOVÁ, Tereza a Stanislava HOFERKOVÁ. *Kapitoly z penologie II*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-378-9.

SOCHŮREK, Jan. *Úvod do penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-287-6.

VRÁBLOVÁ, Miroslava. *Trestnoprávně a kriminologické možnosti eliminácie extrémizmu*. Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-420-6

Časopisecké články:

BLANDA, Robert. VS ČR chystá ofenzívu v zaměstnávání vězňů. *České vězeňství*. 2015, č. 4, s. 7-8. ISSN 1213-9297.

HALUZOVÁ, Soňa a Robert BLANDA. Při práci utíká trest rychleji. *České vězeňství*. 2009, č. 2, s. 13-17. ISSN 1213-9297.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Věznice Světlá nad Sázavou 2000-2015*. Vydáno u příležitosti 15.výročí vzniku Věznice Světlá nad Sázavou. Světlá nad Sázavou: Věznice Světlá nad Sázavou, 2015, s. 34. (bez ISBN).

RAJDLOVÁ, Jana. Věznice Světlá nad Sázavou. *České vězeňství*. 2020, č. 2, s. 31-35. ISSN 1213-9297.

RAJDLOVÁ, Jana a Monika MYŠIČKOVÁ. *Věznice Světlá nad Sázavou 2000-2020*. Vydáno u příležitosti 20.výročí vzniku Věznice Světlá nad Sázavou. Světlá nad Sázavou: Věznice Světlá nad Sázavou, 2020, s. 2-18. ISBN 978-80-907836-4-5.

Nová ubytovna ve Věznici Světlá nad Sázavou. *České vězeňství*. 2022, č. 1, s. 18. ISSN 1213-9297.

Konferenční příspěvky:

JERÁBEK, Milan. Formy zaměstnávání vězňených osob. In: *Evropské vězeňské systémy: sborník z mezinárodní konference konané ve dnech 21. – 25. 6. 2004 v Kroměříži*, Praha: Generální ředitelství VS ČR, 2004, s. 310-320. ISBN 80-239-3645-X.

Zákonná úprava a interní akty řízení:

Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

PGŘ č. 8/2021, *kterým se stanoví postup vedení přehledu o pracovním zařazení vězňených osob, překážkách v práci a tvorbě pracovních odměn a statistických údajů o zaměstnání* ve znění pozdějších předpisů.

NGŘ č. 45/2015, *o výběru odsouzených, obviněných a chovanců na pracoviště* ve znění pozdějších předpisů.

NGŘ č. 55/2017, *o mimořádných událostech ve Vězeňské službě ČR* ve znění pozdějších předpisů.

NGŘ č. 26/2019, *o činnosti Vězeňské služby České republiky po vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a činnosti krizového štábu Vězeňské služby České republiky* ve znění pozdějších předpisů.

NGŘ č. 5/2022, *kterým se mění nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 34/2021 o vazebních věznicích a profilaci věznic Vězeňské služby České republiky* ve znění pozdějších předpisů.

NŘV č. 12/2022, *o činnosti Věznice Světlá nad Sázavou po vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a činnosti krizového štábu věznice* ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 555/1992 Sb., *o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky* ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 155/1999 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 58/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů.

Webové stránky a elektronické zdroje:

Denní přehled zaměstnanosti [online]. [cit. 12. 10. 2022]. Interní zpráva z Věznice Světlá nad Sázavou

KOLÁŘ, Ondřej a Tomáš KUBÍN. Protiprávní jednání vězněných osob a role pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. 2017, č. 3, s. 135-138. [cit. 21. 2. 2023]. ISSN 2571-4589. Dostupné z <https://www.veda.polac.cz/wp-content/uploads/2018/11/032017Protipravni-jednani-veznenych-osob-a-role-povereného-orgánu-Vězeňské-sluzby-ČR.pdf>

Kapacita pracovišť [online]. [cit. 16. 12. 2022]. Interní zpráva z Věznice Světlá nad Sázavou

Koncepce vězeňství do roku 2025. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016. Dostupné také z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>

KÝR, Aleš. Činnost Vězeňské služby České republiky (1993-2009). *Historie* [online]. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/sekce/historie>

Měsíční statistické hlášení za měsíc prosinec 2021 [online]. 2022. [cit. 16. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/msh/12msh12-2021.pdf>

Metodika zaměstnávání vězňených osob a osob se záznamem v trestním rejstříku [online]. [cit. 7.11.2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/zamestnavani-veznu/metodika-sovz.pdf>

Otevření haly u Věznice Světlá nad Sázavou [online]. 2016. [cit. 11. 1. 2023]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/clanky/detail/otevreni-haly-u-veznice-svetla-n-s>

Přehled mimořádných událostí ve Vězeňské službě České republiky [online]. [cit. 23. 1. 2023]. Interní zpráva z Věznice Světlá nad Sázavou

Rok 2017 ve znamení vzestupu pracovních příležitostí [online]. 2017. [cit. 11. 1. 2023]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/clanky/detail/rok-2017-ve-znameni-vzestupu-pracovnich-prilezitosti>

SLÁMOVÁ, Martina a Milan KOCÍK. Návykové látky ve výkonu trestu odnětí svobody. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. 2021, č. 4, s. 107-113. [cit. 10. 1. 2023]. ISSN 2571-4589. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2022/01/Navykove-latky-ve-vykonu-trestu-odneti-svobody.pdf>

Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky za rok 2021 [online]. 2022. [cit. 15. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2021.pdf>

Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky v letech 2010-2021. [online]. [cit. 15. 10. 2022]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/sekce/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>

Věznice Mírov otevře vzorkovnu nábytku včetně makety káznice [online]. 2012. [cit. 11. 1. 2023]. Dostupné z: <http://denik.cz/ekonomika/veznice-mirov-otevre-vzorkovnu-nabytku-vcetne-makety-kaznice-20120409.html>

Věznice Pardubice Historie [online]. [cit. 1.10.2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-pardubice/sekce/historie>

Věznice Světlá nad Sázavou Vzdělávání vězňů [online]. [cit. 3. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/sekce/vzdelavani-veznenych>

Věznice Světlá nad Sázavou Základní informace [online]. [cit. 10. 1. 2023]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/sekce/zakladni-informace>

Věznice: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv [online]. 2016. [cit. 8. 1. 2023]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/14-2014-NZ-Souhrnna_zprava_z_navstev_veznic.pdf

Výhody zaměstnávání odsouzených [online]. [cit. 5. 11. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/sekce/vyhody-zamestnavani-odsouzenych>

Výroční zpráva Vězeňské služby České republiky za rok 2017 [online]. 2018. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/uredni-deska/vyrocni-zpravy/vyrocni-zprava-vs-cr-za-rok-2017.pdf>

Výroční zpráva Vězeňské služby České republiky za rok 2021 [online]. 2022. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/uredni-deska/vyrocni-zpravy/vyrocni-zprava-vs-cr-2021.pdf>

Zaměstnávání odsouzených [online]. [cit. 11. 11. 2022]. Dostupné z <http://www.vscr.cz/sekce/zamestnavani-odsouzenych>

Seznam tabulek a grafů

- Graf č.1 Přehled dle počtu odsouzených žen v jednotlivých věznicích a vazebních věznicích k 31. 12. 2021
- Graf č. 2 Přehled počtu vězněných žen k 31. 12. 2021
- Graf č. 3 Vývoj ubytovacích kapacit a stavů odsouzených žen ve Věznici Světlá nad Sázavou k 31. 12. příslušného roku
- Graf č. 4 Počet provozoven Střediska hospodářské činnosti v letech 2010–2021
- Graf č. 5 Vývoj zaměstnanosti odsouzených v letech 2011–2021
- Graf č. 6 Vývoj procenta zaměstnanosti odsouzených žen v letech 2010–2021
- Graf č. 7 Přehled zaměstnanosti odsouzených žen k 12. 10. 2022
- Graf č. 8 Mimořádné události v roce 2021 – počty odsouzených
-
- Tabulka č. 1 Počet odsouzených v jednotlivých typech věznic k 31. 12. 2021
- Tabulka č. 2 Stavby odsouzených žen a mužů k 31. 12. příslušného roku

Seznam příloh

Příloha A – Přepis strukturovaných rozhovorů

Příloha B – Mapa věznic České republiky

Příloha C – Věznice Světlá nad Sázavou

Příloha č. A

Rozhovor č. 1

1. Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

Oddělení výkonu vazby a trestu – sociální pracovnice.

2. Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Minimálně. Více se podílí speciální pedagogové a oddělení zaměstnávání.

3. Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

Do tabulky „Posouzení a přehodnocení odsouzených na pracoviště“ – „Celkové posouzení“ zadám doporučující či zamítavé stanovisko. Posuzuji vhodnost zařazení na střežené pracoviště, nestřežené pracoviště a pracoviště s volným pohybem.

4. Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Nebyla jsem proškolená, poznatky mám od služebně starší kolegyně. Nemám chuť prosazovat nějaké změny.

5. Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Myslím si, že nemám dostatek zkušeností.

6. Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Odsouzené ženy posuzujeme podle délky trestu a případně podle toho, co víme o zdravotním stavu. Pro nás je to ale doporučení, zdravotní stav jako takový posuzuje zdravotní středisko věznice. Po příjmu odsouzených do naší organizační jednotky zjišťujeme, zda je poživatelkou starobního či invalidního důchodu, což má také vliv na zaměstnatelnost. Zde spolupracujeme s ekonomickým oddělením. Pokud se jedná o odsouzenou cizí státní příslušnosti, tak se díváme, zda má přidělené rodné číslo a pokud nemá rodné číslo přidělené, tak žádáme Českou správu sociálního zabezpečení o evidenční číslo pro cizince, aby mohla nastoupit do zaměstnání. Váha

posudku sociálních pracovníků je stejná jako u jiných odborných zaměstnanců. Vždy je ale důležitá spolupráce mezi všemi členy odborné komise.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Přístup k drogám na vnějším pracovišti, navazování nedovolených styků.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Rizika lze zkušeným odborníkem s praxí pouze minimalizovat. Vyloučit veškerá rizika nelze. Při prvotním posuzování nelze odhadnout případné pozdější řešení rodinných či jiných problémů nebo změnu psychického stavu.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

Určitě jsem někdy udělala chybu, na níž mě upozornil kolega (většinou pedagog). V takovém případě provedu přehodnocení. Zde je velice důležitá spolupráce s ostatními členy odborné komise, kteří mě i upozorní na určité faktory, které jsem přehlédla a mají vliv na zařazení odsouzené do zaměstnání.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Nemohu posoudit, tyto informace se ke mně nedostávají.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupky spáchané na pracovišti?

Jaké tresty jsou ukládány?

Neřeším – nemohu posoudit.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen?

Případně jaké?

Určitě existují – neřeším, nemohu posoudit.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovní zařaditelná a proč?

Nedá se to úplně jednoznačně říct. Odsouzené umístěné v nízkém stupni zabezpečení mají krátké tresty, jsou často nezodpovědné, vícekrát trestané a umístěné ve 3. prostupné skupině vnitřní diferenciaci. Nejlépe by byly zařaditelné odsouzené ženy za závažné trestné činy s dlouhými tresty, které by bylo možné po určité době zařadit na pracoviště. Vzhledem k délce trestu mají zájem pracovat, snaží se o bezproblémový průběh výkonu trestu, plní si své povinnosti a jsou často zařazeny v první prostupné skupině vnitřní

diferenciace. Bohužel není v objektu věznice dostatečná kapacita pro zařazení odsouzených žen ze zvýšené ostrahy a ve stávajících výrobních halách není dostatečné stavebně technické zabezpečení.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen. V čem vidíte zásadní problém?

Jednak je to v nedostatečné kapacitě výrobních prostor v objektu věznice, dále v nedostatečném zabezpečení pro zařazení odsouzených žen ze zvýšené ostrahy. Vliv má i současná ekonomická a politická situace, kdy je pro cizí subjekty výhodnější zaměstnat cizí státní občany např. z Ukrajiny a klesá zájem o zaměstnání vězněných osob.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Domnívám se, že ano. Bylo by možné zaměstnat více odsouzených žen. Personální situace ale není příznivá a není tak možné zajistit dozor příslušníky Vězeňské služby České republiky.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Kapacita výrobních prostor není dostatečná a chybí zabezpečení stavebně technickými prostředky.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Mnohdy jediná možnost, jak se dostat k penězům. Odsouzené jsou zadlužené a mají exekuce.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?

Nemohu posoudit.

Rozhovor č. 2

1. **Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?**

Oddělení výkonu vazby a trestu – sociální pracovnice.

2. **Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?**

Ano.

3. **Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?**

Do tabulky „Posouzení a přehodnocení odsouzených na pracoviště“ – „Celkové posouzení“ vyplním, zda doporučuji nebo nedoporučuji zařadit odsouzenou na určité pracoviště.

4. **Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?**

Je dobře, že jsme byly dříve jako vychovatelky a získaly jsme tak základy, které by měla mít každá sociální pracovnice. My se každá rozhodujeme sama za sebe, nás nikdo nekontroluje. Vychovatelé jsou pod drobnohledem a mají nad sebou speciálního pedagoga. Vycházíme ze svých znalostí a zkušeností a spolupracujeme s vychovateli a speciálními pedagogy.

5. **Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?**

Myslím, že mám dostatek zkušeností.

6. **Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?**

Pro možné pracovní zařazení zohledňujeme i fakt, zda je odsouzená zbavená svéprávnosti, což zjistíme z Rozsudku, který je do věznice doručen. V takovém případě má odsouzená jmenovaného opatrovníka. V každém Rozsudku je specifikováno, v čem je odsouzená omezená. Co se týká pracovního zařazení, tak jsou případy, kdy sice má opatrovníka, je omezená ve svéprávnosti, ale není trvale pracovně nezařaditelná, takže právě u ní řešíme to, že oznámíme oddělení zaměstnávání, že je nesvéprávná a podle toho rozsudku má napsáno, že se musí kontaktovat opatrovník v případě, že bychom ji chtěli pracovně zařadit a že ten opatrovník za ní musí podepsat pracovní smlouvu

i dohodu o pracovní odměně. Vždy záleží na tom, v čem spočívá omezení, což je uvedeno v rozsudku. Pokud je odsouzená tedy omezená ve svéprávnosti, ale je na to dobře fyzicky a psychicky na tom není tak špatně, aby nemohla dělat jednoduchou práci, tak pokud v Rozsudku je uvedeno, že nesmí podepisovat žádné smlouvy a rozhodovat o financích, tak my musíme odeslat smlouvu k podpisu, domluvit se s tím opatrovníkem, jestli s tím zařazením souhlasí. Poštou posíláme k podpisu všechny dokumenty, které tady odsouzené běžně podepisují.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Nedovolené styky nebo drogy, pokud jsou drogové závislé. Někteří si toho váží, že mají venku práci, že dostali důvěru. Záleží na nich, jestli budou pracovat, budou dobrý a zaslouží si tu práci i peníze, nebo jestli sklouznou k nedovoleným stykům, drogám. Stalo se, že byly těhotné a využívaly toho, že nejsou pod neustálým dozorem, kde mohly.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Vzpomínám si na odsouzenou, která byla pozitivní na návykové látky a z tohoto důvodu měla mimo jiné bezkontaktní návštěvy, a pak jsme jí chtěli pustit na pracoviště s volným pohybem. To je špatně. Myslím, že ta spolupráce od vychovatelů počínaje až po speciálního pedagoga a zaměstnávání konče je důležitá a nerozumím tomu, proč se dává do tabulky na posouzení taková odsouzená. Já bych jí tam nedala. Ale stalo se, a odborná komise ji nedoporučila. Do hlavy jim nevidíme, nemůžeme posoudit, co se zrovna může stát. My rizika můžeme minimalizovat. Nejbližší je k posouzení vychovatel, který by měl číst korespondenci a z toho lze poznat, co člověku v té hlavě probíhá. To je z mé praxe, kdy jsem byla jako vychovatelka. Pokud je dobrý vychovatel, který má zájem, tak změny zpozoruje a má přehled.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

Hodně si to hlídají speciální pedagogové a stalo se, že nás upozornili na chybu.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Nemohu posoudit.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupky spáchané na pracovišti?

Jaké tresty jsou ukládány?

Neřeším – nemohu posoudit, to řeší vychovatelé, speciální pedagogové.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen?

Případně jaké?

Spousta žen je zde za neplacení výživného. A já jako výroba bych si to už hlídala a hned bych je navrhovala do práce, aby mohli splácet dluhy. Ale to tu není. Ženy potřebují platit dluhy a jejich spousta, a právě ženy odsouzené za neplacení výživného by mohly jít, dle mého názoru, ihned do práce. Problém by mohl být ale u odsouzených, které jsou současné drogově závislé. Tam již nejsou většinou ani pracovní návyky, ani zájem splácet dluhy a nejsou prvotrestané.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovní zařaditelná a proč?

Určitě za méně závažnou trestnou činnost jako je neplacení výživného. Ty by mohly, dle mého názoru, do práce ihned.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen.

V čem vidíte zásadní problém?

Určitě je škoda, že byla ukončena spolupráce s Kosteleckými uzeninami, kam odsouzené jezdily rády. Nyní tam jsou asi Ukrajinci. A škoda je i, že s námi ukončila spolupráci firma Hamerník, která místo našich žen zaměstnala odsouzené muže z Pardubice.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Tady mají nad sebou po celou dobu bič a měly by fungovat a vesměs fungují a jsou i některé, které nefungují. Pokud mají možnost a projdou některým pracovištěm, a nakonec dostanou volný pohyb při plnění pracovních povinností, tzn., že se osvědčily, tak si myslím, že by si už měly uvědomit, že mají důvěru a že je to už příprava na civilní život.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem

k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Myslím, že prostory máme, ale nikdo z cizích subjektů nemá o ně zájem. Kdyby vícero firem nám dalo práci sem, bylo by to dobře.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Určitě peníze na splácení dluhů a placení výživného. V mnoha případech se jedná o klasické výživné, ale i dlužné výživné. Některé odsouzené, které mají dluhy, tak nemají zájem je splácet a je jim jedno, že dluhy mají. Jsou i odsouzené, které raději tráví čas v práci než na ubytovně, kde jsou třeba i problémové odsouzené. Výkon trestu jim uteče jinak a nejsou ve středu problémů, které vznikají mezi odsouzenými na ubytovně.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?

Myslím že ano, příkladem je firma Hamerník, která raději vzala odsouzené muže z Pardubic místo našich žen. Vždy ale záleží na druhu práce.

1. Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

Oddělení výkonu vazby a trestu – pracuji jako vychovatelka.

2. Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

V minulých letech jsem se podílela celkem pravidelně, psala jsem návrhy na zařazení odsouzených žen do zaměstnání, nyní mám oddíl TPN (trvale pracovní nezařaditelné), tak návrhy nezpracovávám, ale mám zkušenosti.

3. Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

Vyjadřuji se ve speciální tabulce „Posouzení přehodnocení odsouzených na pracoviště“. Tam je kolonka doporučení vychovatele, kde se vyjadřuji, zda ano či ne, zda odsouzenou zařadit na střežené pracoviště, nestřežené pracoviště nebo na pracoviště s volným pohybem. Po doporučujícím stanovisku celé odborné komise jsem psala návrhy na zařazení odsouzených žen do zaměstnání ať už na střežené nebo nestřežené pracoviště.

4. Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Zaučena jsem byla, když jsem nastoupila do věznice na pozici vychovatelky. Zaučující vychovatelka mě zaškolila, kde mám co vyplňovat, co si mám hlídat, jak se návrhy sepisují a poslala mi vzory, abych nebyla bezradná a věděla, jak mám postupovat. Pokud nastala situace, že jsem si sama s něčím nevěděla rady, tak jsem požádala o pomoc jinou kolegyni nebo speciálního pedagoga nebo vedoucího výkonu vazby a trestu, abych neudělala chybu.

5. Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Myslím si, že mám dostatek zkušeností.

6. Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Pokud má odsouzená podanou žádost o podmíněčné propuštění, upozorním na tuto skutečnost oddělení zaměstnávání k posouzení, zda je účelné odsouzenou zařazovat do zaměstnání. Vždy se zaměřím na to, zda je

odsouzená navržena na střežené pracoviště, nestřežené pracoviště nebo na pracoviště s volným pohybem. Zvažuji takové faktory jako je délka trestu, paragraf trestného činu, zdravotní stav, jak je na tom po fyzické stránce i duševní stránce, pracovní zkušenosti z civilního života, vzdělání, chování ve výkonu trestu, zda není zařazena v Indexu útěkářů a nebezpečných osob, zda má ukončené soudy, zda není proti ní vedeno trestní stíhání či vyšetřovací úkony. Faktorů je více, ale na všechny si nevzpomenu.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Odsouzené nemají návyky z civilního života, protože je zde spousta odsouzených, které před výkonem trestu nepracovaly, a to i třeba celý život a jsou zvyklé, že žijí na dávkách. Dále nemají pracovní morálku, je u nich neochota pracovat.

Vysoké riziko vidím v odchodu odsouzené z pracoviště, kdy by mohla doma nastat nějaká nečekaná situace, kterou by odsouzená psychicky nezvládla a ve zkratkovitém jednání odešla z pracoviště. Další riziko vidím v nedovolených stycích s civilními zaměstnanci. Z korespondence jsem například zjistila, že odsouzená navazuje na pracovišti nedovolené styky, což jsem ihned nahlásila a v takovém případě je odsouzená většinou z pracoviště vyřazena.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Nelze predikovat všechna rizika. Je těžké odhadnout, jak se bude odsouzená na pracovišti chovat. Do hlavy jim nevidíme a nikdy nevíme, jak se bude na pracovišti chovat, co provede. Přesto může právě vychovatel, který je s odsouzeným v úzkém každodenním kontaktu a vidí dynamiku oddílu, zpozorovat změny v chování odsouzených, byť na základě rodinné události nebo z jiné příčiny a zvážit přehodnocení odsouzených v rámci jejich pracovního zařazení.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

Nestalo se mi to. Když jsem nevěděla, jak mám postupovat, vždy jsem požádala o radu zkušenější kolegy. Je důležitá spolupráce všech členů odborné komise.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Navazování nedovolených styků, pronášení nebo zcizení výrobků z pracoviště, snaha o pronesení léků, které odsouzená neměla povolené, vzájemné fyzické napadení mezi odsouzenými, verbální napadání, hrubé chování vůči civilním zaměstnancům apod.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupky spáchané na pracovišti? Jaké tresty jsou ukládány?

Odsouzená je kázeňsky trestána – druh trestu je udělen dle závažnosti spáchaného přestupku a dosavadního chování v průběhu výkonu trestu a ve většině případů následuje i vyřazení ze zaměstnání.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen?

Nízká pracovní morálka, neurvalé, hrubé chování, případné krádeže na pracovišti.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovním zařaditelná a proč?

Jsou to ženy, které již mají pracovní návyky z civilního života. Určitě mají zájem pracovat i odsouzené ženy, které mají před sebou dlouhý trest.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen. V čem vidíte zásadní problém?

Ženy z důvodu nízké pracovní morálky odmítají jezdit na pracoviště a zpětná vazba od zaměstnavatelů je tak často negativní. V dnešní době, kdy je ekonomická krize, tak nemůžou potřebovat takové zaměstnance, které neodvádějí práci, jak by měly a zaměstnavatel si musí dobře rozmyslet, zvláště když se jedná o soukromý sektor, zda bude žít zaměstnanec, který nepracuje nebo zda přijme zaměstnanec, který pracovat bude a bude spoluvytvářet zisky. Každého zaměstnance si musí firma proškolit a není jednoduché nalézt v dnešní době spolehlivé zaměstnance. O to složitější je to mezi odsouzenými ženami a někteří zaměstnavatelé z tohoto mají obavy.

- 15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?**

Nevím, zda by dozor samotný zvýšil samotnou zaměstnanost. Zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených plní spíše funkci dodržování pracovní morálky.

- 16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?**

Domnívám se, že odsouzených s dlouhými tresty tu tolik není a myslím si, že vzhledem k tomu, že jsme jedna z největších českých věznic, tak tu prostory máme. Úskalí vidím v nedostatečném zabezpečení výrobních prostor a v možných obavách zaměstnanců cizích firem zajišťovat dozor u odsouzených vykonávající trest za závažnou trestnou činnost. Tento problém by vyřešila přítomnost příslušníků VS ČR, což současná nepříznivá personální situace neumožňuje.

- 17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?**

Finanční prostředky, ze kterých mohou splácet dluhy nebo si nakoupit ve vězeňské prodejně, využití volného času.

- 18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?**

Myslím, že tam rozdíly jsou. Muži jsou od přírody silnější, mají jinou stavbu těla a jsou profese, které žena vykonávat nemůže, byť by třeba chtěla. Firmy si raději tedy vyberou muže. Též se domnívám, že muži mají lepší pracovní morálku a smysl pro zodpovědnost. Příkladem může být pracoviště Hamerník, kde dříve odsouzené ženy byly zaměstnány v dřevovýrobě. Firma s Věznicí Světlá nad Sázavou ukončila spolupráci a navázala spolupráci s Věznicí Pardubice a nyní zaměstnává odsouzené muže.

Rozhovor č. 4

1. Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

Správní oddělení.

2. Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Ano, podílím se.

3. Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

V tabulce „Posouzení a přehodnocení odsouzených na pracoviště“ – „Celkové posouzení“ vyplňuji kolonky, kde zadávám své stanovisko ohledně zařazení odsouzené na střežené pracoviště, nestřežené pracoviště a pracoviště s volným pohybem.

4. Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Změnit bych nic nechtěl a nejsem si vědom, že bych byl proškolen. Posuzuji na základě vlastních dlouholetých zkušeností.

5. Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Myslím si, že ano, svou pracovní pozici zastávám již 18 let.

6. Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Odsouzené posuzuji v rámci svého oddělení, tj. zda má plánované vyšetřovací úkony OČTŘ či soudní úkony, zda je proti odsouzené vedeno trestní stíhání, dále se rozhoduji podle délky trestu, závažnosti trestného činu, stanoveného konce trestu, zda dám odsouzené doporučující stanovisko na střežené pracoviště, nestřežené pracoviště nebo pracoviště s volným pohybem.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Největší riziko je její psychická stránka a rodinné záležitosti. To nejvíce ovlivní její rozhodnutí pracoviště opustit. Vždy to ovlivní nějaká korespondence, telefonát, rodina.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Nejsme schopni predikovat všechna rizika. Jak jsem již řekl, zde hraje významnou roli psychická stránka odsouzené. Vychovatel, speciální pedagog, psycholog či příslušníci dozorčí služby by měli na tuto skutečnost upozornit. Jedná se tedy o příslušníky a zaměstnance, kteří jsou s odsouzenými v každodenním styku, změny si mohou všimnout. Vychovatelé mohou zjistit i další skutečnosti, které by mohly být důvodem k vyřazení odsouzené z pracoviště, a to z telefonátu nebo korespondence (například úmysl odejít z pracoviště, zneužívání návykových látek, pronesení zakázaných látek do věznice apod.)

9. **Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?**

Nejsem si vědom, že bych někdy nesprávně provedl posouzení odsouzené.

10. **K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?**

Informace o přestupcích odsouzených se ke mně moc nedostávají. Každopádně odsouzené nechtějí pracovat.

11. **Jsou odsouzené ženy trestány za přestupky spáchané na pracovišti? Jaké tresty jsou ukládány?**

Vyřazení z pracoviště, kázeňské potrestání a v případě spáchání trestného činu soudní navýšení trestu.

12. **Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen?**

Je málo pracovních možností zaměstnat odsouzené. Není zájem ze strany cizích subjektů a myslím, že je to dáno i současnou ekonomickou situací.

13. **Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovníě zařaditelná a proč?**

Lépe se zařazují odsouzené s delším koncem trestu a trestnými činy, u nichž se předpokládá vyšší intelekt, např. podvody (nikoliv krádeže). Čím je žena inteligentnější, tak se zařazuje lépe.

14. **V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen. V čem vidíte zásadní problém?**

Nízká nabídka zaměstnavatelů na pracovní příležitosti.

- 15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?**

Myslím si že ne. Momentálně je nízká poptávka po zaměstnávání odsouzených. Pokud by bylo hodně pracovních nabídek, tak by zajištění dozoru mělo vliv na zvýšení zaměstnanosti, protože by bylo možné zařazovat na pracoviště široké spektrum odsouzených.

- 16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?**

Není dostatečná kapacita.

- 17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?**

Peníze a čerpání výhod v podobě odměn, např. opuštění věznice v souvislosti s návštěvou, kladné hodnocení k žádosti o podmíněné propuštění, udělení přerušování trestu.

- 18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?**

Muži jsou určitě lépe zařaditelní na určité práce, např. dřevovýroba a pokud mají firmy možnost výběru, tak určitě upřednostní muže, dokážou dělat těžší práci. Muži můžou vykonávat i úklidové práce, ale oproti tomu těžké obráběcí stroje žena nejspíše nezvládne.

Rozhovor č. 5

1. **Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?**

Pracuji na oddělení výkonu vazby a trestu jako vychovatelka na nízkém stupni zabezpečení.

2. **Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?**

Ano, zapisuji do excelové tabulky vyjádření k dosouzené, zda by mohla na střežené pracoviště, nestřežené pracoviště nebo na pracoviště s volným pohybem. Zároveň pokud je některá z odsouzených zařazena/vyřazena, tak zpracovávám návrh na zařazení/vyřazení z pracoviště dle komise.

3. **Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?**

Již jsem na to odpověděla v přechodí otázce, zapisuji do tabulky vyjádření, zpracovávám návrhy dle požadavku z komise.

4. **Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?**

Proškolená jsem byla, když jsem nastoupila, a to speciálním pedagogem a kolegyní, která mě měla na starosti ohledně zaučování. Dále se veškeré změny v této oblasti dozvídáme při měsíčních poradách a prostřednictvím e-mailu. V této oblasti bych momentálně nic neměnila.

5. **Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?**

Myslím si, že ne. Nejvíce zkušeností mají zaměstnanci na oddělení zaměstnávání, kteří se touto problematikou zabývají každý den.

6. **Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?**

Délku trestu, paragraf neboli závažnost trestné činnosti, dále přihlížím k tomu, jak se odsouzená chová v průběhu trestu, zda má kázeňské tresty a případně za co a dalším aspektem je to, zda má či nemá uzavřené soudy.

7. **V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?**

Zneužití návykových látek na pracovišti, pronesení zakázaného předmětu z pracoviště do věznice, odchod z pracoviště, navazování nedovolených kontaktů. Mezi nejzávažnější asi patří odchod z pracoviště.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Ne, může kdykoliv dojít ke zkratkovitému jednání. Pokud zjistím například z korespondence, že něco není v pořádku, upozorním na to.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

Nevím o tom. Případné nejasnosti řeším se speciálním pedagogem.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Navazování nedovolených kontaktů s pracovníky na pracovištích, pronesení věcí z pracoviště do věznice.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupky spáchané na pracovišti? Jaké tresty jsou ukládány?

Ano. Prvotním opatřením je vyřazení z práce. Poté se trestá všemi dostupnými kázeňskými tresty dle závažnosti přestupku. Kázeňské tresty mohou být uloženy dle Zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a jedná se o důtku, snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až pod dobu 3 kalendářních měsíců, zákaz přijetí balíčku v kalendářním roce, pokuta až do výše 5.000,- Kč, propadnutí věci, umístění do uzavřeného oddílu až na 28 dnů s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení, celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 20 dnů, umístění do samovazby až na 20 dnů, odnětí výhod vyplývajících z přechozí kázeňské odměny. Vždy záleží na závažnosti přestupku, jaký trest bude uložen.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen?

Ano, komplikace ze strany zaměstnavatele, a to zajištění bezpečnosti v pracovním provozu. Mnohdy se jedná o nářadí, které musí být na střeženém pracovišti uvnitř věznice řádně evidováno. Následnou kontrolou jsou často zjišťovány nedostatky. Další komplikací je nízká pracovní morálka a absence pracovních návyků odsouzených žen.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovním zařaditelná a proč?

Odsouzené s dlouhým trestem a s pracovními návyky z civilního života.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen.

V čem vidíte zásadní problém?

Aktuálně je nízká poptávka od zaměstnavatelů, málo pracovních míst. Velkým problémem je také nízká pracovní zkušenost odsouzených, které kvůli tomu často nevydrží v práci a musí být vyřazeny z pracoviště.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Ano, myslím, že neustálá kontrola a dohled nad pracovní činností odsouzených by byla pro ně motivačním faktorem.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Nevím, to je spíše otázka na oddělení zaměstnávání.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Peníze na placení alimentů a dluhů, peníze na nákupy potravin a hygieny ve věznici.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?

V mužské věznici jsem nikdy nepracovala, nemohu objektivně posoudit, zda jsou mezi nimi rozdíly. Každé pohlaví má svoje silné i slabé stránky, které mohou ovlivnit pracovní nasazení.

1. Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

Zaměstnána jsem na oddělení výkonu vazby a trestu, na pracovní pozici pracovník odborného zacházení – speciální pedagog.

2. Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Ano, dle popisu mé pracovní činnosti se podílím na výběru odsouzených k možnému pracovnímu zařazení, a to v součinnosti s vychovatelem, sociálním pracovníkem, psychologem a uniformovanou složkou věznice.

3. Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

Pravidelnou revizí tabulky zaměstnávání, tedy posuzováním a přehodnocováním odsouzených, které jsou mi svěřené, a to dle nastavených bezpečnostních a jiných kritérií.

4. Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Any, byla jsem proškolená mým nadřízeným vedoucím oddělení výkonu vazby a trestu a jeho zástupci. Zkušenosti mi předali také mí služebně starší kolegyně, kteří mě v minulosti zaučovali. Zároveň, v oblasti zařazování odsouzených se občasně pozměňují kritéria pro zařazení, je tedy nutné na tyto změny pružně reagovat.

5. Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Myslím, že ano. Kritéria pro pracovní zařazování odsouzených jsou daná a po nějaké době je rovněž přehodnocována účelnost. Zkušenosti samozřejmě pramení také z délky praxe týkající se procesu zařazování, a již nějakou dobu se v této oblasti, společně s mými kolegy pedagogy, angažuji.

6. Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Při zařazování odsouzených zohledňuji zejména její dosavadní pracovní zkušenosti, dále fakt, zdali není odsouzená vhodnější spíše pro vzdělávání se. Nutné je zohlednit také bezpečnostní rizika – stanovený konec trestu, možné

podmínečné propuštění, dále charakter spáchané trestné činnosti, jak je odsouzená pro pracovní zařazení sama motivována.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Rizika v zaměstnávání odsouzených jsou zřejmá spíše na nestřežených pracovištích. Odsouzené jsou zde často v kontaktu s civilními osobami, je zde tedy riziko přenosu nepovolených věcí, návykových látek, rovněž nepovoleného osobního kontaktu.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Domnívám se, že většinu rizik predikovat lze. Úspěšnost predikce se zvyšuje úměrně se zkušenostmi, a to jak s různými kategoriemi odsouzených žen, dále s charakterem daných pracovišť.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

Nešlo o nesprávné posouzení, spíše, že jsem nezohlednila nebo spíše nereagovala na podané podmíněčné propuštění odsouzené. Proces zařazování odsouzených žen je založen na spolupráci všech účastněných složek, často tedy dochází k diskusi, proč odsouzenou zařadit či nikoliv a následně ke shodě.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Jedná se především o přenášení nepovolených věcí, někdy také léků, navazování nepovolených kontaktů, občasné zneužití návykových látek – ne vždy je však jasné, že k tomuto došlo na pracovišti či např. při realizované návštěvě.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupek spáchané na pracovišti?

Odsouzené za přestupky na pracovišti kázeňsky trestány jsou, druh kázeňského trestu je volen vždy s ohledem na závažnost kázeňského provinění, zohledňuje se rovněž samotný průběh výkonu trestu odnětí svobody u dané odsouzené, zpravidla jsou tato provinění trestána ve vyšší kázeňské pravomoci, tedy v pravomoci alespoň speciální pedagoga.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen?

Ano, v současné době se jedná především o nedostatek pracovních příležitostí, tedy malé nabídky práce pro odsouzené ženy. Dále se jistě jedná o nedostatek finančních prostředků střediska hospodářské činnosti.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovní zařaditelná a proč?

Dobře pracovní zařaditelná je odsouzená, která má vytvořeny pracovní návyky, dále má uzavřena všechna řízení – nečeká další trest, nejsou s ní řešeny další trestní úkony, odsouzenou nečekají žádné dálkové eskorty. Dále, pokud odsouzená nemá výrazně dlouhý trest, či závažný charakter trestné činnosti.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen. V čem vidíte zásadní problém?

Problém vidím především v malé nabídce možného pracovního zařazení. Chybí zcela jistě větší spolupráce s cizími subjekty, které by odsouzeným ženám pracovní zařazení nabízely.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Dozor nad pracovní činností odsouzených nevnímám jako hlavní aspekt nízké zaměstnanosti odsouzených žen čili si myslím, že toto zásadní vliv nemá.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Domnívám se, že není.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Jistě jsou to finanční prostředky a možnost splácet své dluhy. Dále, ženy velmi pozitivně vnímají také fakt, že jim jinak utíká čas, že čas smysluplně naplňují. Mnohdy je motivem odsouzených také to, že se setkávají s jinými odsouzenými ženami, čímž si rozšiřují sociální prostředí ve věznici.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?

Nemohu posoudit, mám zkušenost pouze s odsouzenými ženami. Obecně si myslím, že o pracovní zařazení většina odsouzených zájem má, už proto, že ví, že pracovní zařazení – vytváření pracovních návyků či jejich utužování je ve výkonu trestu odnětí svobody posuzovaným, faktorem např. při zpracovávání hodnocení pro podmíněčné propuštění atd. Samozřejmě je vždy posuzováno, zdali odsouzená měla pracovní příležitost či nikoliv.

1. Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

Pracuji jako speciální pedagog na oddělení výkonu vazby a trestu.

2. Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Ano, jednak v rámci procesu posuzování mně svěřených odsouzených vhodných pro pracovní zařazení a dále prostřednictvím zařazovacích komisí a procesů s nimi spojenými, které mám na starost.

3. Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

Jde o posuzování vhodnosti odsouzené k pracovnímu zařazení na střežené nebo nestřežené pracoviště, přehodnocování odsouzených na jiné pracoviště, administrativa spojená s procesem zařazování ze strany oddělení výkonu vazby a trestu.

4. Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Přímo proškolená bych nenazvala, nicméně byla jsem zaučena služebně starší a zkušenější kolegyní. Zároveň spolupracujeme s kolegy speciálními pedagogy a vzájemně si tak předáváme zkušenosti, rady a postřehy z praxe.

5. Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Myslím, že ano. Už nějakou dobu na pozici speciálního pedagoga pracuji a na zařazování se podílím.

6. Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Zohledňuji délku trestu, charakter trestné činnosti, zda odsouzená nemá plánovaná nějaká další trestní řízení, kdy by byl předpoklad navýšení trestu. Dále samozřejmě její chování a plnění programu zacházení a osobnost odsouzené, zda danou práci zvládne či ne.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Velkým rizikem zejména vnějších pracovišť je, podle mého názoru, možnost získat návykové látky (drogy, léky, alkohol) a navazování styků s civilními osobami (u žen riziko otěhotnění). Riziko odchodu z pracoviště, považuji u odsouzených žen za menší než u mužů, nicméně vyloučit nejde.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Ve většině případů ano, hlavně pokud máte odsouzenou již nějakou dobu na starost a znáte ji. Rizika se ale mohou změnit, např. informacemi z domova, které odsouzená získá prostřednictvím telefonního hovoru či během návštěv, a zaměstnanci věznice o nich neví. Telefonní hovory mohou poslouchat, ale ne vždy má vychovatel, speciální pedagog či psycholog čas poslouchat všechny hovory a u návštěv neví, o čem si odsouzené s rodinou povídají.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

Určitě ano, ale nedokážu říct, kdo nebo jakým, způsobem se na to přišlo.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Navazování kontaktů s civilními osobami, pronášení nepovolených věcí do věznice, zneužití návykových látek, zneužití mobilního telefonu.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupek spáchané na pracovišti?

Samozřejmě, posuzována je zejména závažnost kázeňského přestupku. Většinou se jedná o tresty umístění do uzavřeného oddílu s výjimkou doby určené k plnění programu zacházení nebo mimo nebo celodenní umístění do uzavřeného oddílu.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen?

Přímo komplikacemi bych to nenazvala, spíše drobné nesrovnalosti, a to různý pohled oddělení na odsouzenou, nálepkování odsouzených.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovní zařaditelná a proč?

Na vnitřních pracovištích určitě odsouzené s dlouhými tresty. Utíká jim čas strávený ve výkonu trestu odnětí svobody, pltí své pohledávky, vědí, že mají před sebou ještě mnoho let a většinou chtějí mít bezproblémový výkon trestu odnětí svobody a vytvořit si podmínky pro podmíněné propuštění. Na vnějších pracovištích je to různorodé.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen.

V čem vidíte zásadní problém?

Celkově ekonomická situace, velký vliv měl Covid a covidová opatření a určitě aktuální situace související s přílivem uprchlíků z Ukrajiny. Uprchlíci jsou schopni a ochotni pracovat déle, jsou vděční za práci, mnohdy pracují za nižší mzdu a zaměstnavatelé jejich zaměstnáním získají mnohé benefity od státu a není třeba nastavovat bezpečnostní opatření, která jsou spojena se zaměstnáváním odsouzených.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Nemyslím si. Pokud zaměstnavatel bude mít zájem o zaměstnávání odsouzených, bude pro něj pravděpodobně důležitější jiný faktor. Zajištění dozoru nad odsouzenými může, podle mého, vnímat jako benefit.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Vzhledem k prostorovým možnostem věznice, ano.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Rozhodně změna prostředí, a že nemusí 24 hodin 7 dní v týdnu trávit na oddíle ve stejném kolektivu, splácení dluhů, finanční nezávislost na rodině.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?

Určitě, v charakteru práce – muži zvládnou více fyzicky náročné práce a podle mého, si odsouzení muži více váží i práci, nehledají výmluvy, proč do práce nemohou či nechtějí apod.

Rozhovor č. 8

1. **Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?**

Pracuji jako psycholožka na oddělení výkonu vazby a trestu.

2. **Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?**

Ano.

3. **Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?**

Vyjadřuji stanovisko k zařazení jednotlivých odsouzených žen do tabulky.

4. **Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?**

Ano, ale v době, kdy jsem zde začínala, nebyla žádná pracovní tabulka. Nechtěla bych nic měnit.

5. **Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?**

Asi ano.

6. **Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?**

Psychický stav odsouzené, psychiatrickou léčbu, délku trestu, chování a prožívání na oddíle, osobní anamnézu před nástupem do výkonu trestu, abstinenční příznaky v souvislosti s užíváním drog atd.

7. **V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?**

Riziko vidím v odchodu odsouzené z pracoviště.

8. **Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)**

Nelze všechna rizika predikovat, může se objevit zkratkovitá reakce na událost, kterou nejsme schopni odhadnout. Může jí souhrou událostí na pracovišti něco dojít a poté má potřebu problém ihned řešit.

9. **Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?**

Těžko říct, je možné, že ano, ale zpětné informace nemám. V minulosti bývalý první zástupce ředitelky věznice byl u jednoho případu jiného názoru a dle jeho proslovu na bezpečnostní komisi před cca 15 lety to bylo mé špatné rozhodnutí.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Slovní potyčky, agresivní chování, krádeže na pracovišti. Doufám, že jen v malé míře navazování bližších kontaktů s civilními zaměstnanci, sex na pracovišti, zneužití návykové látky, předávání věcí od civilních zaměstnanců, předávání věcí mezi vězni, v minulosti odchod z pracoviště.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupek spáchané na pracovišti?

Za přestupky jsou odsouzené ženy trestány, ale ukládání trestů je v kompetenci vychovatele a speciálního pedagoga.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen?

Jako komplikaci vidím délku trestu, psychiatrickou medikaci a osobnost odsouzené. Odsouzené s dlouhým trestem nemůžou být zařazené na vnější pracoviště a při zařazování se zohledňuje i celková osobnost odsouzené.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovní zařaditelná a proč?

Určitě to jsou odsouzené zařazené v nízkém stupni zabezpečení a ve středním stupni zabezpečení, které mají trest od 9 měsíců do 2 let. Jsou zde minimální bezpečnostní opatření a je vysoká šance, že bude pracovní zařazena.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen. V čem vidíte zásadní problém?

Především chybí zájem cizích subjektů zaměstnat odsouzené ženy. Dále je málo prostoru ve věznici pro vnitřní pracoviště, kde by mohly být zařazené odsouzené ženy s dlouhými tresty. Na vnějších nestřežených pracovištích může být problém pro zaměstnavatele nastavení bezpečnostních pravidel.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Určitě ne, odsouzené přeci mají dozor na pracovišti.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem

k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Kapacita výrobních prostor ve věznici není dostatečná.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Dostat se pryč z oddílu, případně z věznice, aby jim trest rychleji utíkal. Dalším motivem jsou určitě peníze na splácení dluhů a za které mají možnost si ve vězeňské prodejně nakoupit kávu a kuřivo.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?

S muži jsem nikdy nepracovala.

1. Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

Pracuji jako pracovník odborného zacházení – psycholog na oddělení výkonu vazby a trestu.

2. Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Ano.

3. Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

Vyjadřuji se k psychické způsobilosti v průběhu procesu zařazování. Svě doporučující stanovisko zadávám do tabulky, kam se vyjadřují i ostatní zaměstnanci věznice. Jako psycholog jsem členem odborné komise.

4. Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Cíleně proškolená jsem nebyla, ale byla jsem zaučena svými služebně staršími kolegyněmi a navštívila jsem pracoviště, kde jsou odsouzené zaměstnány, abych viděla pracovní podmínky včetně psychické zátěže, kterým budou odsouzené vystaveny. Pracuji zde 20 let a vycházím i ze svých zkušeností. Při zařazování se řídím i poznatky vychovatelů a příslušníků dozorčí služby, kteří jsou v dennodenním kontaktu s odsouzenými, protože někdy poznatky z jejich pozorování jsou velmi důležité. Nechtěla bych nic na systému měnit. Ale myslím si, že by se měli všichni členové odborné komise podívat na pracoviště, kde odsouzené vykovávají pracovní činnost, aby zjistili, jak je to náročné. Na některých pracovištích je například potřebná určitá zručnost či schopnost a poznatky o charakteru práce by určitě usnadnilo a zefektivnilo zařazovací proces.

5. Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Vzhledem k délce praxe ano.

6. Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Při příjezdu do věznice jsou odsouzené ženy diagnostikovány i psychologem a je z toho nějaký výstup – hodnocení psychické stability, která se může měnit, protože velké procento žen je uživatelkami návykových látek a stabilita může být narušena absencí návykových látek a často tak dochází k prodloužení adaptability na nové podmínky. Během této adaptability nedoporučuji zařazení odsouzené do zaměstnání. Jsou pro mě důležité i informace od vychovatelů a příslušníků dozorčí služby, kteří ví, jak se odsouzená chová v průběhu dne, jak je schopná dodržovat režim. Pokud dojde ke změně psychického stavu v průběhu pracovního zařazení, tak pracovní zařazenou odsouzenou po opětovném přehodnocení vyřazujeme ze zaměstnání.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Riziko spočívající v odchodu odsouzené ze zaměstnání považuji za minimální, spíše ve výjimečných případech. Jsou tam spíše rizika spočívající v pracovních úrazech. Odsouzené nemají pracovní návyky, nejsou zvyklé pracovat a jsou k práci nemotivované. Do práce i třeba chtějí, ale tím, že nemají pracovní návyky, tak poté zjistí, že vlastně pracovat nechtějí. A když pracovat nechtějí, tak práci sabotují, dochází tam k fyzickým a verbálním napadením, na pracovišti je z jejich strany nekázeň a důsledkem je vyřazování odsouzených ze zaměstnání.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Všechna určitě ne, ale většina ano. Výjimečně se objeví zvýšená rizika v průběhu zařazení, ale většinou je dokážeme včas detekovat.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

Asi ano, měla jsem nedostatek informací. Stane se, že napíšu u odsouzené špatný psychický stav, ale volají mi, že odsouzená již neprojevuje známky špatného psychického stavu. Předpokládala jsem delší adaptaci a ona se srovnala dříve.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Nekázeň, arogance, neuposlechnutí pokynů, vzájemné fyzické a verbální napadání, hrubé chování vůči civilním zaměstnancům.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupek spáchané na pracovišti?

Jsou trestány, dochází k vyřazení odsouzené z pracoviště. Všichni psychologové jsou členy zařazovací i vyřazovací komise. Psycholog nemá kázeňskou pravomoc.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen?

Do politiky zaměstnávání nevidím, nevím, jaký je zájem cizích subjektů. Myslím, že v současné době zájem odsouzených o práci je vyšší, než je možnost je zařadit do práce. Práce většinou nejsou podmíněné vzděláním, jedná se o manuálně jednoduché práce, u odsouzených je to spíše o vytrvalosti, motivaci a pracovních návycích.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovní zařaditelná a proč?

Posuzují se lépe ženy, které mají pracovní návyky a byly zaměstnány i před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody. S těmi nejsou problémy jak se zařazením, tak s udržením práce.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen. V čem vidíte zásadní problém?

V nabídce pracovních příležitostí.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Nemám představu, jak tam dozor probíhá, ale myslím si, že bychom měli vést odsouzené k vyšší samostatnosti a odpovědnosti za provedenou práci.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Určitě to není dostatečné. Kapacita vnitřní režie je omezená.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Nemyslím, že jsou nejdůležitější peníze. U menší části odsouzených jde spíše o smysluplné vyplnění času, a pak je část, která nemá jinou možnost příjmu, rodina jim neposílá peníze.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?

Asi záleží na tom, jaké je to pracoviště, zda jde například o šití a jemnější práci. Kde jsou těžké stroje, raději zaměstnají muže.

1. Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

Jsem zaměstnána ve Věznici Světlá nad Sázavou na oddělení prevence a stížností.

2. Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Ano, podílím se na zařazovacím procesu, jsem členem komise pro schvalování a zařazování odsouzených na vnější i vnitřní pracoviště.

3. Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

Hodnotím zařazení odsouzených se zaměřením na možná rizika a vhodnost pracovního zařazení, posuzuji dosavadní trestnou činnost, případně probíhající trestní řízení odsouzené, účast na eskortách z důvodu soudního líčení, trestního řízení. Rovněž se zaměřuji na chování odsouzené během současného výkonu trestu odnětí svobody, případně další rizikové faktory, které by mohly mít vliv na jednání a chování odsouzené v zaměstnání.

4. Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Ano, byla jsem proškolená především v rámci oddělení prevence a stížností ale i v rámci porad oddělení a jednání bezpečnostní komise věznice. Domnívám se, že není třeba v současné době v této oblasti nic měnit.

5. Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Ano, myslím, že mám dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených do zaměstnání.

6. Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Posuzuji každou odsouzenou individuálně a komplexně, hodnotím primárně bezpečnostní rizika, druh trestné činnosti, délku trest odsouzené, probíhající soudní líčení, trestní stíhání. Zohledňuji ale i dosavadní průběh výkonu trestu, chování odsouzené, počet kázeňský trestů, přechozí pracovní zařazení.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Rizika zaměstnávání odsouzených spatřuji především v tom, že odsouzené zařazené na vnější pracoviště mají větší možnost a prostor ke zneužití návykových látek, mobilních telefonů a dalších nepovolených věcí a tím i možnost pronést nepovolené předměty a látky do prostor věznice k dalšímu vlastnímu užití, popř. distribuci mezi ostatní odsouzené. Další riziko vidím v možnosti navazování nedovolených styků v rámci vnějších pracovišť u žen potažmo větší riziko otěhotnění.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Všechna rizika rozhodně nelze predikovat, jednak z důvodu rozdílnosti jednotlivých pracovišť, ale i vzhledem k charakteristikám odsouzených. Významným rizikem pak může být i aktuální psychický stav odsouzené, popř. aktuální situace v rodině odsouzené.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

Momentálně si nevybavuji nesprávné posouzení, ale nevylučuji tuto možnost, ačkoliv v rámci posuzování vždy provádíme vzájemnou konzultaci a porovnání stanoviska v rámci bezpečnostních rizik při zařazování odsouzených s oddělením vězeňské stráže.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Nejčastěji dochází ze strany odsouzených na vnějších pracovištích k porušování stanovené kázně, neplnění stanovených norem a pro nedodržování bezpečnosti práce. Dále navazování nedovolených styků s civilními zaměstnanci pracoviště, ojediněle opuštění pracovního místa nebo pokus o pronesení nepovoleného předmětu do věznice, a výjimečně opuštění pracoviště.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupek spáchané na pracovišti? Jaké tresty jsou ukládány?

Při zjištění nedovoleného jednání je s odsouzenou zahájeno kázeňské řízení, kdy může být odsouzené uložen kázeňský trest a může být z pracoviště

vyřazena. Pokud jsou zjištěny okolnosti, kdy jednání odsouzené má znaky trestné činu jsou věcně a místně příslušným policejním orgánem ve věci zahájeny úkony trestního řízení.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen? Případně jaké?

Myslím si, že komplikace mohou být ve smyslu nedostatku pracovních příležitostí.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovně zařaditelná a proč?

Toto je individuální, ale lépe zařaditelné jsou z našeho pohledu odsouzené s pracovními zkušenostmi, nízký a střední stupeň zabezpečení. Hůře odsouzené s dlouhými tresty.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen. V čem vidíte zásadní problém?

Zásadní problém vidím v ukončení některých pracovišť ze strany zaměstnavatele. Nedostatek dalších pracovních příležitostí pro odsouzené. Velký počet odsouzených ve věznici, což převyšuje nabídku pracovních možností.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Nemyslím si, že by zvýšení dozoru na pracovišti zvýšilo zaměstnanost.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Kapacita volných prostor věznice není pro zřízení výrobních prostor dostatečná.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Hlavním roli hraje především možnost získání finančních prostředků, jednak k plnění finančních závazků, ale i větší možnost nákupů ve vězeňské kantýně, získání dalších výhod – opuštění věznice, návštěvy a v neposlední řadě

kladné hodnocení v souvislosti s pracovním zařazením a tím větší předpoklady k úspěchu při podmíněném propuštění.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? Proč se tak domníváte?

Myslím si, že mezi zaměstnáváním žen a mužů ve VTOS rozdíly nejsou. Mužské i ženské věznice se řídí stejnými zákony a normami, které musí dodržovat a musí respektovat obdobná bezpečnostní opatření. Rozdíl vidím pouze v tom, že muži jsou schopni vykonávat práce manuálně i fyzicky náročnější.

1. Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

Pracuji na oddělení prevence a stížností Věznice Světlá nad Sázavou.

2. Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Ano, jsme součástí komise, která dle stanovených kritérií schvaluje odsouzené na konkrétní pracoviště.

3. Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

Hodnotím rizika, jako je dosavadní trestná činnost odsouzené, možná další trestní řízení konkrétní odsouzené, účasti na eskortách v rámci trestního, či soudního řízení. V neposlední řadě hodnotím chování odsouzené v průběhu jejího dosavadního výkonu trestu odnětí svobody, kdy možné závadové jednání by mohlo být rizikovým faktorem při zařazení na konkrétní pracoviště.

4. Byl/a jste proškolen v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Ano, byl jsem proškolen v rámci našeho oddělení. Myslím, že současná nastavená pravidla, v rámci zařazování odsouzených na pracoviště jsou dostatečná.

5. Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Ano, myslím si, že mám dostatek zkušeností v této problematice.

6. Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Jak jsem již výše uvedl, zaměřuji se na bezpečnostní rizika a druhy trestních, či soudních řízení a u každé odsouzené individuálně posuzuji její vhodné zařazení na konkrétní pracoviště, kdy v mnoha případech využívám osobní znalosti konkrétní odsouzené a její historie v průběhu současného i minulých výkonů trestu odnětí svobody.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Rizika primárně spatřuji v možném zneužití návykových látek, či mobilního telefonu, či jiného záznamového zařízení v prostoru vnějších střežených, nebo nestřežených pracovišť a pronesení těchto zakázaných předmětů do prostoru zdejší věznice. V této souvislosti dále negativně hodnotím riziko v navazování nedovolených styků s civilními zaměstnanci konkrétních pracovišť.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

I přes provedení důsledného procesu zařazení odsouzených v rámci zařazovací komise, a v neposlední řadě i přes všechnu prováděnou kontrolní činnost zaměstnanců věznice nelze predikovat všechna rizika z důvodu rozličných charakteristik odsouzených žen.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

V rámci bezpečnostních rizik při zařazování odsouzených našeho oddělení participujeme s oddělením vězeňské stráže, kdy s jejich příslušníky si v tomto procesu provádíme vzájemnou kontrolu a konzultaci nad spornými stanovisky.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Podle mých zkušeností nejčastěji odsouzené ženy porušují stanovený pořádek a kázeň, neplní stanovené pracovní normy a bezpečnost práce. V ojedinělých případech dochází k navazování nedovolených styků s civilními zaměstnanci pracovišť a dále jsou zaznamenány pokusy o pronesení nepovolených předmětů do věznice při návratu z pracoviště.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupek spáchané na pracovišti? Jaké tresty jsou ukládány?

Pokud je mi známo, tak při zjištění závadového jednání odsouzené na pracovišti je s odsouzenou zahájeno kázeňské řízení, kdy při závažnějším porušení stanovených pravidel je odsouzená na návrh kompetenta, či komise z pracoviště bezpodmínečně vyřazena. Pokud jsou zjištěny okolnosti, kdy jednání odsouzené má znaky trestné činu jsou věcně a místně příslušným policejním orgánem ve věci zahájeny úkony trestního řízení.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen? Případně jaké?

Myslím si, že komplikace nejsou, pokud konkrétní odsouzená splňuje stanovená kritéria na konkrétní pracoviště.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovní zařaditelná a proč?

Podle mého názoru nelze takto kategorizovat, je to o individuálním posouzení každé odsouzené, kdy nejlépe pracovní zařaditelná může být odsouzená prvotrest/vícetrest, vysoký/nízký stupeň zabezpečení, rozdílný sociální statut, rozdílné vzdělání atd.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen. V čem vidíte zásadní problém?

Tento problém je v naší věznici primárně zapříčiněn ztrátou hlavního zaměstnavatele a nedostatečnou kvalitní nabídkou nových pracovních pozic pro odsouzené u civilních subjektů, kdy počty odsouzených žen převyšují poptávku po jejich pracovním zařazení.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

V tomto aspektu nevidím souvislost a nepředpokládám, že zvýšením dozorové činnosti by se mohla zvýšit zaměstnanost odsouzených žen.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

V této problematice jsou možnosti zdejší věznice omezeny a kapacita prostor v rámci zaměstnávání odsouzených žen je nedostatečná.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Podle mého názoru je to získání finančních prostředků za účelem plnění jejich finančních závazků. V neposlední řadě je další motivací se vymanit ze stereotypu chodu věznice, kdy v rámci zařazení do práce jsou ve styku s ostatními odsouzenými a je plnohodnotněji vyplněn jejich čas a průběh výkonu trestu odnětí svobody.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? Proč se tak domníváte?

Myslím si, že v obecné rovině není rozdíl mezi zaměstnáváním žen a mužů ve výkonu trestu odnětí svobody. V rámci této problematiky odsouzení muži mají výhodu, kdy mohou vykonávat práci v profesně i fyzicky náročnějších provozech.

1. Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

10 let pracuji na oddělení zaměstnávání vězňených osob.

2. Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Jako vedoucí oddělení zaměstnávání vězňených osob, který je členem zařazovací komise, velkou měrou.

3. Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

Proces zařazování odsouzených na pracoviště představuje nejrůznější formy součinnosti a spolupráce se všemi členy odborné komise a pracovníky oddělení výkonu vazby a trestu. Podílím se na výběru vhodných odsouzených. Vybíráme a zařazujeme vězňené ženy na pracoviště v závislosti na druhu trestné činnosti, délce trestu, příslušných bezpečnostních kritériích. Ženy za závažnou trestnou činnost s dlouhými tresty lze zaměstnat pouze na střežených pracovištích. Kromě délky tresty přihlížíme ke vzdělání odsouzené či získané praxi. Odsouzené, které splňují bezpečnostní kritéria, se zařazují na vnější nestřežená pracoviště. Pokud je více typů pracovišť, přihlížíme při rozdělování ještě ke zdravotnímu stavu, fyzické zdatnosti, zručnosti, vzdělání apod.

Jako vedoucí oddělení udržuji kontakty se zaměstnavateli, podávám informace potencionálním zaměstnavatelům, zajišťuji veškeré činnosti při zřizování nových pracovišť. Zodpovídám za posuzování pracovišť, připravuji smlouvy a následně dohlížím, zda jsou smluvní povinnosti plněny.

4. Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Primární znalosti mi předal můj předchůdce. Další zkušenosti jsem získala na poradách vedoucích oddělení a na jednáních členů odborných komisí. Nechtěla bych nic změnit.

5. Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Ano. Ve Věznici Světlá nad Sázavou pracuji od roku 2000 a na oddělení zaměstnávání 10 let. Domnívám se, že za tu dobu jsem získala dostatek zkušeností.

6. Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Tak v první řadě bezpečnostní kritéria a zda je odsouzená splňuje. Dále přihlížím k dosavadním pracovním zkušenostem, dosaženému vzdělání, schopnostem, ale i fyzické zdatnosti a zdravotnímu stavu odsouzených.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Vnímám jediné riziko a tím je odchod z pracoviště. Jinak v něm vidím jen samé výhody.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Odhadnout odchod z pracoviště lze velmi těžko. Netrávíme s odsouzenou čas, netušíme o jejích problémech. Většinou ty, co útěk plánují, o tom nemluví.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

Ne. To, že odsouzená následně odmítne zařazení z obavy, že práci nezvládne, nepovažuji za selhání při výběru.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

Nejčastěji je to nekázeň na pracovišti. Odsouzené jsou drzé a odmítají pracovat. Občas nedovolené kontakty na pracovišti nebo zneužití návykových látek. Za tato porušení pracovní kázně následuje jejich vyřazení.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupek spáchané na pracovišti? Jaké tresty jsou ukládány?

Tak k tomu nemám bohužel informace. Plně v kompetenci oddělení výkonu a vazby.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen? Případně jaké?

Nechuť pracovat. Jinak jsou odsouzené velmi šikovné a zvládnou jakoukoliv i mužskou práci. Pracovaly a pracují ve dřevozpracujícím, sklářském, automobilovém i fotovoltaickém průmyslu.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovníčně zařaditelná a proč?

Nejstáze se na vnější pracoviště zařazují odsouzené z nízkého stupně. Jsou odsouzené za lehkou trestnou činnost a nemají proto dlouhé tresty.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen. V čem vidíte zásadní problém?

Pokles zaměstnanosti zavinil Covid. Po všech celostátních karanténách, uzavření ekonomiky a společnosti se dostaly firmy do složitých situací. Firmy ztratily zakázky, stálé odběratele, za vězně, kteří nesměli v době lockdownu opouštět věznici, musely přijmout agenturní zaměstnance. S Věznicí Světlá nad Sázavou tehdy ukončily spolupráci 4 společnosti (Lion Products, Crystalite Bohemia, DS Smith Packaging a Kostelecké uzeniny), jejichž pracoviště měly kapacitu 240 pracovních míst.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Je sice pravda, že kdybychom neměli zaměstnance PSHČ, kteří vykonávají dohled nad odsouzenými na pracovišti Futaba, tak skončí spolupráce. Ale nemyslím si, že když bychom jejich počet navýšili, zaměstnanost stoupne. Zaměstnanost zvýšíme jen zřízením nových nebo rozšiřováním stávajících pracovišť. Až potom přichází na řadu otázka personálního zajištění. Pokud nikoho nepřijmeme, pak nebude možné provoz pracoviště zahájit. Ano, v tom případě má dozor nad pracovní činností velký vliv na zaměstnanost odsouzených. Ale v opačném směru. Pokud není, nahoru se nepůjde.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Kapacita výrobních prostor ve věznici je nedostatečná.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

Změna každodenního stereotypu, rychleji jim to ubíhá, pracovní odměna, setkání se s jinými osobami.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?

Bez rozdílů.

1. Na jakém oddělení jste zaměstnán/a?

Na oddělení vězeňské stráže.

2. Podílíte se na procesu zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Ano.

3. Jakým způsobem se podílíte na tomto procesu?

V tabulce „Posouzení a přehodnocení odsouzených“ doplňuji své stanovisko, zda odsouzenou doporučím či nedoporučím na střežené pracoviště, nestřežené pracoviště nebo pracoviště s volným pohybem.

4. Byl/a jste proškolená v oblasti zařazování odsouzených žen do zaměstnání? Případně, kdo Vám předal zkušenosti a poznatky týkající se zařazování vězňených osob do zaměstnání? Chtěl/a byste v této oblasti něco změnit?

Znalosti mi předala kolegyně, na jejíž služební místo jsem nastoupil. Pomoc mi, v případě potřeby, poskytuje i nadále. Asi bych nic na tom neměnil.

5. Myslíte, že máte dostatek zkušeností se zařazováním odsouzených žen do zaměstnání?

Na této pozici jsem 3 roky, a když si nejsem s posouzením jistý, vždy se poradím s vedoucí, která mě i zaučovala.

6. Jaké aspekty zohledňujete při zařazování odsouzených žen do zaměstnání?

Především se jedná o bezpečnostní kritéria, a to, zda je odsouzená zařazena v Indexu útěkářů nebo nebezpečných osob a zda není zařazena v bezpečnostních opatřeních. Dále přihlížím k délce trestu, přičemž kritéria jsou jasně daná a mění se dle aktuální situace. V současné době nepouštíme na vnější pracoviště odsouzené, kterým zbývá do konce trestu více jak 5 let. Dále zohledňuji, zda u odsouzené neprobíhají vyšetřovací úkony nebo proti ní není vedeno trestní stíhání a jak se odsouzená chová v průběhu výkonu trestu odnětí svobody.

7. V čem spatřujete rizika zaměstnávání odsouzených žen? Která jsou podle vás nejzávažnější?

Závažným rizikem je určitě odchod z pracoviště. Dalším rizikem je zneužívání návykových látek na pracovišti, snaha o pronesení zakázaných látek z pracoviště do věznice a navazování nedovolených kontaktů.

8. Domníváte se, že všechna rizika lze predikovat? (proč ano či ne)

Všechna rizika predikovat nelze. V době posuzování hodnotíme určitý stav, který se ale může později změnit. Mohou nastat rodinné problémy, které se odsouzená rozhodne řešit odchodem z pracoviště. Stejně tak odsouzená, která byla v civilním životě drogově závislá, může podlehnout možnosti získat návykovou látku. Na vnějších pracovištích přichází do styku s civilními zaměstnanci, tak ta rizika jsou tam vysoká. Vždy ale záleží na konkrétní odsouzené, jak se k tomu postaví. Co se týká nějakých rodinných problémů, které odsouzená řeší, tak tam si myslím, že hodně záleží na vychovateli, který má možnost zachytit změny u odsouzené například z korespondence či telefonního hovoru.

9. Stalo se Vám někdy, že jste nesprávně posoudil/a zařazení odsouzené ženy do zaměstnání? Kdo Vás na případné nesprávné posouzení upozornil?

Určitě ano. Faktorů, které zohledňuji je hodně a může se stát, že něco přehlédnu. V mém případě je to ale vždy o spolupráci především s oddělením prevence a stížností, kdy vzájemně sporná stanoviska konzultujeme.

10. K jakým přestupkům ze strany odsouzených nejčastěji dochází na vnějších pracovištích?

V minulosti je jednalo o odchody z pracovišť. V případě žen to ale není tak časté jako u mužů, což vyplývá z přehledu mimořádných událostí ve Vězeňské službě České republiky. K častým přestupkům u odsouzených žen se řadí fyzické a verbální napadání na pracovištích, dále nedovolené styky na pracovištích, kdy jsme měli i případ otěhotnění odsouzené a zneužívání návykových látek.

11. Jsou odsouzené ženy trestány za přestupek spáchané na pracovišti? Jaké tresty jsou ukládány?

Dochází k vyřazení odsouzené z pracoviště a dále jsou kázeňsky trestané buď v pravomoci vychovatelky nebo speciálního pedagoga.

12. Existují podle Vás komplikace se zaměstnáváním odsouzených žen? Případně jaké?

Jednak odsouzené nechtějí pracovat a velkou komplikací v současné době je nezájem cizích subjektů o zaměstnání odsouzených žen.

13. Která skupina odsouzených žen je nejlépe pracovníě zařaditelná a proč?

Jedná se o odsouzené ženy zařazené v nízkém stupni zabezpečení, které mají delší trest než 6 měsíců, mají ukončena všechna trestní stíhání a plní si své povinnosti.

14. V současné době je evidována nízká zaměstnanost odsouzených žen. V čem vidíte zásadní problém?

Jak jsem již zmínil, velkým problémem je nezájem cizích subjektů o zaměstnání odsouzených žen. Vliv na to má určitě ekonomická situace, kdy je pro firmy výhodnější zaměstnat například osoby z Ukrajiny, jejichž pracovní výkon je určitě vyšší než u odsouzených žen a práce si váží. A trůufám si říct, že je to pro firmy i finančně výhodnější. Nemusí zajišťovat dopravu a další bezpečnostní podmínky.

15. Domníváte se, že zajištění dozoru nad pracovní činností odsouzených by zvýšilo zaměstnanost odsouzených žen? Pokud ano, v čem vidíte výhody, pokud ne, tak proč tak usuzujete?

Kdyby bylo dostatek pracovních příležitostí, tak určitě ano.

16. Domníváte se, že je dostatečná kapacita výrobních prostor v objektu věznice a možnost tak zaměstnat i odsouzené ženy, které vzhledem k závažnosti trestné činnosti nemohou být zařazeny na vnější pracoviště?

Kapacita výrobních prostor není dostatečná. Chybí například vhodné prostory, kam bychom mohli pracovníě zařadit ženy ze zvýšené ostrahy. Otázkou je, zda bychom ještě našli i vhodného zaměstnavatele, který by tyto odsouzené ženy zaměstnal, protože i charakter pracovních činností by neměl být rizikový.

17. Co je podle vás hlavním motivem odsouzených žen pro zařazení do zaměstnání?

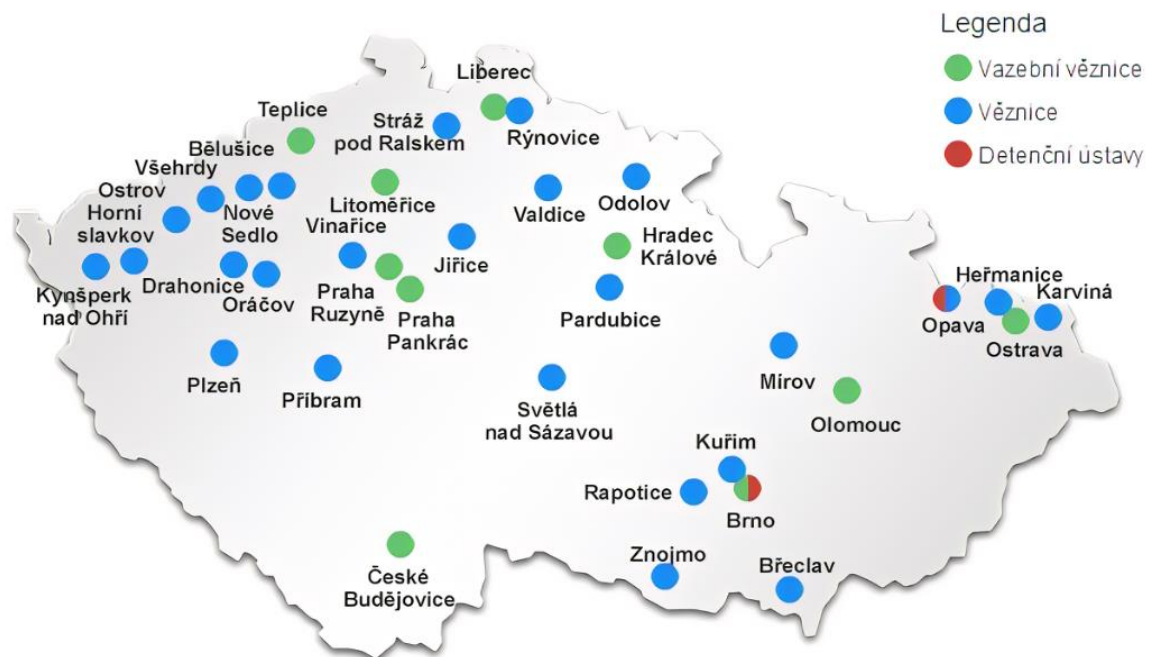
Podle mě především získání finančních prostředků, za které si mohou koupit ve vězeňské prodejně tabák a kávu. Pro některé odsouzené je důležité i splácení dluhů a alimentů. Část odsouzených určitě považuje pracovní

zařazení za možnost, jak se dostat z ubytovny a vyplnit tak volný čas, který jim rychleji utíká.

18. Myslíte, že jsou rozdíly mezi zaměstnáváním odsouzených žen a zaměstnáváním odsouzených mužů? V čem spatřujete rozdíly?

Myslím, že rozdíly jsou. Například z pracoviště Hamerník si raději vzali odsouzené muže a s naší věznicí ukončili spolupráci. Jednalo se o dřevovýrobu, kde muži pravděpodobně vykazují vyšší pracovní výkony.

Příloha B



Příloha C

